ОГЛЕДАЛО

ЧАСОПИС УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА СРЕДЊИХ ШКОЛА
БЕОГРАД 2018/2019 БРОЈ 10 ЦЕНА: 350 РСД / 8 КМ / 4 EUR

ПОВЕРЕЊЕ ЈЕ ПОСЕБНО ОЧЕКИВАЊЕ

БОГАТСТВО И БРЗИНА СУ ОНО ЧЕМУ СВЕТ ТЕЖИ И ЧЕМУ СЕ ДИВИ

БЛАГОВЕСТ

ISSN 2466-2712

КАКО ЈЕ ИНТЕРНЕТ ПРОМЕНИО СВЕТ

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК

НОВО!

Посетите Гласникове малопродајне објекте широм Србије, наручите у Служби продаје на тел.: 011 30 60 578, 30 60 589; prodaja@slglasnik.com или on–line: www.slglasnik.com и www.klubglasnik.net

ПРОСВЕТНИ ПРЕГЛЕД

Привредно друштво
ПРОСВЕТНИ ПРЕГЛЕД
Дечанска 6/3, Београд
Телефон/факс
011/3340-825
3239-096
3235-378
Железничка 40, Нови Сад
021/457-331
457-066
kontakt@prosvetni-pregled.rs
www.prosvetni-pregled.rs

- **Издавач недељног листа просветних радника Републике Србије**
- **Издавач свих образаца евиденција и јавних исправа на српском језику и писму националних мањина за основне и средње школе**
- **Издавач Конкурса и Информатора за упис у средње школе, као и Конкурса за ђачке и студентске домове и за ученичке и студентске кредите и стипендије**
- **Издавач приручника и других публикација за наставнике и ученике**

Поуздан сарадник и савезник свих који раде за боље образовање

ОГЛЕДАЛО

Часопис ученика и професора
средњих школа Београд
Број: 10 Година: V 2018/2019

Редакција:
Љиљана Маловић Козић, Олгица Рајић,
Анђела Плакаловић, Ана Марија Симоновић,
Наташа Марковић Атар, Зорица Перовић,
Балша Ћеранић, Жарко Јањић

Почасни чланови:
Проф. Др Милан Распоповић
Проф. Др Ђуро Шушњић

Главни и одговорни уредник:
Радивоје Благојевић Благоје

Технички уредник:
Лука Тилингер

Лектори:
Олгица Рајић
Душица Антанасковић
Наташа Марковић Атар

Саветник:
Горан Обрадовић

Извршни секретар:
Стефан Благојевић

Издавач:
Информационо друштво
БЛАГОВЕСТ
Рачун: 205-220697-22
+381 (11) 2281189
Јурија Гагарина 166А/97
Београд
ogledalo.blagovest@gmail.com
ogledalo.edu.rs
Сви текстови се рецензирају
Часопис излази тромесечно

Штампа:
Школски сервис *Гајић*
Београд

ОГЛЕДАЛО

ЧАСОПИС УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА СРЕДЊИХ ШКОЛА

Број: 10 Година: V 2018/2019

Пјер Огист Реноар, *Кишобрани* (1881-1886)
Национална галерија у Лондону, Енглеска

БЛАГОВЕСТ

KIO

Potpuna podrška
za računare i mrežu

www.kio.rs

САДРЖАЈ

УВОДНА РЕЧ УРЕДНИКА

15 Професија „разредни старешина”
Радивоје Блаїојевић Блаїоје

ТЕМА I - СВЕТОМ ЈЕ ЗАВЛАДАЛО ЗБУЊУЈУЋЕ УЧЕЊЕ О ЗБУЊУЈУЋЕМ ПОНАШАЊУ

21 Мехур звани зона комфора
Ана Ефендић

23 Šipak ili herpes
Petar Lučić

25 Површност и љепота маске
Алма Међедовић

ТЕМА II - ТО ЈЕ ДАНАШЊИ ЧОВЕК КОЈИ НЕ ЗНА ШТА ХОЋЕ, АЛИ ТО ЖЕЛИ ОДМАХ

31 Фармери блама
Иван Радовановић

33 Нови дарови: нада и чежња
Ранко Антић

35 Велика казаљка која броји секунде
Ружица Вучковић

ОГЛЕДАЛО

ТЕМА III - БОГАТСТВО И БРЗИНА СУ ОНО ЧЕМУ СВЕТ ТЕЖИ И ЧЕМУ СЕ ДИВИ

39 Распукло ривалство
Филип Јокић

41 Naučimo da se smejemo, stvorimo uspomene: žurimo polako
Mina Čerperković

ТЕМА IV - BEOSEf - BEOGRADSKI OGLEDALOV SREDNJOŠKOLSKI FILMSKI FESTIVAL SRBIJE I REGIONA

49 Tema, ideja, priča, zaplet, poruka…
Petar Pešut

51 Angažovani i prijemčivi
Maša Seničić

52 Nepristrasnost, iskrenost i ambicija
Sonja Đekić

54 BEOSEf

ТЕМА V - 3. БЕЛЛИСТ - ПАНОРАМА

61 Зло се не гуши ћутањем
Др Ружа Перуновић

65 Образовање младих данас
Занда Малаћић

67 Učimo da učimo
Tara Bulat

72 Гојко Николиш: један карловачки ђак
Редакција „Бранка”

74 „Тражи науку и гледајући и жеднећи”
Марта Србуљ

ОГЛЕДАЛО

76 У четвртом кругу
Лазар Буквић

80 Should've
Irena Sovič

83 Kajanje
Irena Sovič

85 О сељаку и имену његовоме
Растко Корњача

87 „Како ми је тешко да те пустим да одеш, дане” - Лорка
Невена Маричић

89 Зашто читати Орвела?
Маја Имрић

ТЕМА VI - 3. БЕЛЛИСТ - МОЗАИК

95 Ukroćena
Nikolina Pejović

97 Научила сам
Невена Јовановић

99 О телу и души
Михаило Дамљановић

103 Тајне скривене иза познатих слика
Магдалена Стајковић и Марта Живковић

104 Упознајте кинеску књижевност
Вук Арнаутовић

106 Занимљивости
Растко Старовлах

108 Ваншколске активности
Редакција „Оксиморона”

111 Простори среће у мени и мојим годинама
Даница Костић

ОГЛЕДАЛО

112 Само љубав
Павла Лучић

114 3. БЕЛЛИСТ

ТЕМА VII - МОРАМО ПОКУШАТИ ДА ПОСТИГНЕМО НАЈБОЉЕ МОГУЋЕ У ОКОЛНОСТИМА КАКВЕ ЈЕСУ

119 Све велико морамо заслужити
Никола Миловановић

121 Добити шансу за живот
Магдалена Николић

123 Volja i ustrajnost
Paola Broznić

125 Пливач у Мртвом мору
Вукашин Михајловић

127 Никола Тесла и Ван Гог нису чекали идеалне услове
Милица Стошић

129 Дивећи се најбољима, себе обесхрабрујемо
Маша Тиосављевић

ТЕМА VIII - ПОВЕРЕЊЕ ЈЕ ПОСЕБНО ОЧЕКИВАЊЕ

135 *Још смо дужни - ти одужи!*
Милица Мољски

137 Дегустирање новитета инстант поверења
Петар Витковић

140 Тајна, заслуга, разочарање и репутација
Магдалена Сувачки

ОГЛЕДАЛО

ТЕМА VIII - ПРЕДРАСУДАМА НИКАД КРАЈА ЈЕР ОНЕ ПОТИЧУ ИЗ НЕЗНАЊА И ЖЕЉЕ ДА НАМ СВЕ БУДЕ ПОЗНАТО И БЛИСКО

145 Боље градити мостове, него међе
Лука Невајда

147 Сви су они исти
Миа Челаī

149 Уштеде на времену, науштрб истине
Јана Стевановић

151 Крадљивци су сви поштени, а поштенији су лопови
Сара Петковић

154 Пише песме, кува, а плавуша
Петра Маравић

156 Здраво за готово
Ана Илић

158 Врела летња вече или хладна кошава у позну јесен
Сара Панић

160 Страх и бол, срећа и радост
Лука Дамјановић

162 7. БЕОПС

ТЕМА IX - ТЕЗА АНТИТЕЗА СИНТЕЗА

167 „Залуд је мрежу бацати на све што крила има”
Весна Пруīић Милеуснић

169 „Тщетно набрасывать сеть на то, что крылато”
Весна Пругич Милеуснич

171 Конвертити и морални суноврат
Бранко Перић

173 Наши дани
Владислав Петковић Дис

bobex Natural

AROMATERAPEUTSKA
ETARSKA ULJA
esencija i inteligencija biljke

Kozmetika napravljena od 100 % prirodnih sastojaka, iz organske prozvodnje. Proizvedena u Hand made tehnologiji, radi očuvanja svih prirodnih elemenata u izvornom obliku u krajnjem proizvodu.

Veoma širok asortiman proizvoda

Bobex natural Beograd
Kraljice Natalije 1
+381.11.2687.236 • 062 / 8010.292
www.bobexnatural.com

175 Човек
Драгана Петровић

177 Филозофска песма
Синиша Митрић

178 Љубави
Синиша Митрић

179 „По врлини живети и дисати спасоносном речју”
Олгица Рајић

181 „Без неба над нама губи се и тло под ногама”
О. Р.

ТЕМА XI - ФОРМА -
- ПРЕДМЕТ ДУХОВНОГ ИНТЕРЕСА

187 Време нашег доба
Др Драган Раденовић

193 Slučaj - nepredviđen gost
Prof. dr Đuro Šunjić

196 Физика и медицина
Проф. др Милан О. Распоповић

200 Математичко сведочанство
Проф. др Милош Арсеновић

203 Пет најважнијих савета како да придобијемо аудиторијум
Проф. др Сима Аврамовић

УВОДНА РЕЧ УРЕДНИКА

Дејвид Хокни: *Портрет Руфуса Хејла* (2015)
приватно власништво

ПРОФЕСИЈА „РАЗРЕДНИ СТАРЕШИНА”

Из школе иду две групе ученика – једни су тужни, други радосни. Управа школе им је заменила разредне старешине.

Ову вест објавила је београдска „Политика” између два светска рата.

Чувени амерички филм „Официр и џентлмен”, који сведочи о суровом преваспитању млитавих јуноша у маринце, обилује сценама дрила и конфликата између надређеног официра и подређеног регрута, и може се свести на давни заједнички именитељ узречица наших бака и мајки док су нас водиле за руку, на упис у школу: „Дете моје, без муке нема науке!” .

Оне су нам једноставним изразом саопштавале главни принцип образовања и васпитања: да се до оног лепог и вредног долази тешко и полако. Труд и напори се подразумевају – и код подређеног и код надређеног – тек као охрабрење, да зауставимо сузе и да нас не прогута паника… И, гле чуда: између те две реченице првог школског дана – прве, родитеља (старатеља), и друге, учитеља (и првог разредног старешине) – протећи ће цео циклус нашег образовања и васпитања, без обзира на то школујемо ли се за „златне руке” или „златне главе”. А тог првог, и свих других разредних старешина, буду ли нам добри, сећаћемо се с најдубљом одановшћу и захвалношћу, с дивљењем и сетом.

Сваки ђак по нечему је посебан. Или, како је говорио Владета Јеротић, ни близанци нису једнаки. Имајте то на уму ви, васпитачи у школи и код куће. Психолози ће се вероватно присетити још старије, Олпортове подуке: и свака је особина особена! Пажљиво, дакле, онда мора да поступа и разредни старешина, било да су му у разреду млађи или старији адолесценти, податни разним културолошким утицајима, пристигли из породица различитог социјалног статуса и амбиција, некритички препуштани тиранији и тржишној похлепи масовних медија, модама и помодностима, којима је профит изнад свега, а морал неретко и предмет подсмеха. Уопште, адолесценти из окружења која у поплави тих транзицијских ба-

налности и баханалија невешто раздвајају жито од кукоља, па део штетног задаха доспева и у оно што је до јуче био солидно контролисан школски јавни простор.

Конзервативне придике школске управе, професора – или пак ширење духа мучаљиве озбиљности и строгости, војничке дисциплине (налик дисциплини у поменутом филму), јетке казне и укори за бизарне пропусте и испаде – не доносе квалитет у знању, а у васпитању остављају, сасвим сигурно, штетне последице на младе људе који ће вам, чим осете вашу искреност и оданост, признати да никог не мрзе као потказиваче, тужибабе, трачаре и полтроне, како у вршњачким, тако и у наставничким редовима. (Не заборавимо да се у тинејџерском узрасту, сем у породици и школи, и те како учи „по моделу" и од вршњака).

С друге стране, видећете, такође, шта разредни старешина може учинити с пуним разумевањем, саветима и подстрецима – кад у тим истим ђацима препозна себе у младости, у њиховим годинама… Јер, не губимо ни трена из вида: процес образовања одвија се по принципу да онај који има знање жели да га пренесе ономе ко жели да га прими.

Вредност је кључна реч за образовање. Оно означава оно што је вредно жртве и жртвовања; жртвује се пријатно корисноме, корисно племенитоме. Учити, значи одустајати од игре, непосредног задовољства, ради остваривања дуготрајне радости.

Разредни старешина то зна и мора понављати, да буде ауторитативан у свом разреду, а не ауторитаран. Не да застрашује и прети, него да подсећа млађе на ред и њихове основне дужности, слободе и права. С друге стране, мора имати више времена, више саосећања за сваког појединца у свом разреду, јер ово „свој" не значи неку празну и формалну обавезу, што му је распоредом наставе наметнуто, него унеколико треба да буде друг и пријатељ, и мали психолог и педагог, неко ко ће за нијансу боље схватити испад, конфликт, незадовољство, љутњу „свог" ђака; онај ко ће покушати да поремећену комуникацију у контакту са старијим колегама, предавачима, врати у нормално стање у односу на школски систем. Он је, у ствари, та важна карика између (не)оправдано повређеног појединца и школског система који мора да тражи меру и начин да се неспоразум изгласи, превазиђе. Да евентуалну казну ђак прими с васпитном поуком, а не да у његовом срцу остане гнев и бунт ако није у праву: јер, као и у свакој хијерархији, мора постојати одређена дисциплина, с наградом и казном, и то се, као и у другим установама друштва, мора прихватати.

Школа без муке је још увек утопија! Зато се делатност разредног старешине базира на патернализму и плану, а не на слободи и аутономији ђака. Због тога се разредном старешини може признати

право на субјективно виђење проблема школе и ђака, али му се не би требало допуштати да присваја одељење као феуд, као феудални ентитет који стриктно контролише као сопствени посед, с уверењем да је одговоран искључиво према „оном горе", то јест – директору.

Не могу само екстремно лоши или екстремно добри освајати пажњу школе, јер, шта ћемо с онима између, којих је највише, а и њима треба пажње, топлине и разумевања?

Разредни старешина, ако је саосећајан, има шта да каже и о чему да прича, и са ученицима малих и осредњих амбиција, јер – ко зна да се оне већ сутра-прекосутра нече повећати? И разговори и дијалози на ту тему су добра дела, добрих и племенитих разредних старешина.

Морамо гајити обострано умеће комуникације, вештину споразумевања, и процеси у образовању кренуће у добром правцу. Не треба сметнути с ума да је комуникација увек двосмерна и да се – како је Сократ говорио – из такве комуникације може и треба учити.

Радивоје Благојевић Благоје

ТЕМА I

СВЕТОМ ЈЕ ЗАВЛАДАЛО ЗБУЊУЈУЋЕ УЧЕЊЕ **О ЗБУЊУЈУЋЕМ ПОНАШАЊУ**

Дејвид Хокни: *Портрет уметника (Базен с две фигуре)*, детаљ (1972) - приватно власништво

Продата је на аукцији за 90,3 милиона долара, и тако постала најскупље уметничко дело живог аутора

МЕХУР ЗВАНИ
ЗОНА КОМФОРА

Услед вртоглавог напретка технологије и убрзања различитих сегмената свакодневног живота и захваљујући уобичајеној тенденцији човечанства да са сваким кораком унапред учини још бар два уназад, у међуљудским односима укорењио се један крајње бизаран модел понашања који човек усваја пасивно, не размишљајући ни најмање о ономе што чини. У ери када је све инстант - од онога што се поједе буквално, за доручак, до онога што се сажваће фигуративно, у виду најразноврснијих (неретко непотребних) информација од којих нас готово увек дели само један клик - човек је изгубио свест о значењу изговорене речи, о значају сопствених поступака и њихових последица.

Једна од највећих заблуда савременог човека лежи у схватању по којем је он, као индивидуа, апсолутно слободан. Уљуљкан идејама о њему богомданим правима, данашњи човек неосетно, и не примећујући, допушта да разни спољашњи утицаји обликују његов поглед на свет, укалупљујући му ум и лишавајући га индивидуалности. Он прихвата онај образац понашања којим се одређује његова околина. Као резултат тога, слободу говора врло често поистовећује са само својим, личним правом да буде дрзак и безобразан кад му се то прохте. Шта год да изађе из његових уста он може увек да оправда тобожњом искреношћу и најбољим намерама, а никада му неће пасти на памет да су у корену свега његова сујета, неваспитање и жалосни недостатак скрупула.

Кавез у који је допустио да буде затворен вешто ствара илузију величине и човек не схвата да је заточеник сопственог ума и опустошене душе. Он свет види кроз стакла која му помућују вид, а из страха да изађе из темпа којим је истрениран да функционише, да сагледа ствари из другог угла, да саслуша туђе мишљење, он изричито одбија да скине дотичне „наочаре" и покрива и очи и уши и урла на сав глас како би изоловао све непознате звуке и очувао мехур звани зона комфора у којем живи. Шта ако му то туђе мишљење докаже да није у праву, да живи у лажи? То никако не би могао да поднесе.

Последице поменутог искривљеног погледа на свет испољавају се не само у вербалној, већ на много ширем пољу комуникације. Човек

себи даје за право не само да каже, већ и да уради шта год пожели. Да је овај процес деградације духа рапидан и дуготрајан, указује и чињеница да се свест о ономе што се сме и не сме чинити значајно изменила и да су многе појаве, које су данас сасвим уобичајене, биле апсолутно незамисливе пре, рецимо, пола века. Тако ћемо приметити да данас није нимало необично ући у продавницу са псом, мачком или неком другом животињом; да се пешаци сасвим слободно крећу бициклистичком стазом, па се још и чуде и негодују када им неко зазвони; да током разговора, који постепено поприма облик монолога, нико никог не слуша и људи масовно упадају једни другима у реч, јер, побогу, зашто би постојала ограничења?

Ово збуњујуће учење о понашању што се коси са свим моралним начелима, накарадна култура која се у савременом свету шири као зараза, направили су од човека једну мизерну, амебоидну креатуру, одузели му оригиналност и оперисали га у потпуности од личног става. Такав човек поменути друштвени систем не сматра аномалијом и не труди се свим силама да га искорени. Поводећи се широко распрострањеним материјалистичким схватањима, заборављају се истинске вредности и човек у овом језивом суноврату пренебрегава много тога, а нарочито своје достојанство. Он гледа, слуша, чита оно што и већина људи око њега. Отуда и толика помама за филмовима динамичног и узбудљивог садржаја, али без икакве афирмативне поруке. Музика која се слуша на журкама и другим окупљањима махом је јефтина, подилазећа, лако улази у уво, а не захтева ангажман слушаоца. Књиге се читају ретко, а када их и узме у руке, човек се опредељује за оне које не траже претерано удубљивање у садржај, кадре једино да га анимирају за кратко време, колико је његова отупела пажња способна да се задржи на једном месту.

Колико далеко иде ово назадовање? Колико ниско треба да паднемо да бисмо се подигли? Морамо да направимо корак унапред. Отргнимо се од утицаја којима смо подвргнути, повратимо ону људскост и разум који су угушени у нама. Сва значајна дела у свом корену носе идеју и мотив појединца. „Учини промену коју желиш да видиш у свету око себе", поручује нам Ганди и тиме ставља до знања да сви треба да кренемо од себе. Јер ако савремени човек настави овим темпом у смеру којим је пошао, само је питање времена када ће се једног јутра пробудити и установити да је постао животиња.

А тада ће, нажалост, бити касно.

Ана Ефендић
IX гимназија *Михаило Петровић Алас*, Београд
Ментор: проф. Наташа Марковић Атар

ŠIPAK
ILI HERPES

Idemo na more valjda. Nismo ni odmakli od grada, a već sam gladan. Noktima grlim vlagu sa prozorskih stakala i ganjam tamne borove. Prstima sam ukrstio njeno ime sa mojim, brišem ih grčevito naivnim rukavom. Adolescentske bolesti. Mama je dodala smrdljivi burek, treći mi već davi utrobu. Grizem neku plastiku i bride mi usne. Na put sam uvijek nosio herpese umjesto tableta protiv povraćanja.

„Zatvori oči ako ti je muka", progovara tata kao da zna.

Muka mi je. Ne mogu da zaspim. Pramenovi crvenila me bude, planine su pune neobranog šipurka.

„Hoćemo li ove godine praviti džem od šipka?" , pitao sam u bunilu.

Mamin glas je zazvonio autom: „Još mi samo to u životu fali."

„Zatvori oči i ne pričaj gluposti", dodao je tata kao kakav sparing partner.

O, kako je divno brati šipak i hrvati se sa granjem i trnjem, tražiti te rumene plodove! A onda krvavim rukama čistiti crne kapice. Baš sam pomislio da bi moj život mogao biti jedna mala tegla džema od šipka. Puna slatke tvari. Onog najunutarnijeg. Iz života kao iz šipka cijedim sretne trenutke. Čistim ih od svih pakosti i dodam osjećaje da sve zasladim. Pažljivo pakujem slatke sretne trenutke u sjećanje kao u stari špajz. Kad je sve gorko, nađem razlog da dalje živim.

Hvalisavi srednjoškolski šminker koji je progovorio iz oca prekide mi misli: „Ja sam u tvoje vrijeme pričao o pivama i curama, a ne o džemu od šipaka."

Bio sam jako blizu povraćanja i poslušao njegov prvi savjet, zatvorio sam oči. Odjednom sa prljavog prozora iskočila je ona. Čista i lijepa. Nisam stigao spremiti nered sa zadnjeg sjedišta. Nesvjesno sam šakama sakrio herpes. I strah i osmijeh. Ona je odmah začepila nos - bureci zaista smrde.

„Zar još ima sedamnaestogodišnjaka koji idu na more sa starcima?"

„Da", rekoh kroz smijeh, „i to onih koji nose frižidere za plažu pune bureka iz Bosne."

Sami smo u autu. Gleda me blijedo, možda vidi nešto u mojim buljavim plavim očima. Dugo pričamo i smijemo se. Napisali smo čak i neku pjesmu na prozoru. Rukama gradimo i rušimo planine. Pogledima škakljamo maštu jedno drugome.

OGLEDALO

Pružio sam ruku da je zagrlim. Vidjela je herpes. Ustuknula je. I ja sam. Herpes je ustao i iznenada sjeo između nas. Skladno i moderno obučen, začinjen divnim manirima i književnim govorom, počeo je da priča.

„Zašto trošiš svoje dragocjeno vrijeme sa ovim jadnikom?"

„Nije on jadnik, baš smo se zabavili."

„Razbacivanje otrcanim floskulama i frazama nazivaš zabavom? Ma daj, molim te!"

„Ali drugačiji je, drugačije misli i govori. Ne pretvara se, ne glumi. Napisao mi je pjesmu, pogledaj!"

„Prijateljice moja, zar te nisam naučio šta znači biti drugačiji? Drugačiji je onaj koji se oblači drugačije. Onaj koji upravlja svim svojim postupcima. Takav zna šta želi u životu. Svijet je pun osrednjih i nesigurnih. Sjećaš li se onog članka što sam ti poslao neki dan?"

„Sedam osobina koje posjeduje savršen muškarac. Samopouzdanjem do uspjeha. Da, sjećam se, nije loš tekst."

„Savršeno su klasificirali ljude. Taj tvoj 'pjesnik' pripada najgoroj sorti. Preplašenima. On krije vlastito lice zbog bezveznog herpesa. Zapamti da treba prvo zavoljeti sebe jer tek onda možeš zavoljeti druge. Okruži se ljudima koji istinski vole sebe. To je učenje novog svijeta."

„Zar to nije malo egoistično?" , prošaptala je gotovo kroz plač.

„Ako ne voli sebe samog, kako će onda voljeti tebe?"

„Ne znam", rekla je razuvjereno.

Nisam više mogao šutjeti.

„Znaš, postoji hiljadu načina da voliš sebe. Svijet ipak bira tvoj kobni način. Uči nas da tražimo sebe u tako svetim pojmovima poput sreće i ljubavi. Onih hiljadu drugih načina ima jednu zajedničku nit vodilju. Kada si sposoban da voliš bilo koga, bilo šta, i sve, tada sebe voliš upravo zbog te sposobnosti. Džem od šipka ti treba samo kad sretneš takve tipove poput tebe."

Bude me očeve sočne psovke zbog prolivenog jogurta. Nestao je odvratni herpes. Sretan sam.

Petar Lučić
Gimnazija Živinice
Mentor: prof. Alma Šahbegović

ПОВРШНОСТ И ЉЕПОТА МАСКЕ

Још од малих ногу обликују нас и ограничавају по одређеним друштвеним правилима и стандардима. Ограничавање нашег ума започиње још прије основне школе када нам родитељи почну наметати идеје о томе шта требамо бити када одрастемо. Када нас мајка први пут пита шта желимо да будемо кад порастемо, одговарамо јој искрено, колико год тај одговор био ћетињаст. Како одрастамо, она нас све чешће попријеко погледа када јој дамо одговор као што је полицајац, пјевачица, ватрогасац, глумац, сликар, астронаут… Или мени лично најдражи одговор: „Али мама, ја не желим да одрастем!"

Онда нам почињу наметати своје визије будућности учећи нас шта треба да желимо. Када кренемо у основну школу, већ знамо да требамо бити узорни ученици, а касније и доктори, адвокати или руководиоци породичне фирме. Знамо да требамо имати кућу, ауто, викендицу и супружника који је такође доктор или адвокат, јер је такав добра прилика. А затим долазе и ђеца која исто тако требају жељети да буду на неком врховном положају окружена материјализмом и добрим приликама. А зашто? Па ето, зато што тако треба… Тако сви… А нешто најгоре што се може научити дијете јесте да иде путем којим иду сви. У основној школи нам учитељица опет поставља питање шта желимо да будемо кад порастемо. Тада би се већина нас сложила са ријечима Џона Ленона: „Када сам отишао у школу, питали су ме шта желим да будем кад порастем. Ја сам одговорио да желим да будем сретан. Рекли су ми да нисам добро разумио задатак, а ја сам њима рекао да они нису добро разумјели живот". Али тада већина нас није ни знала такво нешто пренијети на папир, па смо писали оно чему смо били научени. И ваљда смо тако годинама пишући оно чему су нас учили да требамо жељети, стварно почели вјеровати да то и желимо.

Наше обликовање и учење о ономе што требамо бити свој врхунац доживљава у средњој школи гђе научимо колику улогу физички изглед, модни трендови, површност, имовинско стање и љепота

маске коју носимо играју у данашњем свијету. Затим, научени шта да желимо, како треба да се понашамо и изгледамо - те потпуно укалупљени и утиснути у масу - крећемо на давно одређени факултет како бисмо испунили оно што друштво од нас очекује.

Алма Међедовић
Гимназија *Меша Селимовић*, Тузла
Ментор: проф. Мирха Дервишефендиић

ISSN 2334-6469

ДАНИЦА

за младе

Година XI

ВУКОВА ЗАДУЖБИНА

ТЕМА II

ТО ЈЕ ДАНАШЊИ **ЧОВЕК КОЈИ НЕ ЗНА ШТА ХОЋЕ**, АЛИ ТО ЖЕЛИ ОДМАХ

Дејвид Хокни: *Волдгејтска шума* (2006)

ФАРМЕРИ **БЛАМА**

Човек од вајкада саздан од свемира, преживео потоп, али без кајања, пробô срце онога по чијем је лику створен, кажњен да не разуме ближњег кад говори. Ох, је л' енергетски ентитет описан Библијом стварно овако лицемеран, похлепан и брзоплет? Оволико немаран према свету који му пружа руку која га храни, киван према сопственом животу, без хармоније у постојању? Зар је он као и ми, као сви, или проблем лежи у човековој жељи да претвара хаос у њему организовано лудило, за независношћу, јединoм воћу које је забрањено, својеглавости? Да ли је овај свет, препун монструма, дефеката и наказа које данонoћно вребају, грде га и спутавају, стварно жеља Творчева?

Човек данашњице се олако може описати као онај који јури за сопственим имагинаријумом, стварношћу виртуелног света - лајковима, коментарима, за социјалном прихваћеношћу. Луди створ са много лица посеже за било чиме што би му ускратило досаду и прекинуло патњу изазвану свеопштим незадовољством собом, другима, овим бизарним, безличним светом људи, као бића на врху и дну ланца исхране, који дару љубави и среће дају нискобуџетно значење због давне смрти инспирације узроковане радом, који желе свима да се допадну, мрзећи сами себе, свету двоструких, троструких и (н)оструких маски ради вечног сјаја. Како првенствено бити човек, биће вере, преиспитивања и пре свега, социјално биће? Да ли је паметно допустити себи стишавање поноса? Пружање повереља? Показивање емоција? Треба ли бити свој, размишљати својом главом? Нека од вечитих питања људи без кондома преко главе, ван индустрије свести, привидне заштите коју искључиво и само у своју материјалну и егоистичку корист производе челници света, капиталистичке душе, без сопственог образа, па им слатко красти туђе, ударати и притискати. Из неког разлога овај свет хрли за славом, за глобалним препознавањем, људи желе да им лице звучи познато, да буду неки непознати фактор, фармери блама, задругари ради капитала. А где су нестали морал и романтичарске душе?

Како смо то сви одједном постали туђи, без смеха и смисла, икакве поенте? Када смо престали да се трудимо да живимо унутар божјег канона, свеопштег скупа доброг, да ствари радимо исправно; већ да и то мало хуманих и добрих дела бацамо у воду као прве мачиће? Где смо први пут одступили од природе, божје природе,

која нас држи на окупу да не нестанемо као прах на поподневној кошави? Због чега смо пожелели да све имамо истог трена, без по муке, преко хлеба погаче, да јуримо за славом и богатством, не спознајући да у ствари не померамо ноге, барем не у исправном правцу.

Како да смо сви једнаки, а неки ипак много више једнаки од других? Демократија капиталом? Сенат неморала и влада безнађа? Глобализација и награђивање глупости, владавина неинтелигентних марионета, вођена шачицом одређених - од стране кога? Заблуде колосалних размера… Јер ипак, лакше је заклати овцу него (светог) пастира, зар не?

Иван Радовановић
Електротехничка школа *Раде Кончар,* Београд
Ментор: проф. Кристина Тришић

НОВИ ДАРОВИ: **НАДА И ЧЕЖЊА**

Вјетар отвара капију као да најављује долазак тајанственог гос-та. Неуморан је дух што зуји у мени. У оку се смјењују бриге за неке будуће дане, али и садашња сумња. Сан и буђење. Желим прескочити свитање. Нестрпљиво ишчекујем сусрет који се не мје-ри временом. Осјећам неку дивљину у себи коју не могу искорије-нити.

Јутро је позвало нови дан. Прошлост остаје у прошлости, као наговјештај оног што ће поново доћи. Моја кула на брijегу гледа на хиљаду страна. Све се губи, блиједи и издише пред величан-ственим пространством. Чудни су људи у својим надметањима и испразне су њихове хвалисаве ријечи. Бура расте у мени. Ништа ми не полази за руком, али срце ме води тек спознaлој утјехи жи-вота. Колику снагу има тај поглед који носи пресуду за мене и моју молитву која уздише попут баладе? Хоће ли моја стријела пронаћи свој циљ? Све вријеме ширим немоћно руке сјени туђих идеала. Зовем, а нико се не одазива. Зрно наде се откотрљало у неповрат.

Горући грм трепери на небу. Отпочиње нови радни дан за све, па и за мене. Дубоким дисањем покушавам проширити овај ску-чени простор. Упознај несрећника коме душу ломи јад! Поглед и црно-бијела мисао тражили су више ширине у погубној ситуацији – бити или не бити. На столу стоји неколико књига лаке литерату-ре, шољица испијене кафе од претходног дана и сјећање на парче погаче. Ништа се не догађа одједном. Вријеме свима суди, а мени суди вријеме опалог лишћа. Покушавам да укротим мисао и оста-вим траг у бескрају. То је болест новог времена. Нити киша може спрати, нити снијег прекрити лудост живљења. Бјежим од самог себе. Сан је донио нове дарове – наду и чежњу. Вјерна као сузе очима постала је набујала ријека којом руши насипе, плави уроде. Тијело је слабо, али је срце јако. Потребна је љубав, а не сила. Мо-лим се да прихвати ову моју скромну жртву, да овај крај буде нови почетак. Мој дух се уздигао као дим логорске ватре. Стаза којом корачам је неистражена и вијугава, ноге су болне, нарочито сада када ходам бос.

И онда, мимо свих правила, пожељех промијенити смјер кре-тања, одрећи се овог бескрајног, бесмисленог пута којем не видим

ни исход ни крај. Пожар се тако брзо шири, а човјек као слијепац јури кроз застрашујући пламен. Мала је корист од очију ако је ум слијеп. Тада постаје играчка своје маште, а без мудрости машта је суров господар. Човјек се заварава да постоји савршено мјесто одређено само за њега и које ће првим погледом препознати. Догађа се. Жеља! Одмах и сада! Не може се раздвојити једно од другог. Сати неумољиво пролазе, а ја ишчекујем пркосну искру којом бих попунио празну страницу и промијенио исход приче инспирисане стварним догађајима. Лаж је добила упориште у истини. Мислио сам побјећи једном пречицом, заборављајући да сам алергичан на трње. Нити ићи, нити остати. Увијек дилема. Човјек нешто тражи, а не зна шта хоће. Господе, од морских дубина направио си пут да прођу напаћени. Благо онима који дочекају. Ово је важан дан за мене. Некако ми се чини прикладно да укротим вјетар. Подижем главу и чујем… Пјесма славе Твоје трепери у срцу и озари сваки дамар мој.

Сјенке се повлаче у своје кутове а небо поприма лаку плавичасту боју. Један лист на грани забринуто шушка и тај пријекор није за прошле, него за будуће дане. Не вежи тугу за срце. У тој безименој борби човјека и непознате силе у себи важи, више него игдје, правило: не предај се никада! Отворих очи и угледах знак. Ишчезну страх муњиног бљеска.

Потребно је издржати тренутак. Већ сљедећег часа сигуран си на свом путу обасјаном блиставом звијездом водиљом, са непоколебљивом вјером у Њега, једнога, који има потпуну власт над човјековим животом.

Ранко Антић
Гимназија *Васо Пелагић*, Брчко
Ментор: проф. Јелена Драгичевић

ВЕЛИКА КАЗАЉКА КОЈА БРОЈИ СЕКУНДЕ

Цео свет је један велики небодер. Исцрпно је и заморно ићи пешке до врха, али зар немамо цео живот да га достигнемо? Па зашто онда сви бирамо да идемо лифтом и пропуштамо сва шаренила степеница?

Такав је данашњи човек… Појам значаја и важности се потпуно пореметио, трчимо поред лепоте толико брзо да не стигнемо ни да је погледамо.

У тој журби за брзим стицањем материјалних богатстава негде се изгубила тежња ка продубљењу душе. Ма каква душа, немамо ми времена да се бавимо тиме сада! Заиста нема смисла да сад тражимо тај неки појам, то нешто за које не знамо ни шта је. Па та душа нам сигурно неће саградити кућу и плаћати рачуне! И тако, настављамо да трчимо кроз живот, а ту негде, на путу „славе и богатства", оставили смо и заборавили себе. Морамо да пожуримо да бисмо стигли да купимо живот.

Рећи ћу вам неколико истина које вероватно нисте имали времена да сагледате. Новац неће купити мир у свету, смиримо се тек кад пронађемо спокој у нама самима. Човечанство би требало да чине људи, а ето нас, пролазимо поред могућности да поткрепимо човека скривеног у нама, а да то и не примећујемо. Већини је јасно шта је потребно да бисмо потхранили и ојачали свет, али нисмо ми ти супер хероји који треба да га спасавају. Немамо ми времена за то.

Свакодневне обавезе и циљеви које морамо да достигнемо, а нисмо их ни спознали, окупирају нас. Журимо да би нам остало времена да трчимо.

Гледам сат и казаљке како журе, неухватљиво, пролазно. Носе и мене са собом, једнако недостижно и брзо. Не желим да будем казаљка која броји секунде, јер она није ни свесна да постоји нешто веће. Желела бих да будем казаљка која броји сате, полако се креће, али барем прати покрете остатка сата из минута у минут.

Ружица Вучковић
IX гимназија *Михаило Петровић Алас,* Београд
Ментор: проф. Драгана Петровић

ТЕМА III

БОГАТСТВО И БРЗИНА СУ ОНО ЧЕМУ СВЕТ ТЕЖИ И ЧЕМУ СЕ ДИВИ

Дејвид Хокни: *Гарoуби Хил* (1998)
Музеј лепих уметности,
Бостон, САД

РАСПУКЛО РИВАЛСТВО

Између двије обале праисконске ријеке градио је неки краљ спону - мост. Ријека је текла тромо. Сувише споро за пловидбу, сувише брзо за гажење босим ногама. Вијугала је мирно кроз равне тјеснаце далеких мљечнољубичастих планина и у гутљајима клизила ка мору. Између двије обале, једне мекане, мочварне и житке, још ненастањене, и друге тврде, сељачким ногама утабане. Између двије границе текла је ријека, а један човјек је градио преко ње мост.

Рећи да је мост био његова идеја било би глупо. Као све корисне ствари, мост је био скромног поријекла. Дуго, од кад се памти, лежали су преко рјечице трули балвани. Можда би и отплутали, гоњени хладним вировима, да их нису упорни људи опет изнова постављали. Скратити путовање до друге обале било је вриједно смртног ризика. Жртвовао се живот и коцкала судбина, вјеровало се склиским даскама и громадинама, јер за непун сат стизало се до друге обале. Без њега путовање би се отегло и растегло у драгоцјеном времену.

Једнога дана прочуло се да сусједна краљевина преко исте (ако не исте онда сличне) ријеке гради мост. Дани дрвене мостовске скаламерије били су одбројани, а краљ завидан и киван. Убрзо је сва тежина људске жеље сручена на мост. Развио се план. Од дрвеног костура моста требало је извајати готичко здање. Од нестабилног ризика створити каменито чврсту извјесност. Требало је што брже.

Краљ је градњу лично надзирао. Тежио је савршенству. Сваки корак био је у његовој моћи, прожет сулудом жељом за богатством и нестрпљењем. Краљ је журио, а убрзо се између двије краљевине распукло ривалство и разломио рат. И као што су за нови костур моста обарана стабла букве, брезе и храста, рушиле се шуме, тако су падали и односи двију краљевина. Захладњело је. Падао је први снијег. Мекана обала добила је полеђену корицу, а тврдо тло бијели покривач. Мрзнуло је. До те зиме већ је дрвена конструкција надвисила ријеку. Мир је излазио из дугих дасака, повремена шкрипа и пуцкетање дрвета испаравали су натегнуто. Али краљ је горио, пламтио. Све је било споро, исувише споро и бијело. Једноставно, сувише једноставно. И рат – све се у човјеку жарило. Полако се тај жар ширио ка вани, ка удовима. Топило се. Камен се довлачио и обликовао. Први блокови, они по којима се корача, сигурно су заузели своје вјечно мјесто. Прве сјене пале су на ријеку. Ипак, у краљу су сјенке обитавале већ дуже и облијетале око његове пихтијасте душе. Замрачивале су је и притискале. Стандарди рада су

нагло опали. Вријеме је тријумфовало над савршеним. Мост је запао у кризу. Блокови су уз пљусак пропадали у воду, а мекана обала је попуштала. Притискајући и ослањајући се на другу обалу, мост се кривио. Катастрофа је наступила. Узалуд се сипао пијесак и поправљао мост. Због тежине и брзине подлегла је душа, човјекова и краљевска. Вријеме је побиједило и човјека. Да се само брже градило, мост би био готов и прије но што би почео тонути. Тад би био заокружен и као такав наивно чврст.

Но иако су хладни блокови пораза утиснули свој траг у краља, он се борио. Враћао је. Расипао се богатством. Можда је мост потонуо, али није идеја. Душа је тонула, а материја цвјетала као и балустраде моста. Ако не може бити прав, бар може бити симетричан! Савршен у форми. Прекићен. Презасићен. Ограду моста засули су камено-живи цвјетови, гроздови, врхови и шиљци. Фасада је расла. Рупице, хиљаде рупица на рељефима китњасто су се провлачиле међу лијанама од црног вулканског камена, између гранитних, тешких представа Сунца и Мјесеца. Готички украси и безобличне статуе низане су несавјесно без мјере. Право је чудо да се од тежине мост није срушио. Потонуо је, истина, још нешто мало у глину друге обале и стране. И краљ је гледао како се у рађању сунца кроз пукотине те шећерне глазуре провлаче зрачице свјетла и сјенама шарају покретни живот воде дајући јој илузију мира. Увече у експлозији црвене, црнила се паукова мрежа украса и ноћ је долазила раније. Краљ је сијао. Не само да је надмудрио вријеме богатством, већ га је и претекао. Био је бржи. У знак побједе разапето је неколико мермерних лављих глава по мосту. Балустраде су изгледале неприродно, а мост као исфрустрирана, затворена, гњевно-раздражљива смјеса неукуса. А изгнаник, краљ је славио„савршени" мост, како га је назвао.

Прошло је од тада доста. Четири вијека, а ријека тече. Трен је збрисао у земаљском времену. Краљ је бијесно скончао, како је и живио. Убило га је дијете. На његовоме мосту шетала је једног сумрака у мрежи сјена моста-наказе кћи краљева. Шетала је и нелагодно запазила грешку. Глава једног мермерног лава није имала очи. Био је слијеп! Мост је био асиметричан. Жртва брзе грешке пренагомилавања. Када је то сазнао и форма кад је пала у ријеку, краљ је себи одузео живот, брзо и раскошно. Бацио се са моста подређујући се времену, снијегу, и складу. Жртва богатства и брзине скончала је у коначности и непокретности.

Филип Јокић

Средњошколски центар *Источна Илиџа*,
Источно Сарајево
Ментор: проф. Слађана Босиљчић Брајовић

NAUČIMO DA SE SMEJEMO, STVORIMO USPOMENE: ŽURIMO POLAKO

Da li ste nekada imali osećaj da život „prolazi" pred vama, ili ste nekada poželeli da sve oko vas naprosto stane da biste makar i kratko uživali u vremenu koje imate: da imate moć da zaustavite vreme i da u njemu zaledite sve oko vas? Da budem iskrena sa vama, ja jesam.

Vodimo se mišlju da za sve ima vremena, često kroz šalu kažemo da „ništa neće pobeći" i „dobre stvari vredi čekati". Često izgovaramo i rečenice koje su nam, nažalost, postale i uzrečice: „Uživaću kada još ovo završim". Znate, zapravo, to i jeste problem. Živimo ovaj život, ali u njemu ne stižemo da uživamo. Neprestano lažemo sebe i ljude oko nas, zavaravamo se iluzijama i maštom. Živimo u uverenju da vremena ima i da ćemo sve stići da uradimo.

Međutim, ono što ne vidimo ili nismo u stanju da vidimo, jeste da uzalud trošimo sebe i svoju energiju na prolazne, ali naizgled nebitne stvari. Kada se zaista zapitamo da li je stvarno bitno da predamo neki rad, dođemo na posao subotom ili da se javimo na neki „bitan" poziv? Da li su sve te stvari zaista bitne?

Verovatno sada, dok čitate ovo, vrtite glavama ne odobravajući ono što ovde pišem. Od vas tražim samo jedno, a to je da razmislite dobro o mom sledećem pitanju. Koliko puta niste uradili nešto što ste zaista želeli? Koliko puta ste ostali kod kuće radeći iako ste želeli da izađete sa prijateljima ili da gledate neki film? Koliko puta ste propustili subotnje popodne sa porodicom jer posao ne može da čeka do ponedeljka? Mnogo, zar ne? Toliko da ne možete ni sami da se setite. Sada, molim vas da ponovo razmislite. Šta ste radili tog subotnjeg popodneva na poslu? Koji važan izveštaj ste morali da predate? Koji je to telefonski poziv koji niste mogli da odbijete ili test na koji ste morali da izađete?

Ne sećate se, zar ne?

Ono što pamtite jesu tužna lica i propuštene prilike. Rođendan na koji niste otišli, film koji niste gledali ili tužno lice vašeg deteta kada

ste mu po ko zna koji put rekli da ne možete da provedete vreme sa njim. Pokušajte da se setite koliko ste tada bili razočarani, nezadovoljni sobom i besni na okolnosti. Sada, mogu da zamislim lica vas koji ovo čitate i verovatno pokušavate da se opravdate. Pokušaću da pogodim šta mislite: „Od tog testa mi je zavisila ocena"; „Moje dete zna da ga volim i da ovoliko radim zato što moram, a ne zato što želim"; „Naravno da ne smem da se ne javim šefu"; „Gledaću sledeći film, bitnije je da završim ono što je planirano". Čini se kao da se brigama i obavezama ne nazire kraj, a vremena je sve manje.

Slažem se sa vama da obaveze jesu bitne i nikako ne bi valjalo da ne završimo ono što smo planirali. Ali koja je cena koju zauzvrat plaćamo? Živimo u vremenu koje toliko brzo prolazi da jedva uspevamo da ga sustignemo. Postavili smo sebi ciljeve u životu i zaslepljeno težimo ka njima. Tim visoko postavljenim ciljevima valjda stremimo ka afirmaciji, bila ona lična, ili ona koju dobijamo u društvu ili na poslu. Težimo ka postizanju uspeha ili jednostavno pokušavamo da zaradimo novac kako bismo izdržavali porodicu. Međutim, ono što ne vidimo ili pak ne želimo da priznamo sebi, jeste da se krećemo po jednom životnom obrascu. „Trčimo" ka delu našeg života u kojem ćemo se osvrnuti unazad i zapitati se čemu sav naš trud, koliku smo cenu morali da platimo, da li smo zapravo ispunjeni i sećamo li se momenata kada smo bili zaista srećni ne radeći ništa.

Izgleda mi da taj obrazac koji sam malopre pomenula ide nekako ovako: upisati dobru srednju školu, učiti, upisati dobar fakultet i, ako je moguće, biti na budžetu, učiti da bismo ostali na budžetu, završiti fakultet, raditi jer neko mora da otplaćuje studentski kredit, naći dobro plaćen posao, raditi, dobiti unapređenje, raditi, štedeti novac, zasnovati porodicu, iškolovati decu, raditi. Primećujete da se jedna reč ponavlja previše puta? Toliko smo zaneseni radom, postizanjem ciljeva, zgrtanjem novca i ostvarivanjem ideala. Mislimo da ćemo se odmoriti ili da će postati lakše.

Čekajte, penzija? Tada ste mislili da se odmorite? Međutim, vreme u kojem živimo je takvo da ćete u tom periodu verovatno još raditi. Stigla su deca, krediti, fakulteti - sve to neko treba da otplati. Dakle, kada zapravo mislite da usporite i uživate sa ljudima koje volite, radeći stvari koje vas čine srećnim?

Ne, ne pokušavam da kažem da ne treba raditi naporno na ostvarenju svojih ciljeva. Naprotiv, ja sam jedna od tih „radoholičara". Ali ono čega se plašim jeste da će, kada budem zastala, već biti kasno. Sada kada se osvrnem, da, uradila sam neke neverovatne stvari. Trudila sam se i žrtvovala mnogo, uspela sam i ponosna sam na sebe. Sve što sam u svojoj glavi zacrtala, ostvarila sam. Ono što ne mogu da zaboravim jesu sreća i umor koje sam osećala pri ostvarivanju svakog cilja.

To je ono što osećate, zar ne, to vas pokreće? Pored uspeha, znate

čega se još sećam i čije posledice osećam? Razmišljam o onim sitnim trenucima koje sam žrtvovala. Nisu to krupne stvari, izlazak sa prijateljima u bioskop, rođendan najbolje drugarice, šetnja u parku, fudbal sa mlađim bratom. Pored toga, razmišljam o stresu i pritisku koji su bili konstantni, a na koje se nikada nisam navikla. O bolovima u glavi, nespavanju i konstantnom strahu od neuspeha. Želim da budem potpuno iskrena sa vama, sav taj napor i zalaganje jesu u neku ruku bili zato što su me neke od tih stvari činile srećnom, ali su delom i zbog lične afirmacije, afirmacije od strane društva, zbog straha da neću upisati dobar fakultet, završiti na budžetu i straha od razočaranja. Ne mislim na sebe, plašim se da ne razočaram ljude koji su toliko uložili i verovali u mene. Znate šta je još strašnije? Ako ne uspem, čemu onda tolike žrtve? Čemu onda odlazak toliko ljudi iz mog života? Čemu onda toliko neprospavanih noći, košmara i žrtvovanog vremena sa porodicom i prijateljima?

Upravo to pokušavam da vam predočim. Dobila sam ono čemu sam težila, ali su gubici bili veći. Žrtvovala sam vreme provedeno sa prijateljima i porodicom, vodeći se mišlju da će oni uvek biti tu. Znate šta? Bili su. Ali samo kao figure u mom životu, nismo pričali, smejali se i provodili vreme zajedno. Više nisam znala čemu se raduju, zašto moja drugarica crveni ili sa kime se druži moj brat. Više nismo delili tugu i radost, nisam imala kome da se poverim iako su sve vreme bili tu, iako nisam ostala sama. Usled tolike napetosti u ostvarivanju ciljeva, na tom putu sam izgubila mnogo, ali tada toga nisam bila svesna.

Čitajući ovo, sada polako počinjete da prepoznajete sebe, zar ne? I vi, kao i većina ljudi, radite da biste izdržavali sebe i svoju porodicu. I vi, verovatno, učite danonoćno zbog stipendije ili važnog ispita. I vi ostajete na poslu duže da biste završili izveštaje. I vi, kao i ja, sada žalite za nekim trenucima koje nećete vratiti.

Zato želim da vas, pre nego što završim sa pisanjem ovog rada, zamolim još nešto. Nemojte odmah da me odbijate, pokušajte i videćete da ćete biti srećniji. Zaboravite na obrazac, ne razmišljajte toliko o obavezama, imajte na umu da one zapravo nisu toliko strašne i neostvarljive. **Naučite da se smejete** i da činite sebe srećnim. Pokušajte da jednom stavite sebe na prvo mesto. Zaboravite na brzinu kojom se danas živi, na novac, na tehnologiju i sve ono što vas čini nervoznim. Okružite se ljudima koje volite i koji vas čine srećnim. Nemojte da odustajete od svojih ciljeva, ali, takođe, nemojte da dozvolite sebi da ih stavite na prvo mesto među prioritete, jer oni nekad to nisu.

Hajde da zajedno pokušamo nešto, i vi i ja. Hajde da zastanemo i pokušamo da zaista dišemo - kako ono kažu - „punim plućima". Hajde da ne brinemo toliko, da uživamo u svakoj sekundi dana jer se takav više neće ponoviti. Hajde da zagrlimo ljude koji su nam uvek bili podrška i da im kažemo koliko ih volimo. Hajde da prekinemo toliko da žurimo i da shvatimo da novac i uspeh nisu ono najbitnije. Hajde da zajedno

pokušamo da **stvorimo uspomene**, da kada se jednog dana budemo osvrnuli, ne žalimo za onim što smo radili.

I zapamtite: *Festina lente.* (Žuri polako.)

Mina Čeperković
Gimnazija Vrnjačka Banja
Mentor: prof. Andrijana Matović Radonjić

ОГЛЕДАЛО

ЧАСОПИС УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА СРЕДЊИХ ШКОЛА

4. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ

Конкурс за средњошколце Србије и региона
у три категорије: **поезија, кратка прича и есеј**

На конкурсу могу учествовати ученици из земаља региона (Црна Гора, Република Српска, Босна иХерцеговина, Хрватска…) са једном песмом, једном кратком причом и једним есејем. Обавезно је навести назив рада, име и презиме аутора и разред, име професора/ментора, адресу школе, контакт телефон и имејл адресу.

Радове слати најкасније до **31. марта 2019.** године, у електронској форми на адресу **ogledalo.blagovest@gmail.com**, а песме на **olgicarajic@gmail.com**

Текст, ћирилицом или латиницом, треба да буде откуцан у фонту Times New Roman, величине 12. Кратка прича и есеј не би требало да прелазе 2 странице, односно 3600 карактера.

Стручни жири извршиће избор најбољих радова, доделити по три награде у свакој категорији, а најуспешнији радови биће штампани у мајском броју часописа **ОГЛЕДАЛО.**

Свечана додела награда биће 17. маја 2017. у 12 сати.

ogledalo.edu.rs

ТЕМА IV

BEOSEf

BEOGRADSKI OGLEDALOV SREDNJOŠKOLSKI FILMSKI FESTIVAL SRBIJE I REGIONA

Дејвид Хокни: *Гдин и гђа Кларк и Перси*, детаљ (1971)
Тејт галерије, Лондон, Велика Британија

TEMA, IDEJA, PRIČA, ZAPLET, PORUKA...

Ovogodišnja tri pobednička filma **BEOSEf**-a, Beogradskog Ogledalovog srednjoškolskog filmskog festivala (održanog 15. novembra 2018. g. u Dvorani Kulturnog centra Beograd) su:

1. Animirani film grupe autora „U zoološkom vrtu" („In the Zoo"); Škola za dizajn, Beograd

2. Kratki horor film Amara Mujkića „Crni zaborav"; Mješovita srednja škola, Gračanica

3. Dokumentarni (mokjumentari) film Mihajla Stefanovića i Predraga Proleta „Pravda za pile"; Elektrotehnička škola „Mihajlo Pupin" Novi Sad.

Film **„Pravda za pile"** bavi se aktuelnim događajem, angažovan i prijemčljiv, sa jasnim očekivanjem reakcije publike. Autori su za temu filma uzeli otvaranje "Lidl- a" i haos koji je prilikom prvih dana otvaranja Lidl-a nastao. Pored vešte primene različitih formi i žanrova „Pravda za pile", se izdvaja i jasnoćom ideje, ličnim stavom autora i opštom porukom koju nam autori šalju gradeći tako jednu vrlo jasnu, čvrstu i zatvorenu celinu.

Autor u filmu **„Crni zaborav"**, jasno pokazuje svoju ljubav prema horor žanru. Iako, možda, u nekim trenucima ta ljubav preovladava i njegovi uzori i inspiracije postaju bitniji od autorovog filma, film ipak uspeva da ostavi utisak jeze, autentičnom lokacijom i nezaustavnim ritmom koji drži pažnju do samoga kraja.

„U zoološkom vrtu", svojom dinamičnošću i vizuelnom autentičnošću i višeslojevitim zvukom koji zajadeno prave utisak koji se najlakše može opisati utiskom hipnoze ili tonjenja u san, na žiri je ostavio najjači utisak.

Od konkretnog smisla kao što je pokušaj da se opiše lav, slika se ritmički menja i transformiše u različite oblike dok se na kraju ne izgubi u samoj sebi, ne uspevajući da definiše šta je lav, ali otvarajući prostor jednom čistom doživljaju koji je proizašao iz energije koju film nosi sa sobom.

Tema, ideja, priča, zaplet, poruka… To su reči koje nam profesori ili mentori, kritičari ili znalci, upućuju kao putokaze za stvaranje uspešnog umetničkog dela.

OGLEDALO

Svi filmovi koji su pristigli na festival jasno pokazuju da se vešto vode različitim temama i idejama. Iako se u skoro svim filmovima, oseća jak uticaj profesora i mentora koji stoje iza svojih učenika, filmovi, ipak, pokazuju postojanje nevinosti i autentične snage koja još uvek postoji kod tih mladih autora i koju oni treba da sačuvaju.

Petar Pešut
reditelj Beograd

ANGAŽOVANI I PRIJEMČIVI

Pravda za pile
Duhovit i nepretenciozan film, čiji autori očigledno poznaju žanrove i vešto barataju očekivanjima publike. Osim toga, film je istovremeno angažovan i prijemčiv, što nije zanemarljivo kada se radi o ovako mladim autorima.

K. Abel
Film na granici apsurda, originalno i primereno formatu kratkog filma; ideja pre svega!

Život imitira umjetnost
Nežan film čija se autorka referiše na pop kulturu, sadržajno i estetski, a uspeva da bude u tome inovativna.

Sudbina
Film predstavlja zaokruženu priču sa jasnom strukturom i dobrom porukom.

In the zoo
Fim - animacija. Simpatično, dinamično i toplo čitanje jedne priče.

Maša Seničić
dramaturg Beograd

NEPRISTRASNOST, ISKRENOST I AMBICIJA

Prve radove autora, i pored svih brojnih nesavršenosti, često odlikuju neposrednost, iskrenost i velika ambicija - kvaliteti koji su po mom mišljenju, presudni za uspešnost svakog filma, a koji često izblede u potonjim, zanatski veštijim radovima. Zbog toga su ovakvi festivali posvećeni mladima istovremeno intimni i posebni, jer nepogrešivo pokazuju o kakvim novim umetnicima je reč, i iniciraju ih u svet - u susret sa publikom.

„In the zoo"-film koji se svakako izdvaja svojom složenom izradom, brojnim, maštovito iscrtanim prizorima koji neočekivano izrastaju jedan iz drugog, praćeni podjednako zanimljivom i neobičnom zvučnom slikom.

„Crni zaborav" - film koji u u određenim segmentima zaista funkcioniše kao pravi horor i iznenađuje žanrovskom tačnošću i razrađenim scenarijem.

K. Abel - film koji je lepo raskadriran, jednostavne strukture i apsurdno-komičnog zapleta, tako prikladnog za format kratkog filma. Na mojoj proširenoj listi našla su se još dva naslova.

„The Old West Intros" - animirani vestern, u kom dinosaurusi od plastelina evociraju revolveraške dvoboje sa filmskog Divljeg Zapada.

„Hyperborea" - film u prvom planu ima jako prisustvo autora: izraziti stav i performerski pristup nagoveštavaju autora koji se ne plaši da istražuje unutar sopstvene ličnosti, kao i unutar filmskog medija.

Sonja Đekić
reditelj Beograd

ČASOPIS
OGLEDALO

BEOSEf

BEOGRADSKI OGLEDALOV
SREDNJOŠKOLSKI
FILMSKI FESTIVAL

DVORANA KULTURNOG
CENTRA BEOGRAD

15. 11. 2018

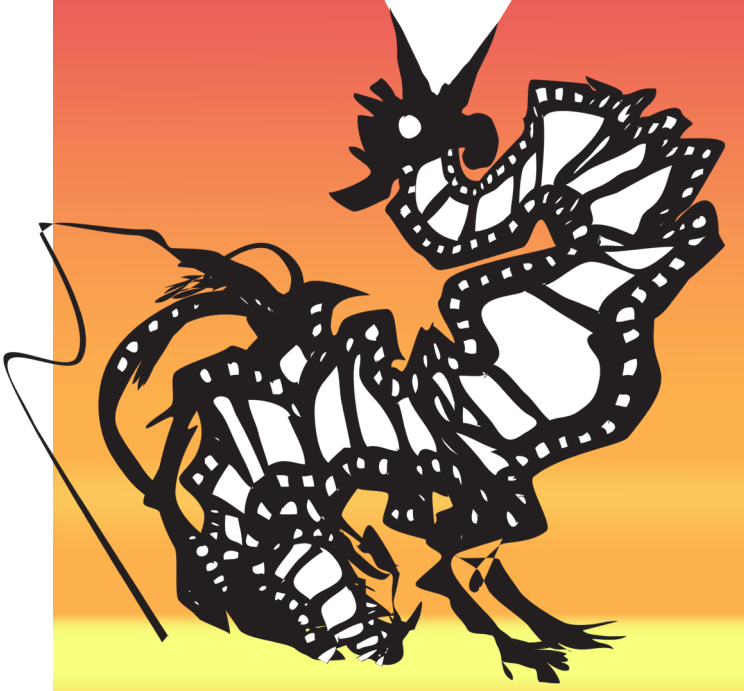

BEOSEf

BEOGRADSKI OGLEDALOV
SREDNJOŠKOLSKI FILMSKI FESTIVAL

DVORANA KULTURNOG CENTRA
BEOGRAD **15. 11. 2018.**

Informaciono društvo BLAGOVEST
ogledalo.edu.rs

Direktor

Stefan Blagojević

Urednik i selektor

Radivoje Blagojević

Saradnici

Andrijana Stojković
Ana Marija Simonović
Ljiljana Malovic Kozić
Olgica Rajić
Nataša Markovic Atar
Predrag Đuknić
Zorica Perović
Balša Ćeranić
Aleksandar Kunovac

Dizajn

Luka Tilinger

ČASOPIS
OGLEDALO

Informaciono društvo
BLAGOVEST

FILMOVI I AUTORI

1. **Grad** (1:44)
   Nada Jovanović
   Gimnazija „Bora Stanković" Niš
   mentor: prof. Mirjana Mladenović
2. **K. Ábel** (2:22) - POHVALA
   Patrik Koso
   Gimnazija „Boljai" Senta
   mentori: profesori Gabor Međeri i Mirko Pot
3. **Život imitira umjetnost** (1:57) - POHVALA
   Iva Marković
   Gimnazija „Slobodan Škerović" Podgorica
   mentor: prof. Sonja Šaković
4. **Igraj košarku** (2:59)
   Gobor Andrej
   ETŠ „Mihajlo Pupin" Novi Sad
   mentor: prof. Vesna Prugić Mileusnić
5. **Oni koji jedu sirovo meso** (1:47)
   Sofija Damnjanović
   Karlovačka gimnazija Sremski Karlovci,
   mentor: prof. Ljiljana Maletin Vojvodić
6. **Sudbina** (5:49) - POHVALA
   Luka Dragutinović i Nikola Vuksanović
   ETŠ „Mihajlo Pupin" Novi Sad
   i RG „Smart" Novi Sad
   mentor: prof. Vesna Prugić Mileusnić
7. **U zoološkom vrtu** (2:16)
   Abci Lora, Babarogić Katarina, Bilbija Janja, Grahovac Aleksandar, Dostanić Ana, Erić Dragana, Jeftić Ivana, Janković Jelisaveta, Jakšić Milica, Kuzmanović Boris, Lazić Darija, Milićev Dunja, Marinović Jana, Ristovski Ana, Stojanović Isidora Sara, Tašin Jovana, Filipović Andrea, Filipović Jelena, Cvetković Jelena, Stašević Teodora
   Škola za dizajn Beograd
   mentori: profesori Goran Redžep i Marija Popivoda

8. **The Old West intros** (2:14)
   Valentina Bodnar
   Gimnazija „Boljai" Senta
   mentori: profesori Gabor Međeri i Mirko Pot

9. **Umihanina Avlija** (11:15)
   Emin Biševac
   Gimnazija Novi Pazar
   mentor: prof. Esma Nuhović

10. **Crni zaborav** (9:21)
    Amar Mujkić
    Mješovita srednja škola Gračanica
    mentor: prof. Adnan Pejčinović

11. **Pravda za pile** (5:38)
    Mihajlo Stefanović i Prole Predrag
    ETŠ „Mihajlo Pupin" Novi Sad
    mentor: prof. Vesna Prugić Mileusnić

12. **Dugovanje** (2:04)
    Tamas Sekula
    Gimnazija „Boljai" Senta
    mentori: profesori Gabor Međeri i Mirko Pot

13. **Ti biraš svoj put** (6:19)
    Đurađ Korstić i Eldar Hodžić
    Gimnazija Vaso Pelagić Brčko
    mentor: prof. Jelena Dragičević

14. **Vratit ću se** (2:44)
    Adi Glavinić
    Gimnazija Živinice
    mentor: prof. Mersiha Muratović Mulavdić

NAGRADE **BEOSEf**-a **2018**

PRVA NAGRADA

U zoološkom vrtu

Škola za dizaj, Beograd

DRUGA NAGRADA

Crni zaborav

Mješovita srednja škola, Gračanica

TREĆA NAGRADA

Pravda za pile

ETŠ „Mihajlo Pupin", Novi Sad

ŽIRI **BEOSEf**-a

Maša Seničić
dramaturg

Sonja Đekić
reditelj

Petar Pešut
reditelj

ТЕМА V

3. БЕЛЛИСТ – ПАНОРАМА

БЕОГРАДСКО ЛИСТАЊЕ СРЕДЊОШКОЛСКИХ ЛИСТОВА 2017/2018

Дејвид Хокни: *Посечена стабла* (2008)
приватно власништво

ЗЛО СЕ НЕ ГУШИ ЋУТАЊЕМ

Ове године навршава се петнаест година од смрти знаменитог новосадског писца Александра Тишме (1924–2003), једног од најпревођенијих српских аутора, особењака, шетача, ког су природна повученост и проблематичан идентитет произвели у писца. Сматрајући да књижевност има апсолутну надмоћ у односу на историју и статистику, Тишма пише о несрећној судбини човека у рату, о рефлексима великих историјских дешавања на живот обичних људи, својих суграђана, о жртвама и џелатима, о неприхватању мржње, о најави погрома, о промашеним љубавима, растуреним домовима, о капоима и логорашима. Трагајући за истином, која је ипак неухватљива, Тишма, као ретко који писац, раскринкава зло и не плаши се да продре до самог дна људске патње; покреће важна и осетљива питања, покушавајући да кроз деконструкцију прошлости и бескомпромисно трагање за истином разуме шта се са светом догађа.

Говорити о делу Александра Тишме значи говорити о питању идентитета, страдању, о неприпадању, усамљености, егзистенцијалној стрепњи, о љубавним чежњама, прикривеним страстима. Новосадског аутора суштински (пред)одређује и двоструко, српско-јеврејско порекло, које се у његовој свести још од дечачких дана манифестује као болно неприпадање, праћено осећањем тескобе и стида, али и слутњом да сваког часа може бити уклоњен, елиминисан из заједнице. Осећање неприпадања и етничке неподобности води ка изопштености, а она ка доброј опсервацији, неопходној за Тишму као писца.

О ауторовим стрепњама, ломовима, књижевним и другим дилемама, литерарним узорима и свеопштим назорима, највише сазнајемо из пишчевог Дневника, који уз аутобиографију Сечај се вечкрат на Вали представља важну допуну и својеврсно објашњење целокупног његовог дела. Тишма је посвећени писац дневничких белешки. Истинољубивост и аналитичност које красе приповедача, уочљиве су и на свакој страници Дневника, који аутор бележи од своје седамнаесте године, па све до смрти. Већ на самом почетку себе самог обавезује да ће постати писац или – ништа, и тог се убеђења истрајно држи и у другим годинама када није задовољан списатељским учинком, док трага за својом причом, о којој ће са лакоћом писати.

Тема страдања у Другом светском рату, по којој ће Тишма остати највише познат, кристалисала се постепено у ауторовој свести. Дуго је покушавао да своје литерарно уточиште пронађе у мање блиским, општијим темама, бежећи од сопственог идентитета и самоспознаје. Након судбоносног путовања у Пољску и посете Аушвицу, том центру за убијање недужних, Тишма, дубоко потресен, схвата тежину свог двоструког порекла, увиђа да га је проблематичан идентитет дуго држао по страни, далеко од теме о којој би морао писати. Питање одговорности, реконструисање прошлог света и упорно трагање за истином у историји, постаје тема за којом је трагао, док књижевност постаје начин за враћање дуга и место на коме ће бити постављена питања која морају бити постављена. Након што је отворио тему јеврејског и свеопштег страдања, Тишма пише лако и брзо, те настају она дела, по којима ће остати познат (Књига о Бламу, Употреба човека, Капо, Вере и заверe, Школа безбожништва), а са којима долазе признања и награде.

Тишму интересује тешка судбина обичног човека, њега посматра у патњи, љубавним мукама, у преломним тренуцима, моралним дилемама. Ликови Тишминих романа су посматрачи, пасивни људи којима живот немилосрдно управља. Они су усамљеници који имају жељу за припадношћу, за утапањем у целину, али не могу да премосте своје страхове те остају по страни. Због свог порекла и друштвених околности које их прате, нису у могућности да досегну срећу, да живе по сопственом нагону, отворено и смело, већ остају заробљеници свог идентитета који им је одредио и судбину. Тишма трага за појединачним ратним причама, указујући да су сува историја и статистика само голи подаци, док појединачна исповест доноси аутентичну истину преносећи нам јединствено искуство жртве или сведока страдања.

Истрајно трагање за истином кључна је одлика Тишмине прозе. Он жели да је, без обзира на последице, кроз литературу прикаже, открије, стога смирено бележи сва недела свог времена, све монструозности које је човек починио, нуди их читаоцима на увид, указујући на то да је зло саставни део човека, опомињући на оно што се најчешће заборави - да је улога сваког појединца већа него што се мисли, а да је уметник у обавези да на те чињенице изнова подсећа, јер је заборав опасна замка, у коју се лако упада.

Др Ружа Перуновић

„Скамија", Гимназија *Ј. Ј. Змај*, Нови Сад
Директор: Радивоје Стојковић
Главни и одговорни уредник:
проф. Ружа Перуновић

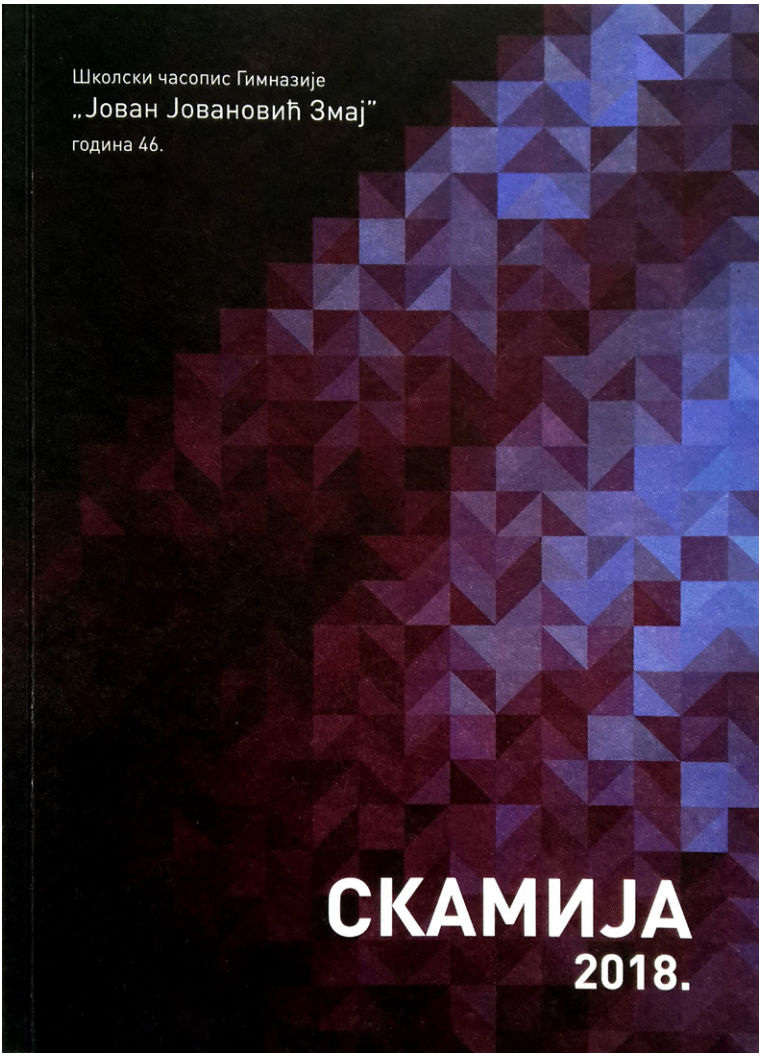

ПРВА НАГРАДА: **„Скамија"**
Гимназија *Јован Јовановић Змај*, Нови Сад

3. БЕЛЛ**ИСТ** - БЕОГРАДСКО ЛИСТАЊЕ
СРЕДЊОШКОЛСКИХ ЛИСТОВА
2017/2018

НАСЛОВНА СТРАНА, ПОХВАЛА: **„Растко”**
Богословија *Свети Сава*, Београд

3. БЕЛЛ**ИСТ** - БЕОГРАДСКО ЛИСТАЊЕ
СРЕДЊОШКОЛСКИХ ЛИСТОВА
2017/2018

ОБРАЗОВАЊЕ МЛАДИХ ДАНАС

Милутин Миланковић, Никола Тесла и Иво Андрић само су неке од знаменитих личности које су напустиле своју земљу, јер она није увидела њихов потенцијал, нити је улагала у њих. Други јесу.

Није реч о финансијама. Паметно улагање новца у образовни систем и усађивање његових норми у интелект обичних људи, неминовно води просперитету. Не плати ли и држава данас једног доброг учитеља, сутра ће платити десет полицајаца. Неговање образовања, лепог васпитања и љубави према Свевишњем, једини су начин опстанка у обманутом друштву. Младој особи са прегршт снова које жели да оствари, много страха и погледом упереним ка звездама, није лако да се суочи са садашњицом. Такав појединац, још од детињства обесхрабрен причама о одласку, јер „овде нема будућности", нема ни ентузијазма ни елана за борбу и самоусавршавање. Наиме, све потиче из детињства. На формирање ставова и развој нормалних принципа детета утичу породица и вршњаци, али за пораст интелектуалних способности, буђење интересовања, одговорност и осамостаљивање, одговоран је учитељ. Дакле, образовни кадар не може чинити било ко. Сваки учитељ и професор треба да буду поштовани колико и лекар или адвокат, заслуживши то својом професионалношћу. Где се онда налазе пропусти и аномалије просветног система? Зашто се високо образовање и „поткованост знањем" не цене довољно? Зацело се сваки адолесцент запита: „Зашто бих улагао свој труд, када дипломирани економиста ради као хигијеничар, или мастер физикохемичар као трговац?" Поремећен систем вредности, кажу. Ускоро ће се у учионицама Ноћ вештица прослављати уместо Савиндана. За кратко време, велики одлив радно способног становништва, у потрази за каријером и бољим послом, оставиће пустош за собом. Није реч само о домену образовања, држава мора да заштити становништво и да обезбеди стабилан живот и егзистенцију. У супротном, о теми „Образовање младих у савременом добу", биће излишно и полемисати.

ОГЛЕДАЛО

Није све безнадежно и опскурно: „Човек учи док је жив.” Хришћанске врлине нам не допуштају одустајање. Не смемо се препустити малодушности, већ се надати и делати. Потребно је достићи ниво учености и просвећености којим можемо направити помак у систему образовања, не само нашег, већ и нараштаја који долазе. Постићи бар део успеха великих људи који су били приморани да оду.

Занда Малагић
„Растко”, Богословија *Свети Сава,* Београд
Главни и одговорни уредник:
проф. Јован Лазаревић

UČIMO DA UČIMO

Naš mozak je najsloženiji „uređaj" u univerzumu. Sve naše misli, nade i strahovi nalaze se u nervnim ćelijama našeg mozga. On je evoluirao kako bi nam pomogao da se snađemo u složenim sredinskim uslovima, ali je većina njegovih aktivnosti na nesvesnom nivou. Naš mozak ima neverovatne sposobnosti, ali one ne dolaze sa priručnikom za upotrebu. Jedna od njegovih najintrigantnijih karakteristika je sposobnost da svakodnevno učimo nove stvari. Ovaj kratak pregled daće vam bolju predstavu o tome kako da učimo, kako da umanjimo svoju frustraciju prilikom učenja raznih sadržaja. Dakle, to nije recept koji nam može poslužiti za neki konkretan predmet, ali nam može pomoći da naučimo neke osnovne pravilnosti u učenju i pamćenju i primenimo ih na bilo koju oblast.

PONAVLJANJE JE MAJKA UČENJA (REPETITIO EST MATER STUDIORUM)

Češćom „upotrebom", naše nervne ćelije postaju međusobno jače povezane. Što je neka materija apstraktnija, treba nam više vežbe da bismo je razumeli i zapamtili. Iako su naše ideje apstraktne, neuralni obrasci koje stvaramo su realni i konkretni; ali, da bi se veze između neurona učvrstile, sadržaje koje učimo moramo ponavljati i povezivati. Kada učimo nešto po prvi put, na primer, kako da rešimo neki matematički problem, neuralni obrazac je tu, ali je veoma slab. Što više ponavljamo način rešavanja problema na različitim primerima, počinjemo da produbljujemo tu vezu, i na kraju rešavamo zadatke bez preteranih poteškoća. Nekada se mislilo da sa sazrevanjem mozga sinapse (neuronske veze) mogu da se „podešavaju" učenjem, ali da uspostavljeni obrasci veza ne mogu da se menjaju. Međutim, danas znamo da su veze između neurona dinamične, i da se mogu menjati čak i kad se razvoj našeg mozga završi – nove sinapse se mogu javljati, a stare nestajati.

ILUZIJA ZNANJA

Puko ponovno čitanje gradiva koje učimo nije efektivno. Ono što su decenije istraživanja pokazale je da je jednostavna **tehnika prisećanja** mnogo korisnija. Naime, nakon što pročitamo određeno gradivo, najbolje je

da pogledamo u stranu i probamo da se setimo šta smo upravo pročitali. Na taj način mnogo brže i temeljnije naučimo, a samim tim i teže zaboravljamo materijal. Ovo postaje naročito korisno kad imamo test. Ukoliko smo već vežbali tehniku prisećanja, mnogo će nam lakše biti da to uradimo i na samom testu. Razlog što mnogi od nas više puta čitaju i drže otvorenim udžbenik ili beleške je taj što imamo iluziju da znamo gradivo. Ali, samo gledanje knjige nam nije od velike pomoći i možemo izgubiti dosta vremena nad otvorenom knjigom, bez efekta.

Koristan savet. Da bismo što bolje naučili, bilo bi dobro da se preslišavamo i van prostora u kojem smo učili gradivo. Jer, iako nismo svesni toga, pri učenju novog gradiva često „upijamo" i određene znakove iz sobe ili prostora u kojem smo učili. Zbog toga se na testu možemo osećati čudno – radimo ga u prostoru u kojem nismo učili. Ako se prisećamo u raznolikim fizičkim sredinama, postajemo nezavisni od ambijenta u kojem smo učili.

POMODORO TEHNIKA

Jedna od poznatih tehnika učenja zove se pomodoro tehnika (paradajz na italijanskom; jer se često koristio tajmer ovog oblika). Sve što treba da uradimo je da podesimo tajmer na 25 minuta, izolujemo se od svega što nas može ometati i – fokusiramo se. Nakon ovih 25 minuta možemo sebe nagraditi: bilo surfovanjem internetom, nekim slatkišem ili razgovorom, i dozvoliti sebi da promenimo fokus. Ova tehnika je veoma korisna, u neku ruku podseća na intenzivno vežbanje u „mentalnoj" teretani, sa pauzama.

ČANKOVANJE (CHUNKING)

Kada po prvi put vidimo neko gradivo ili koncept, može nam se učiniti da i nema mnogo smisla, kao istumbana slagalica. **Čankovanje** je stvaranje mentalnih prečica koje nam pomažu da reorganizujemo delove informacija u smisaonu celinu. Ta nova logička celina se mnogo lakše pamti, a takođe se lakše uklapa i u opštu priču koja se uči ili je već poznata. Puko memorisanje činjenica bez razumevanja konteksta ne može nam pomoći da povežemo koncepte sa ostalim gradivom koje učimo. Čankovanje možemo koristiti i u oblastima sporta, muzike, plesa – zapravo, bilo koje oblasti u kojoj stičemo znanja i veštine. Na neuralnom nivou, radi se o mreži neurona koji su „navikli" da funkcionišu zajedno, i omogućava nam da mislimo ili obavimo akciju glatko i efikasno.

Koristan savet. Da bismo kreirali „čank" ili smisaonu celinu, najpre moramo **fokusirati pažnju** na informacije koje su nam date (dakle, bez gledanja u telefon ili TV), jer tek tad kreiramo nove neuralne obrasce

i povezujemo ih sa postojećim. Zatim, **moramo razumeti osnovnu ideju** koju želimo da reorganizujemo (od teorijske definicije do matematičkog zadatka). Međutim, samo razumevanje ne znači da ćemo formirati smisaonu celinu – mnogo puta nam se desi da nešto razumemo na času, ali ako ne ponovimo kod kuće ubrzo zatim, opet nam može biti nejasno. Da bismo što pre pokrenuli ovaj prWoces, najbolje je da zatvorimo knjigu i probamo sami da rešimo problem ili razumemo ideju. Tek tada zaista počinjemo da učimo. Treća faza ovog procesa je **sticanje uvida u kontekst** – na taj način počinjemo da razumemo ne samo kako, nego i kada da koristimo kreirane smisaone celine. Dakle, omogućuje nam da uklopimo naučeno u opštu sliku; u ovome nam dosta pomaže vežba.

VAŽNOST SNA ZA UČENJE

Možda zvuči čudno, ali dok smo budni, u našem mozgu se talože toksične materije. Kako ih se možemo otarasiti? Istraživanja pokazuju da se, dok spavamo, moždane ćelije skupljalju. Ovo ima za posledicu povećanje prostora između ćelija, što omogućava da tečnost protiče slobodno između njih i „spira" toksine. Stoga se slobodno može reći da je san veoma važan način na koji mozak održava sebe čistim i zdravim.

Dakle, ako dođemo na test a da se nismo dovoljno naspavali, znači da funkcionišemo sa mozgom opterećenim većom količinom metaboličkih toksina – npr. kao kad bismo vozili auto koji u svom rezervoaru ima šećer. Osim toga, nespavanje je povezano sa pojavom glavobolje, depresije, srčanih oboljenja i dijabetesa.

U procesu učenja san ima još jednu važnu ulogu. Tokom spavanja naš mozak sređuje ideje i koncepte koje smo učili. Briše manje važne a jača važnije informacije, koje smo češće ponavljali. Takođe, pomaže nam da rešimo i razumemo određene probleme koje učimo.

10 PRAVILA DOBROG UČENJA

1. **Koristi prisećanje.** Nakon što pročitaš stranicu, pogledaj u stranu i probaj da se prisetiš glavnih ideja.
2. **Testiraj se.** Uvek. Za sve što učiš.
3. **„Čankuj" pročitano.** Grupiši pročitano u smisaone celine i vežbaj rešavanje problema.
4. **Vremenski rasporedi preslišavanje.** Rasporedi učenje bilo kog predmeta, tako da učiš pomalo svaki dan.
5. **Koristi različite tehnike učenja i rešavanja problema.** Primenjuj ono što znaš na raznim vrstama problema; prođi kroz svoje greške i analiziraj ih, prođi opet kroz rešenja.

6. **Pravi pauze!** Vrlo često se dešava da ne možemo da rešimo matematičke ili naučne probleme iz prvog puta. Pauze nam pomažu da priđemo problemu iz drugog ugla.
7. **Postavljaj pitanja i pravi proste analogije.** Na primer, koristi pomenutu Fajmanovu tehniku; uporedi odnose između koncepata; izgovori naglas ili zapiši svoja rešenja i ideje, to će pomoći da se informacije brže obrade.
8. **Fokusiraj se.** Isključi sve što može da te ometa, brže ćeš završiti sa učenjem!
9. **Prvo najteže.** Tokom dana prvo uči ono što ti je najteže, dok je mozak najodmorniji.
10. **Pravi mentalne kontraste.** Ako ti nedostaje motivacija, razmišljaj o tome gde si bio i poredi to sa idejom kuda učenje može da te odvede.

Priredila: školski psiholog, **Tara Bulat**
„Sokolske novine" Gimnazija *Ruđer Bošković,* Beograd
Direktorka: Ivana Vukmirica Baćanović
Glavni urednik: prof. Katarina Urošević

ДРУГА НАГРАДА: **„Соколске новине"**
Гимназија *Руђер Бошковић*, Београд

3. БЕЛЛ**ИСТ** - БЕОГРАДСКО ЛИСТАЊЕ
СРЕДЊОШКОЛСКИХ ЛИСТОВА
2017/2018

ГОЈКО НИКОЛИШ: ЈЕДАН КАРЛОВАЧКИ ЂАК

Гојко Николиш примљен је за дописног члана САНУ 27. маја 1970. а за редовног 1978. Приступна беседа академика Николиша по избору за сталног члана САНУ одржана је 8. X 1979. У Приступној беседи Николиш варира концепцију алијенације деалијенације медицинске науке. Надрилекарство није последица незнања и примитивизма, него алијенације савремене медицине. Према Николишу, савременој медицини недостају филозофија, логика и етика.

Критика медицинске науке академика Николиша почиње истицањем производних односа у којима владају отуђени рад и експлоатација као и маркирањем програмираних идеологија у медицинским наукама, почевши од фалш специлизација које идеологије представљају као нужне (Николишева аналогија са falsches Bewusstsein), и обухвата критичку анализу суперспецијализоване медицине која човека смешта на покретну траку медицинске машинерије. Медицина је у стању да пружи несумњиви допринос благостању човечанства, али и разарању елементарног човековог стања. Захваљујући притиску технике као идеологогије, вишеструко идеологизована медицина постаје одраз отуђених производних снага и производних односа:

„Суперспецијализована медицина, неизбјежно, силом закона о подјели рада, доводи до цијепања болесног грађанина као људске цјелине, најприје на соматском и психичком плану, потом се цијепају и анализују поједини органи и оранске системи, сваки поаособ, па се болесник осјећа као у вакууму разнородних, често и антагонизираних специјалистичких мишљења. Као што то бива са аутомобилом на покретној траци, тако и у медицинској установи свака појединa специјалност обави над болесником 'свој дио' посла, са хрпом лабораторијских налаза, он очајава, не знајући шта ће и куда ће"

Анализирајући различите облике отуђења која настају у медицинској пракси, Николиш се позива и на Прву Марксову тезу о Фојербаху: посматрајући болесника посредством машине, а све мање посредством чула и свог ума, лекар доводи у питање способност самосталног мишљења. После тог облика отуђења на релацији лекар–болесник, Николиш истиче још један, опаснији, а то је – феномен агресивности који се јавља услед све већег раскорака између стварних потреба болесног човека и научног радника: „Болеснику

је потребно здравље а medicusu сазнање". Агресивност медицинске науке Николиш прво истражује у форми антиномичности, јер за сваку тезу налази супротну тврдњу. На пример, ако постављамо границе истраживању из етичких разлога, да ли би тада заустављање истраживања било реакционарно, а налази и „најружније облике агресивности":

„Најружнији облик агресивности медицине је њено учешће у полицијским тортурама. Medicusi, специјалисте за тортурологију у стању су да мученика одржавају данима на граници између живота и смрти." Последице стања алијенираности медицине Николиш налази у порасту надрилекарства: надрилекар нуди управо оно у чему је медицина затајила када је изгубила „душевни приступ", поставши једна од идеологија:

„Идеологија медицине није кадра да се одупре „притиску науке и технике као идеологије" (Ј. Хабермас). Медицина за сада мора да држи корак са том идеологијом ма колико то било на штету човјека. Наука и техника, задобивши неке предуслове саморазвића, поставши и својерсном идеологијом, све више се отимају од контроле, не само од прогресивне друштвене свијести, него и од контроле својих послодаваца."

Где је излаз? Николиш опрезно наводи другу половину 11. Тезе о Фојербаху, али шта учинити пре „преобразбе" света? Потребно је отворити науку за прогресивна стремљења, ослушнути не само реске гласове Хакслија, Блоха, Хабермаса, Маркузеа, Хајзенберга, него и читаву плејаду младих филозофа, физичара, лекара, психолога, психијатара, и гласове из „најшире базе", као и обновити неке од данашњих принципа медицинског рада, превентивну и еко медицину, социјалну медицину, самоодговорност, укидање медицинских монопола, каузалној терапији дати примат над симптоматском, интегрисати специјалности, успоставити хуман однос са пацијентом, рехабилитовати породичног лекара, рационализовати фармацеутска средства и отворити се према неким принципима источњачке медицине. То су општа и већ добро позната начела. Оно што недостаје савременој медицини, према Николишу, јесу филозофија, логика и етика:

Quidquid agis prudenter agas et respice finem.

(Што год радиш, ради мудро и мисли до краја.)

Редакција БРАНКА,
„Бранко" Карловачка гимназија,
Сремски Карловци
Директор: Радован Ковачевић
Главни и одговорни уредник:
проф. Срђан Дамњановић

„ТРАЖИ НАУКУ И ГЛЕДАЈУЋИ И ЖЕДНЕЋИ”

Времена различита пролазе мимо човека, а у човеку је једно исто време – живот са смислом за вечност. Ничији живот у времену нема смисла ако у себи нема залог за вечност. То је тајна трајања којим се горчина живота ослађује „утехом да ће наша имена живети и мила нашем роду бити”, јер памћење је путања вечности. Тим путем су многи ходили, али нису сви лучоноше били. Доситеј Обрадовић данас отапа восак са свећом покапаног мастила својих прикључења и васкрсла реч из прошлости даје поуку будућности. И не престаје вековна наша запитаност: А шта би Доситеј данас рекао, јер не ћути глас његов у слову његовом. То је глас гладног и жедног знања за вечност.

Од њега сам прво научила да су књиге срца од мастила како би нам и „оловка писала срцем” о „човекољубију”. Ако су му књиге срца од мастила, његово је мастило знало да догласи да је „истина злато ума нашег” и да је ње човек увек гладан и жедан. Беседом се човек до другог човека добацује – мастило избледи, срце утихне, а Глас је од Постања о истини. Тим гласом његова реч је жива у вечности. Ко тај Глас није чуо, никада му Доситеј није казивао.

Шта би Доситеј имао да каже данашњим учитељима? Ако смисао брани живот од пролазног, чува га и од времена, онда овај беседник може и данас да се чује, ако има ко да га послуша. Рекао би: Не дај да се деца изгубе у времену које је све обрнуло. Зауздај безглаву вртешку, где црно бело потире у игри жмурке добра и зла. Ти путовођа буди, клупко смушених размрси, па се сети Шекспирових речи да „тканицу живота чине добре и лоше нити”. Ако теби нису, Шекспиру ће веровати.

Реци им да је „памет сваком човеку господар и да он царује”, али пореци да наука може без душе као што ни очи не могу без вида. Помози му да разуме да ко је мудрији увек је и скромнији, па се сети Аристотелових речи да „умереност мери људску врлину” у тајни среће. Ако теби нису, Аристотелу ће поверовати.

Научи возљубљену јуност српску да љуби истину како сам је ја вазда љубио јер је само она храна за гладног знања и вода за жедног

правде. Покажи му ту истину собом и у себи и признај да нико учен на свет не долази без моћи да зрном истине себе отхрани. Нема истине за свет без истине о себи. На ту трпезу човек себе полаже. То је и трпеза *живота и прикључења*, то значи стајати пред лицем другог, разоткривен и свој, предат.

Сложио би се са Венцловићем да „сваки човек својим трудом до своје ползе долази" и да је то најмудрији улог васцелог банкарства људског иметка: једино ти твоје знање нико не може украсти, опорезовати, кредитирати. Па се сети светосавских речи: „трудом својим све успеваш". Ако су те и исмејали, Светом Сави се неће смејати.

Совјетуј им тајну црног бивола у срцу, ал крени од себе. Људолико покажи на свом лику – тајну човечијих жеља и злу ћуд која се као јагње гњезди у вучјем чопору. А онда је се пред децом одреци, и таштине свезнајућег, гордости недодирљивих и зловоље несигурних. Тек тада ће анђелско демонско да надвлада наочиглед свију у лекцији о људском. Па изреци Венцловићеве речи: „Велики се то ђаво, као црни биво у срцу гнезди". Ако су до тада у тебе зурили, и себе ће отад боље сагледати.

А опет, обдани и да смо „ми људи слични птицама које се увек истим мрежама хватају, и опет неће да се чувају", мада су за лет рођене. Бреме лењости мрежи дохвате и видике и младости сече крила за будуће летове. А данас су те исте мреже добровољно ропство крилате младости у кавезима екрана где влада неутољива глад за другим бићем у властитој осами. Само онај птић који преживи ту самоћу доћи ће до знања гладних и жедних животне мудрости, и – одлетеће. А онда се сети апостола – рибара спасоносних мрежа и испричај тајну о непресушном хлебу. Ако те и нису пре лајковали, сада ће то из страха од магије или страхопоштовања, јер би и сами да ходају по води. А по води може ходити само онај ко зна мудрост слободног уздизања словесних, „промисал неба".

Тако би данас беседио и Доситеј у духу свог времена за просветљење свог народа о непролазном. И слушао га је Србин, корачајући себама своје историје и своје душе, и гладујући и жеднећи. А данас су путеви себа постали стазе за ретке пролазнике, уска врата којима ретки находе. „Тко његову мртву као живу реч прима – истину љуби". То је тајна доброг учитеља. Ко у овоме чује само звона и прапорце, са књигом се није ни састао.

Марта Србуљ

„Млади лингвиста" Филолошка гимназија, Београд
Директор: Др Душко Бабић
Уредници: проф. Драгана Милановић
и проф. Катарина Вучић

У ЧЕТВРТОМ КРУГУ

„Сад видиш како кратко нам се смију
Сва блага што их Срећа може дати
И ради којих људи раздор сију."
Данте

Врлина, као и мана, да би постојала у некоме, мора постојати у вези са још неком врлином или маном. Тако се својства међусобно преплићу и својом мрежом чине карактер, личност. Морална врлина може стајати и у вези са интелектуалном врлином. Аристотеловим језиком речено, етичка и дијаноетичка својства иду заједно. Тако и похлепник није само похлепник, већ је и његова мана подржана другим његовим особинама. Наиме, он је најпре незналац, непознавалац туђе и сопствене вредности. Истински је неосетљив на моралност и све што она носи. Бедно је заљубљен у себе, што је знак његове егоистичности. Нарочито је окренут телесним угађањима самом себи. Поседује дечију свест, недозрелост духа и његову тривијалност. У вечном је страху, свесно или несвесно, од неодрживости сопствене егзистенције. Изразито се плаши смрти и губљења сопствености, јер је окренут умногоме само спољашњем, телесном постојању. То је, дакле, похлепник, са својим манама и њиховим продуктом – похлепом. Уобичајено је да се под похлепом подразумева необуздива чежња за новцем.

Међутим, можда је боље проширити њен појам и под похлепом подразумевати сваку неумерену жељу за поседовањем, понајвише материјалних богатстава. Следећи Аристотелово учење, могли бисмо да у поредак врлина и мана сместимо и похлепу као једну крајност, одступање од било каквог поседовања материјалног, као другу крајност, а између би, у средини, требало да буде врлина, умереност у чежњи за поседовањем материјалних богатстава. Тиме што је крајност, похлепа не може ни у којем смислу бити врлина, нити се поступци похлепника могу оправдати. Актуелност Аристотеловог учења, и у средњем веку, потиче од теолога и филозофа Томе Аквинског, који је и ово, али и многа друга учења преузео од Аристотела и ускладио их са хришћанским догмама.

Отуд се може видети утицај на Дантеа, који у својој „Божанственој комедији" опевава Светог Тому Аквинског, али и читав низ врлина и мана, међу којима је и похлепа. Треба нагласити да

Аристотел не осуђује амбициозност, тежњу ка великим циљевима, већ неумереност и необузданост у својим жељама. Похлепник поставља себе пре свих других и, са нарочитим жаром егоизма, срља несмотрено у сваку прилику која му евентуално омогућава остварење жеље. Њему пара срце када види или чује да постоји нешто што је опште цењено, а што он не поседује. Он вазда води битку с временом, јер за њега – поседовати значи поседовати што пре. Похлепнику је слатко све што је под окриљем његовог Ја, јер егоистично схвата свет и важност даје дељењу света на „моје" и „оно што није моје", како би повећао обим овог првог дела. Он је посве неоправдано егоистичан. Може се расправљати о томе да ли уопште било какав оправдан егоизам постоји, али би било умесније да дефинишем шта то за мене значи.

Оправдан егоизам није врлина, осим у односу на неоправдан. То је истинско признавање сопствене вредности, када је она легитимна. На пример, егоистични Гете и Ниче су оправдано егоистични, јер њихове способности заиста јесу велике и када их они сами оцене, свесни сопствене вредности, то нама може парати уши и призвати утисак хвалисања. Ипак, спрам њиховог генијалног дела, ми кажемо да је њихов егоизам оправдан. Можда су они имали тешкоћа због своје гордости, или би и таква охолост увек била мана, али је бар оправдана и најпре усмерена на духовну сферу постојања. Са друге стране, стоји далеко покварениje прецењивање сопствене вредности код похлепника. Он сматра да му по природи припада више него другима, и ма колико у некој мањој манифестацији похлепе, он може бити и саосећајан, осећање моралне одговорности према другима увелико засењује непоколебљивост његове ужарене жеље.

Чињеница да су његове жеље усмерене понајвише ка пролазним, материјалним стварима, објашњава се тиме што је он слеп за морал, и што преко своје ниске савести прелази лако. Похлепа, у великом броју случајева, може бити пропраћена и ниским интелектуалним капацитетом, јер за похлепнога поседовати значи поседовати најчешће оно што се опажа чулима, посебно оног што се види. То је израз донекле животињског начина бивања, који у кључалости својих инстинката не може да обузда никакву жељу, а покуша ли, она ће почети да га нагриза. Похлепник који велича своја Ја, велича само оно што већ поседује, а не власника, јер је власник непостојећи, власник нема власт над собом и у потпуности је неостварен и неодржив, те има осећај да се остваривањем својих жеља за пролазностима и он сам остварује. Похлепан човек је и несрећан, не може га ништа задовољити док трага за срећом у ништавности материје. Његово трагање је безглаво лутање. Да би остварио срећу, мора прихватити да су духовне вредности више од

телесних и да ће срећу пронаћи у трагању за њима. Када му се пред очима отвори димензија моралности којом се свесно сеже до духовног богатства, он ће тада и престати да буде похлепник. Ипак, како је целокупна егзистенција човечанства трагична, то се догађа ретко. Остало је да добри буду добри, лоши – лоши, а промене лоших у добре – чуда. Осим што је човек заражен похлепом несрећан, он унесрећује и друге, он чини раздор о којем говори Данте. Скоро да се може рећи да би без похлепе, али и свих особина које иза ње постојано стоје, међу људима завладала срећа и човекољубље. Међутим, видимо да је за све време човечанства и напретка науке и технологије, овај проблем остајао, а после оволико година се може казати да је тај проблем вечан и да се никада неће решити. Треба похлепу, и своју и туђу, освестити.

Када је освестимо и схватимо да је лоша, већ смо се пробудили из неугодног дремежа. Ипак, најтеже је похлепнику насрнути на себе, јер се боји да ће се разорити. Његов страх од смрти је велик, али је страх од мука умирања још већи. Осетивши своју немоћ при умирању, он доживљава муке онога који се пред свима повлачи и дозвољава другим похлепницима да ступе на његово место и остваре своје похлепне тежње. Он ради под принудом свога немогућства, супротно ономе што је чинио цео свој живот. Колико је врлине потребно да се супротставимо похлепи? Колико одрицања од несрећне гордељивости зарад добробити већине?

Узалудно је рачунати на то, јер, када и умре један похлепник, родиће се други. Човек похлепан је смртан, али похлепа човечија живи довека.

Лазар Буквић
„Гимназијалац”
Гимназија *Светозар Марковић,* Нови Сад
Директор: Татјана Вукадиновић
Главни и одговорни уредник:
проф. Милена Маричић

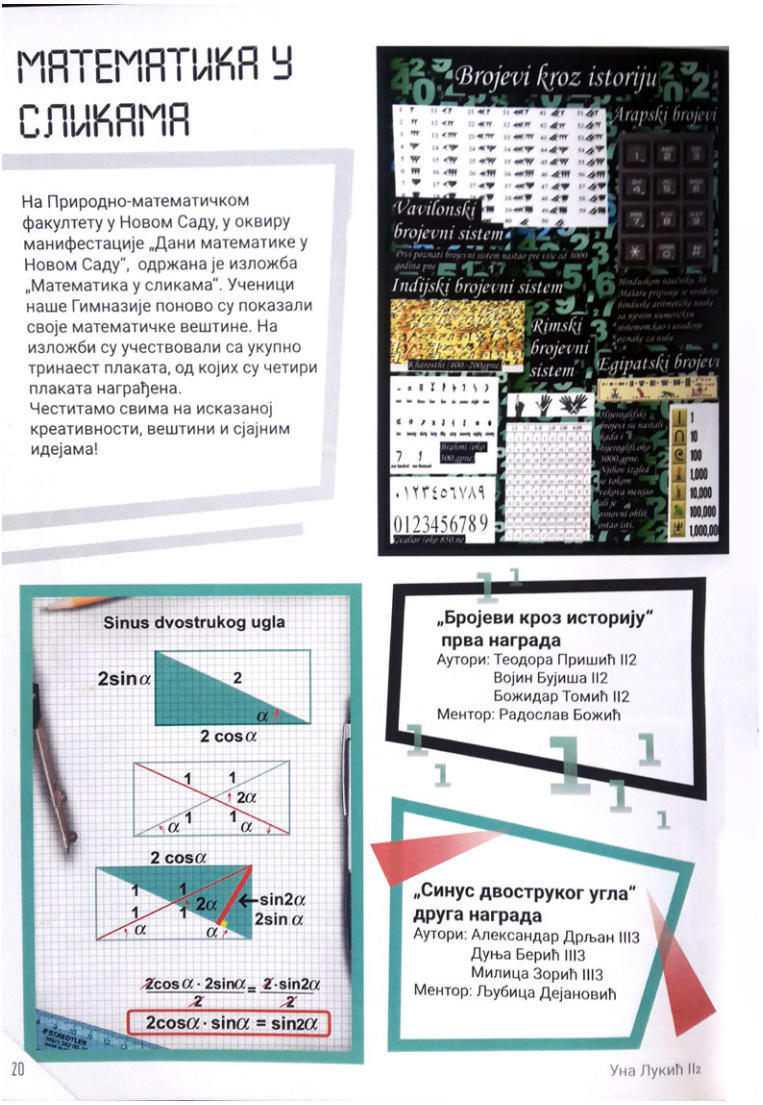

НАЈБОЉЕ ГРАФИЧКО РЕШЕЊЕ НОВИНА:
„Гимназијалац”
Гимназија *Светозар Марковић*, Нови Сад

3. БЕЛЛИСТ - БЕОГРАДСКО ЛИСТАЊЕ СРЕДЊОШКОЛСКИХ ЛИСТОВА
2017/2018

SHOULD'VE

One of my **least favorite** contracted forms.
I should have done this, done that – a regret. A mistake, something irreparable and something you will never be able to return to, no matter what, unfortunately.
The problem seems to be that we're too caught up in the past, hypocritically speaking. Ask any friends and they'll tell you I do it far too often myself.
I overthink, live in that should have/could have mindset with occurrences that have never happened and will never happen, and often live in that perfect what-if world.

Why though? Why do we make up these seemingly spotless scenarios? Why do we let ourselves wander in these worlds of make-believe perfection although we know that all we're ever going to feel from it is regret? It's not going to make us much happier, is it?
While living in this perception of truth, we often forget to be present and most importantly, mindful. We don't think about how something little we do or decide will affect our perception later on; even though I don't mean constantly worrying about the future and how every little thing will affect you in the long run (yet i do too much of that anyway). Start with forgiving yourself. Know that you are not your mistakes, that they are certainly bruises that will fade and not permanent tattoos. You can and will heal from them, you have until now and you will continue to do so. There's no turning back now, and at the end of the day, you're alive, you're breathing, **you've got options.**

With that, it's also important to remember that regret is one of the only things that will hurt you inevitably, but only if you let it. We all experience it and the „should have" thoughts – but what's vital is that you try to decrease the amount as much as possible.
Take the chance when you can, do that one thing that you've been in a dilemma about; isn't no the worst thing that can be returned?
The most important question of any and all of this is: Would you rather be on your deathbed, regretting all the things you could have/should have done and never know what could have happened, or humorously remember all the little mistakes you made while taking chances – among all the successful attempts?

Living in the past, or in the future for that matter, is far too easy in our period of time. We can't prevent mistakes, but we can move on from them. We can't completely prevent regret, but can become a little braver every day.
Finally, we can't prevent worry and dissatisfaction, but **we can choose happiness.**

Irena Sovič
„Heartbeat" Prva gimnazija, Maribor
Mentor: prof. Zorica Fabrici Robnik

ТРЕЋА НАГРАДА: **„Heartbeat”**
Прва гимназија, Марибор

3. БЕЛЛИСТ - БЕОГРАДСКО ЛИСТАЊЕ
СРЕДЊОШКОЛСКИХ ЛИСТОВА
2017/2018

KAJANJE

Jedan od mojih **najomraženijih** skraćenih oblika.
Trebalo je da uradim ovo, da uradim ono – kajanje. Greška, nešto nepopravljivo i nešto što nikada nećete moći da vratite, bez obzira na sve, nažalost.
Izgleda da je problem to što smo previše zarobljeni u prošlosti, licemerno rečeno. Pitajte prijatelje, reći će vam da i oni to često rade.
Razmišljam, živim u tom „trebalo je/ mogla sam" razmišljanju o događajima koji se nikad nisu, niti će se ikad dogoditi, i često živim u tom savršenom „šta ako" svetu.

Ali zašto? Zašto pravimo te naizgled besprekorne scenarije? Zašto sebi dopuštamo da lutamo po ovim fiktivnim savršenstvima, iako znamo da je sve što ćemo zbog toga osetiti – kajanje? To nas neće učiniti mnogo srećnijim, zar ne?
Živeći u ovom shvatanju istine, često zaboravimo da budemo prisutni i, što je najvažnije, svesni. Ne razmišljamo o tome koliko male odluke utiču na našu percepciju kasnije; mada ne mislim na konstantnu brigu o budućnosti i o tome kako svaka mala stvar utiče na nas na duge staze (ali ipak previše brinem)
Počnite sa opraštanjem sebi. Znajte da vaše greške niste vi, da su to svakako ožiljci koji će izbledeti, a ne stalne tetovaže. Možete i hoćete da se izlečite, do sada jeste i ubuduće ćete.
Nema povratka, i na kraju krajeva, živi ste, dišete, imate **opcije**.

Uz to, takođe je važno imati na umu da je kajanje jedna od retkih stvari koje će vas neizbežno povrediti, ali samo ako dopustite. Svi smo iskusili „trebalo je da" misli – ali važno je da pokušate da smanjite njihovu količinu što je više moguće.
Rizikujte, radite ono oko čega ste bili u dilemi; Zar nije „ne" najgore što vam može biti uzvraćeno?
Najvažnije pitanje od svih je: Da li biste radije bili na samrti, žaleći za svim što ste mogli ili je trebalo da uradite i nikad ne saznate šta se moglo desiti, ili se sa smeškom prisećati svih malih grešaka koje ste napravili rizikujući – među svim uspešnim pokušajima?

Živeti u prošlosti ili u budućnosti je previše lako u našem vremenu. Ne možemo sprečiti greške, ali ih možemo prevazići. Ne možemo u pot-

punosti sprečiti kajanje, ali možemo postati malo hrabriji svaki dan.

Konačno, ne možemo sprečiti brige i nezadovoljstvo, ali **možemo birati sreću.**

Irena Sovič
„Heartbeat" Prva gimnazija, Maribor
Mentor: prof. Zorica Fabrici Robnik
Prevod: **Lea Irt**
Matematička gimnazija, Beograd
Mentor: prof. Mirjana Savić Obradović

О СЕЉАКУ И ИМЕНУ ЊЕГОВОМЕ

Једанаест векова протекло је од крштавања Србије и осам векова од мисионарења нашег духовног дива, хришћанина, сина светородне лозе Немањића, брата који мири, духовног оца свих нас, књижевника и првог српског архиепископа, нашег просветитеља, Светога Оца Саве. Он нас је изградио као народ и у темељ нашег бића узидао православље. Открио је наше лице и просветлио га истином Јеванђеља. Осам векова касније, свет је поновно затражио да се Србија открије и покаже своје лице. Код кога да тражимо огледало праве српске душе, светосавске душе?

Избор је велики! Имамо ми великане и у науци, и у уметности, и у књижевности, и у спорту, и у теологији, и у војној стратегији. Ипак, поглед морамо управити на другу страну.

Сељак, даме и господо, обичан, једноставан сељак! Сељак, то је наш Атлас, српски титан. На раменима својим држи историју нашу, држи Србију. Од снаге у његовим плећима зависи стабилност српског врта и на небу и на земљи. Увек кад је нашем народу било најтеже и кад су многи од нас клонули, е, он је остао и опстао. С поносом кличем, он је наш ослонац, било у физичком, било у духовном животу!

Он је наш морал! Његов дух саткан је од безбројних нити искрености, на коју належу небројане нити честитости.

Морал наш – он је! Не може српски сељак бити подложан греху колико остали свет, не може, јер ради, не може, јер се не излаже лењости, јер муком јача снагу своју. Због те снаге ми стојимо усправно. Морал он је наш! Одан Богу, одан православљу, својој светосавској Цркви. Дух Светога Саве у њему царује и светли понајвише. Верује, то му је надахнуће, то је жеравица на огњишту српске традиције коју он одржава. Не, не само да је одржава, он јој даје смисао, суштину јој даје!

То је српски горостас имена Сељак. Али, драги пријатељи, не заборавите, и поред свега, не блиста он у својој луцидности колико мислимо. Не заборавите, ми смо га осудили! Осудили смо га

да столећима трпи нас, да нас носи на раменима својим, нама да робује и да пропати све наше муке!

Пет стотина, пет стотина година је задобијао ударце српском крвљу опрљене османлијске сабље, док крви није било толико да може да се откупи слобода. И не само то!

Када је требало да се ратује, кога смо гурнули у прве редове? Наравно, српског сељака! Када је требало некоме одузети посед, кога смо окаљали бацивши га у бару сиромаштва? Ваистину, српског сељака!

Стид, осуда, то је наше мњење! Сељачка логика, сељачка култура, сељачко понашање, све су то изрази које смо створили и, тим изразима отровали нашег сељака. Делом због тога, он је увидео стид у свом послу на имању, побегао је од тога. Другим, пак, делом упио је ту сељачку логику и довео се до граница примитивности и бестидности. Остао је, драги моји, трећи, здрав део, да од њега зависимо и да он зависи од нас.

Срећа, пријатељи, срећа! Наш Атлас, мада посрће, још клонуо није, све док је нас који му помажемо, који се прихватимо помало терета који му крши плећа, све док је нас који смо га препознали као корен сопственог бића.

Ширите глас, пријатељи, проширите поруку: српски сељак није мртав! Нити ће бити, све док га подржавамо и усмеравамо, све док нас прати здрава свест и док има нас, наследника речи и вере Светог Саве!

Управо том речју и том вером је био одушевљен и Арчибалд Рајс. Видео је светлост светосавску у нашем народу која је његово срце испунила љубављу. Из те љубави почујте како глас његов одзвања овом нашом Србијом: „Немојте дозволити да ваша лепа душа пропадне у ђубрету. Ја верујем у вашу будућност. Дух Косова, Карађорђа, Куманова и Кајмакчалана поново ће се пробудити. Мора се, међутим, пробудити брзо. Судбина је у вашим властитим рукама: блистава будућност или поновно ропство!”

Па онда, драги пријатељи, шта ћемо одабрати?

Растко Корњача
„Скамија”, Гимназија *Ј. Ј. Змај,* Нови Сад
Директор: Радивоје Стојковић
Главни и одговорни уредник:
проф. Ружа Перуновић

„КАКО МИ ЈЕ ТЕШКО ДА ТЕ ПУСТИМ ДА ОДЕШ, ДАНЕ” ЛОРКА

„Пази шта желиш, можда се оствари”, колико смо пута чули ову реченицу! Многи не верују у то. Ја ипак знам да је она тачна. Кад сам била мала, сањала сам да могу да летим. Када би ме неко питао шта желим, увек сам говорила како ми је највећа жеља да могу да летим. Сви су говорили да сам вечито дете и сањар у души.

Стојимо на писти, Мали принц и ја. На ово путовање идемо заједно. Помаже ми да наместим крила и крећемо. Већ смо високо на небу. Око нас лете албатроси. Мали принц ми говори да погледам доле. Спуштам поглед и видим како неки пијани морнари на палуби брода муче и исмевају једног албатроса. Принц и ја се спуштамо како бисмо му помогли. Мој малени сапутник веома спретно успева да одвеже конопац и ослобађа га.

Полећемо и настављамо даље. Летимо изнад Алжира, и дивимо се погледу. Сунце пржи и већ смо уморни, па одлучујемо да слетимо и мало се одморимо. Тамо упознајемо неког странца, каже да се зове Мерсо. Причао нам је о себи. Каже да нас разуме, јер је овако топло било на сахрани његове мајке. Говори нам о својој љубави према Марији, и о томе како је убио неког Арапина због сунчеве светлости. Нисмо га баш разумели. Раскољников је бар имао разлог за убиство, али убити некога без разлога је апсурдно. Намештамо крила и крећемо даље. Мој принц ми говори како је Мерсо врло чудан, није му јасно како је могао да каже Марији да би је оженио ако она то жели и да није важно да ли је воли.

Срећемо два мушкарца, кажу: чекају неког Годоа. Не знају ни ко је он, ни зашто га чекају, али га без обзира на то и даље чекају. Нису баш заинтересовани за разговор и једини циљ им је да тај Годо дође. Чудни неки људи. Не верујем да бих било кога толико чекала.

Мој принц и ја летимо даље. Сада смо изнад Србије. Испод нас пролази војска са девет Југовића, Марко Краљевић на свом верном Шарцу и још много храбрих војника. Некима од њих вечни дом

биће „плава гробница". Стижемо до Врања. Чују се трубе, песма и смех. Прелепа Коштана пева и одушевљава све присутне својим гласом. Спуштамо се ниже и сазнајемо да се то Софка удаје. Слећемо, јер то је место где људи умеју да се веселе. Позивају нас да присуствујемо венчању. Пада мрак и док ми уживамо у Коштаниној песми, тамо негде у даљини, неко прелепој Симониди на каменом стубу манастира копа очи.

Био је то прелеп дан, пун занимљивости, и могла бих још много тога да вам испричам, али спуштам оловку и идем. Андреас Сам и његов верни Динго ме чекају. Данас ме они прате на мом путовању. Када се вратим, испричаћу вам како нам је било, а ви до тада сањајте, верујте у своје снове и останите деца у души.

Невена Маричић
„Димитрије" Правно-биротехничка школа
Димитрије Давидовић, Земун
Директор: Зорица Маравић
Глави и одговорни уредник: проф. Аника Лехки

ЗАШТО ЧИТАТИ ОРВЕЛА?

Ученици се често кроз основну, па и средњу школу, питају зашто уопште читамо књиге? Након сваке прочитане лектире добијамо одговор да су у питању универзалне истине и непроцењива знања која те књиге чине непобитним уметничким делима, која се и дан данас читају и разумеју. Међутим, нама се такве теме не чине увек довољно блиским и занимљивим да бисмо у слободно време себе замислили како добровољно узимамо неко слично штиво у руке.

Џорџ Орвел је ипак засигурно другачији од многих других писаца с којима се иначе срећемо, а убедљиво је најцењенији од свих ауторадистопијских дела због свог романа „1984.", који му је донео светску славу. Године 1949. објављује ово дело, у ком предвиђа тоталитарни режим регулисан напредном технологијом кроз потпуну контролу информација. У свету главног јунака, Винстона Смита, приватност не постоји. Свака улица и сваки ћошак, свака просторија и установа, стратешки су посматрани и прислушкивани уређајима које Орвел назива „телекранима". Чак и најмањи преступ у виду неуобичајеног тика на лицу, који би наговестио мисао побуне против „Партије", могао би се завршити смрћу. Хапшења и пресуде врши тзв. „Полиција мисли", тајна политичка полиција и део иронично названог „Министарства љубави".

Винстон Смит представља једну безначајну индивидуу, замењиви точак велике политичке машинерије зване „Партија". Као део „Шире партије", он је под константном присмотром. Ради у одсеку за фалсификовање истине, у „Министарству истине", али више ни сам није сигуран која је вест заиста тачна, због свакодневне измене историје коју он мора да врши, након сваке промене која представља контрадикцију идеологији „Партије". Такође је задужен за превод текстова на „новоговор" – службени језик Океаније, државе у којој живи. Улога овог измишљеног језика заправо није изражавање мишљења, већ управо супротно – контрола мисли. Све речи којима би се могао изразити отпор „Партији", тј. којима се може починити „зломисао", систематски се избацују из употребе. Ту се поставља питање колико језик који говоримо утиче на наше мисли, друштво и нас као особе.

Свет описан у књизи и заплет који се покреће првом Винстоновом зломисли, од почетка до краја привлаче пажњу читаоца, због преокрета који је могућ у сваком тренутку. Управо оваква напетост и неизвесност чине Орвелов научно-фантастични роман занимљивим за читање. Тензија се повећава сваким његовим прекршајем и

привидном сигурношћу, те се само ишчекује исход његових дела – хоће ли успети да сломи систем или ће систем сломити њега?

Појмови и цитати из овог романа постали су део популарне културе и нашироко су познати. То је нпр. Велики Брат (врховни вођа „Партије") на чију слику су створени и ријалити програми под слоганом „Велики Брат те посматра". У делу се спомиње и исказ „2+2=5" – лаж коју „Партија" пропагира као истину, упркос очигледној нелогичности. Термини из његових дела често су коришћени за описивање ситуације у Северној Кореји или било које владе која по својим карактеристикама подсећа на „Партију". Због тога је порука, коју нам Орвел представља кроз иронију и дистопију, да увек и изнад свега бирамо слободу – слободу мисли, избора и политичку слободу.

Други, врло значајан роман британског писца, носи назив „Животињска фарма". Објавивши га 1945, по први пут у својој каријери стекао је светску популарност. У њему је кроз алегорију на сатиричан начин представио Руску револуцију и Стаљинову власт. Радња почиње одлуком животиња да збаце људе (господина и госпођу Џонс) са власти на фарми. На почетку, њихов живот чини се много лепшим: сви заједно раде, распоређују дужности и храну. Смишљају седам заповести од којих је последња кључна – „све животиње су једнаке". Међутим, како време пролази, долази до коренитих промена које су илустроване променом седме заповести од свиња, које су постепено преузеле главну реч – „све животиње су једнаке, али неке су једнакије од других". Како се радња развија, примећује се да животиње више не могу да уоче разлику између људи и свиња.

Орвелова дела повезује антиутопијска реалност и критика политичких режима, али на такав начин да читаоца не замарају, већ кроз сатиру и занимљиву радњу заинтересују, те оставе значајан утисак. Његов чист и једноставан начин изражавања чини романе лаким за читање, а њихова поука их чини вредним читања. Сем тога, приметићемо многе сличности данашњег света са наизглед немогућим светом који је описан – натераће нас да се бар накратко зауставимо и запитамо колико је заиста наше друштво далеко од плода Орвелове маште и колики је значај нас као појединаца у односу на систем чији смо део. Појаснiће нам и контекст у ком су настали нашироко коришћени цитати којих можда нисмо били свесни, а даће нам нов поглед на људско друштво.

Маја Имрић
„Gymnasium" Гимназија *Светозар Марковић*,
Суботица
Директор: Веселин Јевтић
Главни уредник: мр Борјана Гаврилов Болић

Ekonomska Pg

školski časopis

APRIL 2018 / 1

Par la fenêtre de la vie

ГИМНАЗИЈАЛАЦ

Лист ученика и професора Гимназије "Светозар Марковић"
Нови Сад, број 31, март 2018.

echo*

SCHULJAHR 17/18

3. БЕЛЛИСТ – МОЗАИК

БЕОГРАДСКО ЛИСТАЊЕ СРЕДЊОШКОЛСКИХ ЛИСТОВА

2017/2018

Дејвид Хокни: *Пут преко брда,* детаљ (1997)

UKROĆENA

Ona je žena. Samo želi da bude lijepa. Da bude ljepša. Jer ona nije primijećena onakva kakva jeste. Vapi za pažnjom, a živi u sjenci. Grize se za jezik strahujući da ne kaže nešto pogrešno… i konačno shvati da želi da svijet čuje njene riječi.

Postala je zavisnica od pogleda koji joj pružaju naslovne strane modnih časopisa. Za ljepotu treba trpjeti. Ljepota boli. Zato je odlučila da ispravi svoje nesavršenosti podvrgnuvši se plastičnim operacijama. To više nije bila ona. To više nije bilo njeno lice. Ostao je samo njen pogled. I dalje pun nezadovoljstva.

Još uvijek nije dovoljno lijepa. Još uvijek se nije uklapala u kalup propisanog savršenstva. Zato je sate provodila pred ogledalom, a ono postaje sve zahtjevnije. Svakoga dana ima sve više zamjerki, a ona… ona čini sve da mu udovolji. Ogledalu, svijetu, drugima… pritom zaboravljajući da udovolji sebi.

I dalje nezadovoljna samom sobom, izbjegavala je da se smije, jer, kako kaže, tako nastaju bore, a već sada razmišlja o botoksu kao rješenju kad joj se godine budu primjećivale. Izbjegava i da plače, da li zbog bora ili zato što sređene djevojke ne plaču.

Oprostite mi što se prvenstveno obraćam svojim vršnjakinjama. Jer… moraju znati…

Moraš znati. Te oči su tvoje. Znam da bi željela da budu plave, ali one su crne. U njima se i ogleda tvoja ljepota. Ali ne u obliku ili boji, već u tome što su te oči vrata tvog srca. I savršene su. Jer to su tvoje oči.

Znam i da bi željela da smršaš, da imaš duže noge i dužu kosu, čistije lice, atraktivnije usne… Međutim, sve te nesavršenosti su tvoje savršenosti. Zbog njih si jedinstvena, dopadljiva. Zbog njih – ti si ti. Ali ti… šta ti radiš? Ti odbacuješ sebe i krotiš svoju ljepotu. Da, kažu da treba da bude ukroćena. Da se ni po čemu ne razlikuje od njene, savršeno propisane, ljepote, i tek tada, ti si savršena. Ali, da li se zaista u tome ogleda definicija savršenstva? Kažite mi: da li postoji definicija savršenstva?

Pa ni brazde na jagodicama prstiju svakog od nas nisu iste, ostavljaju različit otisak. Priroda je stvorila različitosti, a priroda je oličenje savršenstva. Ali samo onda kad je netaknuta, kad nije izmijenjena od čovjeka. Isto tako je i sa tobom. Ti si priroda. Sebi svojstvena. Jedinstvena.

Sve tvoje želje znam. Jer znam tebe. Međutim, znam i da si ti predivna baš takva kakva jesi. Ali zašto ti to ne znaš? Zašto uporno odbijaš da prihvatiš?

I to je razlog zbog kog se ne smiješ? Ili su razlog one bore? Ono što ti ne znaš je da su te bore dokaz. Dokaz svega onoga što si proživjela, svega što si osjetila. Da su dokaz svakog tvog osmijeha. Dokaz da postojiš!

A taj mladež na jagodici je tvoj lični pečat, on savršeno ide uz tu rupicu na obrazu koja se stidljivo pojavi kad se od srca smiješ. Nešto je po čemu si jedinstvena. Zar ne želiš da budeš jedinstvena?

Treba da postaješ bolja verzija sebe, a ne samo verzija nekog drugog. Iako definiciju savršenstva pokušavaju da ti nametnu, ona ne postoji. Onog trenutka kad prihvatiš sebe onakvom kakva jesi, ti si savršena. Savršena svijetu, ali, što je još važnije, savršena sebi.

A te tvoje usne… Da, one će biti atraktivnije ako iz njih izlaze prave riječi. Ako se usudiš da pustiš glas svog srca, usudi se da kažeš NE kroćenju svoje ljepote pod uticajem naslovnih strana i kalupa savršenstva.

I… kome zapravo želiš da budeš lijepa? Surovom oku posmatrača, koje će uvijek naći zamjerku? Ti ne razumiješ… U očima ljubavi svako biće je savršeno.

Jer, kako jednom reče Mali princ: „Samo srcem dobro vidimo, suština je očima nevidljiva".

Nikolina Pejović
„Ekonomska Pg" Srednja ekonomska škola
Mirko Vešović, Podgorica
Direktor: Branislav Đukić
Glavni urednik: Željko Miladinović

НАУЧИЛА САМ

Цео живот се састоји из преживљавања и учења. Најзначајнија карактеристика човечанства је његова способност да научи и да се прилагоди, јер једино на тај начин може преживети.

Учење се, наравно, не састоји само из математичких, физичких и хемијских формула, разних теорија и сл. У учење се рачунају и многобројне животне поуке, које су, најчешће, и најстроже животне студије.

Неуспешност у савлађивању ових животних лекција води до многобројних лоших ситуација. Баш као овај састав. Ово није добар састав.

Дакле, шта се може рећи да сам научила? Има ствари за које живот не може да вас спреми, и није ни битно колико ви покушавате да научите нешто. У неким ситуацијама вам је једноставно суђено да пропаднете. Шта су научили сви невини који су погинули у светским ратовима? Да је ратовање лоше? То су можда и научили, али сви они су сада мртви. Знање не служи много мртвима, приметићете. А ово не важи само за овако драстичне примере: можете нешто да учите сатима и свеједно ћете добити лошу оцену.

Рекла бих да нисам много научила. „Учи се на грешкама", људи кажу, а кажу и „живот је најбољи наставник". Ни ово не важи у свакој ситуацији.

Размислите о свим грешкама које сте починили у животу. Стварно размислите! Можда сте украли неке слаткише кад сте били мали или сте пак стали на погрешну станицу те сте морали да трчите триста метара како бисте имали само прилику да уђете у други аутобус (или се то само мени десило?).

И, добро, из овога сте извукли (макар се надам) поуку да је лоше и неморално бити лопов. То је лепо, то је вредна информација. Али шта је са свим другим ситуацијама? Једном случајно закасните, и закаснићете још милион пута. Случајно нешто поломите, и поломићете још нешто милион пута. Неке ствари се не дају научити.

Не, ја нисам ништа научила, и мислим да је то у реду. Људи нису савршени и вероватно никада то неће ни бити. И – шта је савршеност уопште? Нико не зна. Сам скуп гласова које често користимо као синоним за „немогуће". Ето шта вреди научити: не треба ни да покушавамо да будемо савршени! То нам је лекција. Дакле, слободно грешите и немојте се превише кајати због тога (уколико нисте

урадили нешто против закона, наравно)! И знајте да нема срама у таквом незнању!

Ја нисам ништа научила. И то је у реду. То је оно што мене чини човеком, то је оно што свакога чини човеком. Да ли ћу икада заиста ишта научити? Не знам, временом ћу то видети (мада се надам да ћу у блискоj будућности макар научити како да пишем боље саставе).

Невена Јовановић
„Трезор" Прва економска школа, Београд
Директор: мр Милибор Саковић

О ТЕЛУ И ДУШИ

Од свих бројних филмова који током године први пут засијају на сребрном платну, увек су најлепши они који својом јачином могу да се одвоје од тог платна, и продру право у мисли гледаоца. Њихов значај огледа се управо у снази и искрености поруке коју у себи носе, намењене свим оним људима који су спремни да саслушају, и да одвоје трачак свог труда и тренутак свог времена да је разумеју. И тако, претходна година донела нам је управо такав филм – необично остварење мађарске режисерке Илдике Ењеди, а зове се „О телу и души".

Тешко је категорисати га у неки одређени жанр – вероватно, јер је сам филм један од оних који као да не желе да буду категорисани. Он је попут каквог сна, који има чудан ток и атмосферу, и заиста је једно изузетно искуство.

Радња прати двоје усамљених људи, мушкарца и жену, који воде монотоне животе без неког посебног циља, обоје запослени у кланици. Њихови путеви се укрштају испрва у некој врсти пријатељства – међутим, убрзо постају свесни да већ данима, а могуће и пре него што су се упознали, свако вече сањају исте снове. Овим почиње њихово зближавање и процес спознавања и самих себе, и једно другог.

Само кроз радњу филма, одмах постаје јасно да је у питању дело чији је циљ да се издвоји – али, наравно, прича није једини занимљив елемент. Однос главних јунака веома је комплексан. Будући да су обоје веома необичне особе, и њихово понашање и опхођење једног према другом такође је необично. Тешко је рећи шта тачно мисле или осећају, као и разумети њихове поступке у неким тренуцима. Али све је ово урађено са сврхом, и испод сваког, наизглед неуклопљеног, детаља лежи скривено значење, порука о некој значајнијој теми.

Различите особе ће у овом филму видети различите ствари – а тиме ће, наравно, и тумачење тих тема бити различито. Али, управо то је и – врло могуће – најлепши елемент уметности уопште – што ће сваком човеку који жели да је слуша увек рећи нешто посебно и тако, вреди ослушнути шта овај филм има да каже.

Када је процес у суштини ствари, што би за сваког могућег гледаоца био јединствен доживљај својствен само њему и његовој личности, онда филм постаје не само једно изузетно искуство, већ

постаје и на неки начин повезан са срцем и душом гледаоца. За оне који су у стању да се потпуно препусте нечему што може да их дубоко дотакне, и у чему се можда чак и сами пронађу, овај предивни филм биће један незабораван доживљај.

Михаило Дамљановић
„Гимназијалац” Гимназија *Свети Сава,* Пожега
Директор: Владан Недељковић
Главни уредник: проф. Марија Јевремовић

Димитрије
број 19
SREDNJOŠKOLAC
ГИМНАЗИЈАЛАЦ
ЛИСТ УЧЕНИКА ГИМНАЗИЈЕ "СВЕТИ САВА" ПОЖЕГА
МЛАДИ ФИЛОЛОГ
ЧАСОПИС ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ УЧЕНИКА ФИЛОЛОШКЕ ГИМНАЗИЈЕ У БЕОГРАДУ
ГИМНАЗИОН
ЛИСТ УЧЕНИКА И НАСТАВНИКА ГИМНАЗИЈЕ У ЧАЧКУ
ГОДИНА XIV · БР. 17 · ЧАЧАК, ФЕБРУАР 2018.
НАЈБОЉИ ШКОЛСКИ ЛИСТ У СРБИЈИ У ШКОЛСКОЈ 2010/2011. 2012/2013. И 2016/2017. ГОДИНИ

ТАЈНЕ СКРИВЕНЕ ИЗА ПОЗНАТИХ СЛИКА

Велика уметничка дела која већ вековима у нама буде дивљење и очараност, ипак имају своје мале тајне. Многи истраживачи верују да слике великих мајстора садрже тајне симболе. Помоћу савршене технологије могу се уочити, понекад и дешифровати.

Мона Лиза

Леонардо да Винчи, један од најконтраверзнијих сликара на свету, својима делима привлачи пажњу истраживача, столећима.

Иако најпознатија по свом мистериозном осмеху, „Мона Лиза" је једно од оних дела, пуних тајанствености. Наиме, италијански историчари су ово дело посматрали кроз микроскоп и видели различита слова и бројеве. У десном оку, могу се видети слова ЛВ, која можда представљају само иницијале чувеног сликара, али можда су ипак нека скривена порука.

Постоје различе тврдње шта је то у луку моста, који се налази у позадини. Неки тврде да је то број 72, или пак 2, или слово Л, док се на платну назире број 149, а највероватније представља годину стварања слике. Али свакако најзанимљивију чињницу изнео је Паскал Кот. Након вишегодишњег проучавања „Мона Лизе", увидео је да се испод Мона Лизе налази још један портрет, у истој пози, али знатно озбиљнијег лица.

Тајна вечера

Ово је још једно од Леонардових дела које одувек буди знатижељу, како истраживача, тако и љубитеља уметности. Постоји претпоставка да „Тајна вечера " представља читав систем кодова и шифара и да је ту чак записано пророчанство будућих светских догађаја. Слависа Пеши, информативни технолог, извршила је експеримент ставивши огледало са провидном копијом преко оригиналне слике. Призор је био изненађујући: са обе стране стола приказале су се две људске фигуре, попут витезова, а поред Христа била је фигура, налик на жену са дететом у наручју. Али то није све! Руке Христа и апостола уз посуде хлеба на столу формирају нешто налик нотном запису. И заиста, након тестирања, ове ноте дају кратку мелодију.

Стари гитариста

Пабло Пикасо познат је по свом несвакидашњем животу, али и по врхунским делима уметности. Познато је да је током стваралаштва имао периоде када му продаја слика није ишла, па је имао недовољно новца за нова платна. О томе сведочи чувена слика стари гитариста. На први поглед, видимо седог погрбљеног старца са гитаром у наручју, али пажљивијим посматрањем слике, уочавамо контуре друге фигуре. Користећи икс зраке, научници су доказали да је, пре ове слике, на истом платну била насликана жена која држи дете.

Можда ти тајни знаци не садрже ништа скривено, а можда смо и на погрешном путу ка откривању мистерије. Свакако нам побуђују додатну пажњу и тиме њихова величина расте.

Магдалена Стајковић и **Марта Живковић**
„Борополитен” Гимназија *Бора Станковић,* Ниш
Директор: Љиљана Златановић
Главни уредник: Јелена Стојановић

УПОЗНАЈТЕ КИНЕСКУ КЊИЖЕВНОСТ

Кина представља, културно и историјски, једну од најбогатијих држава света. Наравно, поред тога Кина се показала богатом на још једном пољу, а то је књижевност. Модерна кинеска књижевност поседује много квалитетних дела и писаца. Покушаћу да издвојим неколико, али веома је тешко одлучити шта је најбоље…

„Уморан од живота и смрти" (生死疲劳) – Мо Јен

Писац овог дела је добитник Нобелове награде за књижевност 2012. године. Радња романа одвија се у Кини, 1950. године, за време реформи. Протагониста је Симен Нао коме владајући режим државе отима земљу, а њега стрељају. Књига такође описује једно од главних веровања будистичке религије – реинкарнацију. Главни јунак доживљава реинкарнацију после стрељања. Првобитно као магарац, а касније као друге животиње, креће пут куће и постаје сведок друштвених промена.

„Шангајска принцеза" (上海的金枝玉叶) – Данјан Чен

„Шангајска принцеза" је књига која приказује човекове успоне и падове. Ма колико неко био имућан, ако се нађе на погрешном месту у погрешно време, та његова материјална моћ се умањује, али не смањује му се жеља и дух који га држе да се бори и не одустане пред првом препреком. Баш о таквом, истинитом догађају, говори Данјан Чен у свом делу. Јунакиња ове књиге је Дејзи Квок, ћерка богаташа из Аустралије, кинеског порекла. Одлуком да се врате у Шангај уништиће своје богатство, а јунакињи следи мукотрпан живот роба. Међутим, то њу неће сломити, она остаје јаког духа, спремна да се бори.

„Сећање на 1942" – Лиу Џенјун

Године 1942, Други кинеско-јапански рат увелико траје, јапанска војска упада у кинеску провинцију Хенан, где чини монструозне злочине над кинеским народом. Описано је време страшних губитака за Кину, многи људи су стрељани, а многи гладују.

„Живети"(活著) – Ју Хуа

Књига је базирана на догађајима из кинеског грађанског рата, али и каснијим периодима. Живот крајње обичног човека се увек мења, али поготово током реформи, увођењем новог режима у државу. Не мења се само појединац или држава, мења се све око ње, те државе. То је веома мукотрпно за било ког грађанина Кине и једино што човеку остаје у таквом случају јесте да се помири са променама.

Модерна кинеска књижевност препуна је књига разноврсног садржаја, од научне фантастике до реалистично написаних дела, али не треба заборавити на ранији период кинеске државе, период кинеских царева и митологије, али и периода дубоке филозофије…

„Умеће ратовања" (孫子兵法) – Сун Цу

Током историје, војскама широм света била је узор баш ова књига, а разлог је – веома добра стратегија Сун Цуа.

„Књига пута и врлине" – Лао Це

Филозофија ове књиге Лао Цеа представља комплексност свега око нас – мудрост, наша знања и најдаље где можемо стићи читајући ово дело јесте добро сагледати почетак нашег универзума, Тао. „Књига пута и врлине" је најстарије дело кинеске филозофије.

„Ји ђинг" (易經) – Конфучије

„Ји ђинг" или „Књига промена" представља баш то, промене. Промене као саставни део свачијег живота, које немају неки циљ на први поглед, али мењају живот из корена.

Вук Арнаутовић
„Гимназијски гласник" Шабачка гимназија,
Шабац
Директор: Маријана Исаковић
Уредници: проф. Татјана Илић
и проф. Катарина Бугарчић

ЗАНИМЉИВОСТИ

- Први СМС послат је 3. децембра 1992. године, а у њему је писало: „Merry Christmas" – Срећан Божић
- У Монголији живи више коња него људи
- Највећу брзину тениске лоптице током сервиса постигао је 2012. године Семјуел Грот из Аустралије на турниру у Бусану.
  Лоптица је јурила брзином од 234 km/h
- Вукови, кад су гладни, свој плен могу да чују на удаљености од преко 7 километара кроз шуму, и преко 10 километара на отвореном простору
- Јесте ли знали да постоји још један Балкан?
  Та област се налази на Туркменистану, у близини Каспијског језера
- Нобелова награда први пут је додељена Силију Придому, француском песнику и есејисти
- Фрушка Гора је проглашена за национални парк у бившој Југославији 1960. године
- Знак за британску фунту (£) потиче од латинског слова „L" из речи либра, што је стара мера за тежину
- У ресторанима на Исланду давање напојница сматра се увредом
- Јесте ли знали да је фудбалска репрезентација Холандије била три пута финалиста светског првенства, а никад није освојила прво место?
- Најсмртоноснија болест у историји човечанства јесте маларија
- Стабло афричког дрвета баобаб може да има обим и до невероватних 30 метара!
- Јесте ли знали да грчку обалу окружује више од 1400 острва, али су само 154 острва насељена?

ОГЛЕДАЛО

- **Први 3D филм приказан је 10. јуна 1915. године у Њујорку**
- **Најмање 75 мишића учествује у изговарању једне речи**
- **Јесте ли знали да у чувеном резервату Увац у Србији живи 144 врсте птица?**
- **Најстарији фудбалски клуб на свету је Шефилд из Енглеске. Овај клуб је основан 24. октобра 1857. године**
- **Саудијска Арабија је највећа земља на свету која нема ниједну реку**
- **Српски кошаркаш Никола Јокић постигао је најбржи трипл-дабл у историји НБА**
- **Просечан мозак одраслог човека је тежак између 1. 3 и 1. 4 килограма**

Растко Старовлах
„Богословско братство” Богословија
Светог Петра Добробосанског, Фоча
Главни и одговорни уредник:
Проф. мр Вјекослав Јовановић

ВАНШКОЛСКЕ АКТИВНОСТИ

Ево нама републике! Надамо се да ће вам се допасти. Можда је требало пре да подвучемо овај други део њеног имена? Заиста, није сасвим тачно да ђаци не воле да читају, али је готово сасвим тачно да не воле школску лектиру! Овом темом смо се већ бавили у једном од прошлих бројева; сада нам је намера да, избором из светске књижевности, укажемо на неке писце и њихова дела који ће, можда, заслужити и вашу пажњу.

„Књига коју смо прочитали, а да у њој ништа нисмо подвукли, непрочитана је књига" – немојте дословно подвлачити и шарати по књигама, али преписујте одломке који вам се допадну и проследите их своме наставнику српског – можда се неки од њих нађе већ у следећем броју нашег школског часописа.

„О животу највише знају старци и дјеца", рече Бранко Ћопић. Будући да ви (још мало) нисте више деца, а ми (још мало) па нисмо још старци, логично је да почнемо мислима које се тичу деце и старих, да се нечег подсетимо и да нешто научимо. Уживајте!

Нема тужније ствари од дјетињства! Душа је још као спуж без кућице. Преосјетљива, болна на сваки додир. А додири су необзирни и груби. Неке њихове ожиљке још и данас носимо у себи. Сјећање је пак тужно већ као такво. Замислите дакле како је тек тужно сјећање на дјетињство!

Владан Десница: Прољеће у Бадровцу

Сачувај ме од мудрости која не плаче, филозофије која се не смеје и величине која се не клања пред децом.

Халил Џубран: Преūрūш ūеска са жала

Дете, нагонски, не општи са одраслима; веома брзо, све оно о чему говоре изгледа му лажно или бар безначајно.

Марīерūш Јурсенар: Хадријанови мемоари

… Шта ће све морати да претуре ти младићи…! Увијек сваки све испочетка и кроз исте кланце… Сваки све мора проћи и врло му мало користи што су други прошли кроз исте заблуде и ријешили

их се. Мени постаје разумљиво зашто стари људи не показују често ни најмање интереса за покрете младих. Увијек се исто понавља и – досади гледати увијек исту игру.

Антун Бранко Шимић: Интима

Пријатељи моји, тешко нам је било кад смо били млади: патили смо од саме младости као од какве тешке болести.

Фридрих Ниче, Воља за моћ

Сваки човек, чим доспе макар до младалачке зрелости духа, почиње да подозрева да живот није фарса; да није чак ни љупка комедија; да се расцветава и да даје плодове на основу супротности најдубљих трагичних понора суштинске глади, у којој пониру корени његовог субјекта. Природно наслеђе свакога ко је приправан за духовни живот је неукротива шума у којој завија вук и крешти бестидна ноћна птица.

Хенри Џејмс старији, у писму синовима Хенрију и Вилијему

Да. Сад ме све више занима пејзаж, а све мање људи у њему; све више стабло, или памучаст облак, или боја неба, или плави обрис брда у даљини, а све мање човјек. Ваљда смо једно другом већ све рекли.

Владан Десница, Прољећа Ивана Галеба

Награда старости (…) управо и јесте то: страсти остају подједнако снажне, али је човек – најзад! – стекао моћ која даје највишу сласт животу – моћ да се служи искуством и да га лагано окрене према светлости.

Вирџинија Вулф, Госпођа Даловеј

Редакција „Оксиморона”
Медицинска школа *Звездара*, Београд
Директор: Снежана Милановић
Уредник: проф. Горан Боричић

НАЈБОЉА НАСЛОВНА СТРАНА: **„Оксиморон”**
Медицинска школа *Звездара*, Београд

3. БЕЛЛИСТ - БЕОГРАДСКО ЛИСТАЊЕ
СРЕДЊОШКОЛСКИХ ЛИСТОВА
2017/2018

ПРОСТОРИ СРЕЋЕ У МЕНИ И МОЈИМ ГОДИНАМА

Бити овде, дисати. Бити овде, постојати. Бити овде, живети. Нове ствари, као што је Нова година и учење нових речи. Излазак сунца и удахнути свеж, јутарњи ваздух. Седети ноћу у парку и слушати звук ветра и шуштања лишћа. Ведро ноћно небо и гледање у звезде. Видети звезду падалицу и замислити жељу. Удобност кревета и зраци сунца који пролазе кроз напола подигнуте ролетне. Мирис и први гутљај кафе, и последњи, и сви они између. Мирис пекаре и тек испеченог хлеба. Мирис кухиње док мама кува. Проводити време са породицом и гледати их срећне. Осећај када су поносни на тебе. Осећај припадања. Разговор са тек упознатим људима и жеља да вам постану пријатељи. Кућни љубимци и обострана срећа док се играмо. Лето. Лубеница, трешње и јагоде. Море, сунце и мирис креме за сунчање. Ходање по врућем песку и сакупљање шкољки и каменчића. Звук таласа при ударању о стене. Стари филмови, старе књиге, стари пријатељи. Нови филмови, нове књиге, нови пријатељи. Вожња ноћу и нове авантуре. Бол у стомаку од смеха. Путовања и лутање по непознатим улицама. Повратак кући. Музика која те дотакне. Уметност која те дотакне. Људи који те дотакну. Слушати и разумети. Бити подршка. Причање до касно у ноћ са твојом особом. Људи који грле чврсто. Топлина загрљаја. Пољубац у чело, образ и врат. Пољупци уопште. Галерије. Музеји. Прелепе грађевине и учење о томе како су настале. Дивити се. Осећати – шта год. Срећу, тугу, бес, љубав. Промена (иако ти сада не изгледају као нешто добро). Надимци и интерне шале са пријатељима. Небо, јер ме подсећа да постоји безброј могућности које живот нуди. Прећи преко неких ствари и преболети. Желети побољшање и напредак. Имати циљ.

Носталгија. Успомене. Сећати се. Излазак и залазак сунца. Крај и почетак. Бити овде, живети.

Даница Костић
„Искра” Гимназија Пирот
Директор: Братислав Крстић
Главни уредник: проф. Сузана Јовановић

САМО ЉУБАВ

Крај света?! Он је тамо где сунце тоне у сан и рађа се мрак. Тамо где настају црне рупе. Тамо где можеш да лебдиш наоколо и слушаш добар рокенрол! На крају света је бар за изгубљене душе. За душу уметника… „Уметник нема душу", кажу људи. Истина је да је његова душа далеко, тамо, у том бару! Тамо је његова свест, и креативност, и његова уметност… А физички приказ гледају људи. Празну личност човека који не зна за шта живи! Кућа заборављених, име бара, а дом разних душа! Гитариста, певача, сликара, песника и глумаца. Ово је једно врло чудно место, мрачно. Осећа се смрад ужеглих зидова и влаге, дуванског дима, пустих прича и пропалих нада, жеља и снова. Тужно место, пуно беде…

Пуно лажних осмеха, али ипак лепо! То је место лаганог жагора, доста рока, џеза и блуза. Место пуно квалитетних стихова. Прозе какве нема нигде. И глумачких комада који још нису написани. Место са пар свећа које тињају, као знак жеље за животом… Смрад се увлачи у кожу, тај трули смрад није само влага и буђ. То је смрт! Умрла је љубав на том месту. И поред толиких душа, то место нема душу. Пропало је и старо. Оронуло. Као и живот уметничких душа без ње… Без љубави. Има наде! Светло је спас овим душама. Месечина, звезде и ноћ. Али нема тога овде, само мрак…

Ипак, постоји једно место где све то може стати, а то су очи. Очи жене која ће волети! Осветлити тај месец-душу. Ноћ испуни њену животну сржи, а звезде заголицају уметнички осмех… Иде душа, иде на земљу. И воли… Ствара… То је њен живот, уметност. А савет очима. Не! Немојте је повредити. Жено лепих очију, не остављај га, никад… Не желиш да са сузом у оку због тебе поново лажним осмехом крчи пут у Кућу заборављених. Само… Само га воли… Ону избављену душу је оставио на папиру, у овим речима, само теби. А заузврат, не много. Само љубав…!

Павла Лучић

„Гимназион" Гимназија Чачак
Директор: Иван Ружичић
Главни уредник: проф. Иванка Танкосић

БРАНКО

СРЕМСКИ КАРЛОВЦИ 15. МАРТ 2018.

GYMNASIUM

лист Гимназије „Светозар Марковић” из Суботице

БОГОСЛОВСКО БРАТСТВО

Година XVIII / бр. 28 / мај 2018. год.

МИЛЕВИН СВЕТ

Часопис Средње техничке школе «Милева Марић» из Титела, јун 2018. БРОЈ 12

ТРЕЗОР

Број 15, година XII

Часопис ученика Прве економске школе

1881

ПРВА ЕКОНОМСКА ШКОЛА

БОРОПОЛИТЕН

Гимназија “Бора Станковић” Ниш

ГИМНАЗИЈСКИ ГЛАСНИК

1837

3. БЕЛЛИСТ

БЕОГРАДСКО ЛИСТАЊЕ СРЕДЊОШКОЛСКИХ ЛИСТОВА 2017/2018

УЧЕСНИЦИ

1. **„Гимназион"**, Гимназија, Чачак
2. **„Гимназијалац"**, Гимназија *Свети Сава* Пожега
3. **„Гимназијски гласник"** Шабачка гимназија, Шабац
4. **„Искра"**, Гимназија, Пирот
5. **„Бороволитен",** Гимназија *Бора Станковић*, Ниш
6. **„Богословско братство"**, Богословија *Светог Петра Добробосанског*, Фоча
7. **„Средњошколац"**, Средња ЕТШ, Тузла
8. **„Heartbeat",** Прва гимназија, Марибор
9. **„Echo"**, Прва гимназија, Марибор
10. **„Par la fenetre de la vie"**, Прва гимназија, Марибор
11. **„Економска Пг"** СЕШ *Мирко Вешовић*, Подгорица
12. **„Гимназијалац"**, Гимназија *Светозар Марковић*, Нови Сад
13. **„Скамија",** Гимназија *Јован Јовановић Змај*, Нови Сад
14. **„Gymnasium",** Гимназија *Светозар Марковић*, Суботица
15. **„Милевин свет"**, СТШ *Милева Марић*, Тител
16. **„Бранко"**, Карловчка гимназија, Сремски Карловци
17. **„Млади лингвиста"**, Филолошка гимназија, Београд
18. **„Растко"**, Богословија *Свети Сава*, Београд
19. **„Соколске новине"**, Гимназија *Руђер Бошковић*, Београд
20. **„Трезор"**, Прва економска школа, Београд
21. **„Оксиморон"**, Медицинска школа *Звездара*, Београд
22. **„Димитрије"**, ПБТШ *Димитрије Давидовић*, Земун

НАГРАДЕ

ПРВА НАГРАДА
„Скамија” ♦ Гимназија *Јован Јовановић Змај*, Нови Сад

ДРУГА НАГРАДА
„Соколске новине” ♦ Гимназија *Руђер Бошковић*, Београд

ТРЕЋА НАГРАДА
„Heartbeat” ♦ Прва гимназија, Марибор

НАЈБОЉА НАСЛОВНА СТРАНА
„Оксиморон” ♦ Медицинска школа Звездара, Београд

НАЈБОЉЕ ГРАФИЧКО РЕШЕЊЕ НОВИНА
„Гимназијалац” ♦ Гимназија *Светозар Марковић*, Нови Сад

ПОХВАЛЕ

„Бранко” ♦ Карловчка гимназија, Сремски Карловци
„Гимназион” ♦ Гимназија, Чачак
„Гимназијски гласник” ♦ Шабачка гимназија, Шабац
„Млади лингвиста” ♦ Филолошка гимназија, Београд

ПОХВАЛА НАСЛОВНА СТРАНА
„Растко” ♦ Богословија *Свети Сава*, Београд

ПОХВАЛА - ГРАФИЧКО РЕШЕЊЕ НОВИНА
„Бороволитен” ♦ Гимназија *Бора Станковић*, Ниш

ЖИРИ 3. БЕЛЛИСТ-а

Проф. Др Милан Распоповић,
физичар и филозоф, Београд

Јелена Нововић,
професорка српског језика, Београд

Горан Обрадовић,
професор математике, Београд

Лука Тилингер,
графичар и илустратор, Београд

МОРАМО ПОКУШАТИ ДА ПОСТИГНЕМО НАЈБОЉЕ **МОГУЋЕ** У ОКОЛНОСТИМА КАКВЕ ЈЕСУ

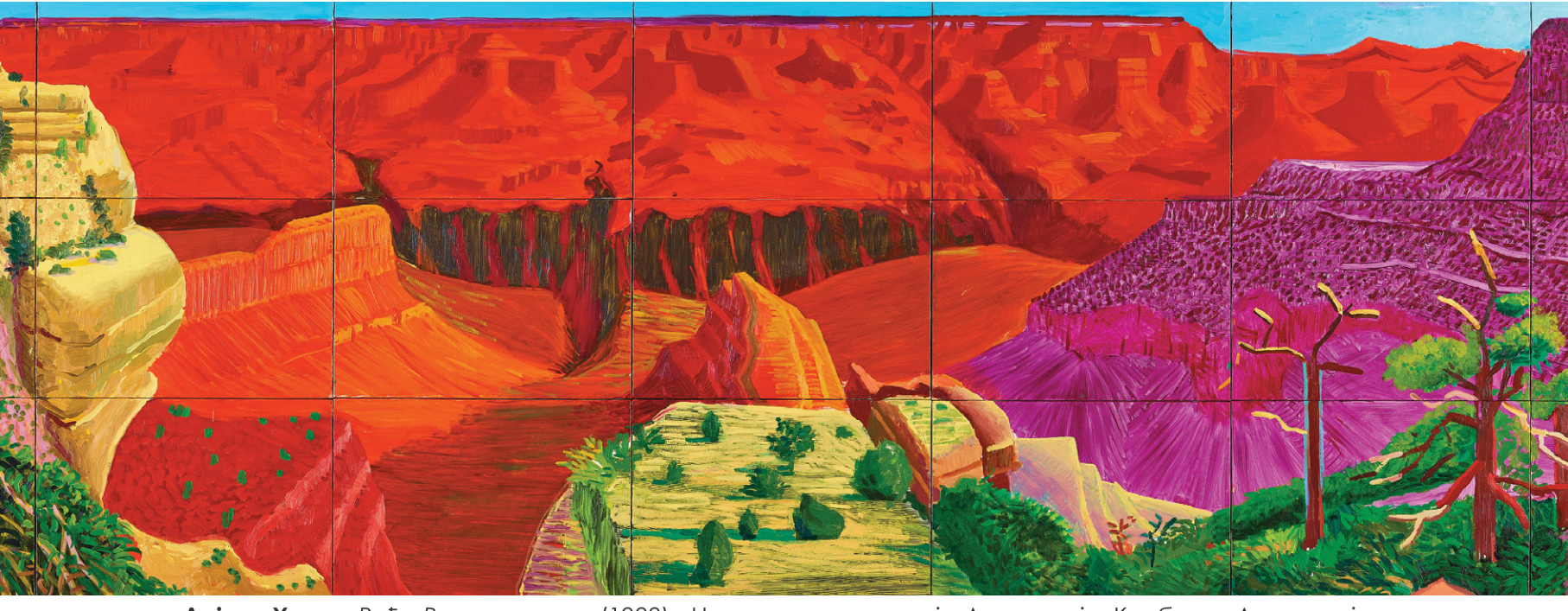

Дејвид Хокни: *Већи Велики кањон* (1998) - Национална галерија Аустралије, Канбера, Аустралија

СВЕ ВЕЛИКО МОРАМО ЗАСЛУЖИТИ

Замислите да сваки пут добијете оно што желите. Да жањете, а не садите, имате добре оцене, а не учите. Неки мисле:„*Па што би било сјајно*” заборављајући да постићи циљ не значи и остварити га. Достизање резултата без напора равно је неуспеху, јер све велико мора да се заслужи.

Закон развоја је такав, да није могућ раст без муке, снага без отпора, изазови без препрека. Зато они који препреку виде само као тешкоћу, а не као прилику за усавршавање, светом ходају као грбави митски Атлас.

Херојство није само стављање живота на коцку, већ су хероји људи које околности нису успеле да обесхрабре и поколебају.

Када Давид пред Голијатом вели:„*Нека никоме не клоне срце због овог човека*”, потврђује да је људско биће једино у живом свету способно да спозна разлику између стварног и могућег.

Јер, стварно је Тесла могао да свој живот проведе у родној Лици, али је видео своје могућности и отпловио у велики свет који је снагом свог ума прометејски осветлио.

Стварно је да смо до појаве Ајнштајна живели у уверењу да су простор и време апсолутни, сада пак видимо њихову релативност.

Аристотел је живот и његов ток сагледавао као непрекидно претварање онога што може да буде у оно што постаје и остварује се. Зато нема смисла да се оправдавамо околностима. Прилике могу да спутавају, али нису неумитни окови нужности. Иако човек зависи од околности, оне су безначајне за оног ко има снажну вољу и верује да и бездане и беспућа може да узоре. Призив бездана – *l'appel du vide* указује на чудновату особину тела које, изложено смртној опасности, несвесно осећа живот и клади се на њега и његову лепоту.

Но, постоји озбиљан проблем са реалношћу, јер је она увек наметнута. Човек се своди на предмет међу стварима, подстиче се на борбу да испуни очекивања која није самом себи задао. Васкрсли Сизиф би се постидео видевши да модерни човек добровољно

котрља свој труд, не би ли отварао врата тржних центара. Како се бори за правду потписујући приступницу победничкој странци. Како тражи љубав у теретанама и скалпелу пластичне хирургије. Ко зна, шта би Еолов син рекао за ту чудну конверзију камена и мехура од сапунице!?

Не тврдим мазохистички да је боље гурати камен од мехура, да је вредније борити се него уживати, јер то није питање тежине, већ вредности коју бранимо. Није проблем у камену, и у раду„нашем насушном", већ у свести о слободи. Свет је слика, пројекција наших идеја и каквим га представљамо, таквим га и стварамо.

Стога, све што човека задеси извана, ништавно је у односу на вредности које треба да брани. Само тако је човек способан да„-*сачува духу његове висине и тиме обезбеди вечно настајање свега што је велико*", како је веровао Ниче.

Они којима је само до сигурности и извесности, неспособни су да промишљају кризу, и да сагледају своје стварне могућности.

Човек увек може да се супротстави природној инертности, да поглед од ствари преусмери на пројекте и акције. Само тако ће имати будућност која је његова, а не туђа. Да је гради не као пуко трајање у времену, већ као љубав - с правом на вечност.

Никола Миловановић
Шеста београдска гимназија, Београд
Ментор: проф. Љиљана Маловић Козић

ДОБИТИ ШАНСУ ЗА ЖИВОТ

Друīа наīрада 7. БЕОПС-а

Једна од основних предности које ми пружа медицинска школа јесте искуство са људима. Учим се разумевању, прихватању туђе одлуке, стрпљењу. Емпатији. Током школовања, највише искуства сам имала са трудницама и породиљама. То су незаборавни моменти рађања нових бића. Подршку за којом вапе током порођаја, жене добијају од ученика, чија је улога једино да су присутни. Погледом остану приковане на неку, тек када на нашим лицима виде одушевљење знају да су успеле. После чују бебин крик и виде је. И плачу, плачемо сви заједно. Честитамо, радости су пуна срца!

Неретко, на велику жалост свих, дешавају се и трећуци који остављају траг у душама, мењају нас. Свако има моменте на које реагује, на које је слаб. Ситуација коју сам доживела десила се релативно скоро, те још нисам успела да је превазиђем ни рационално ни емотивно. Рођење близанаца, у двадесетој недељи трудноће. Ближе вам то могу описати једино величином њихових тела које цело стаје у шаку. Уочила сам модру боју коже, и приближила се како бих наивно задовољила своју радозналост. Ни школа, а ни породица нису ме припремиле за овакву тежину живота. Поглед ми је остао залеђен на њиховим маленим телима која су се хладила. И слика је постала замућена, била сам им најближе, а нисам имала храбрости да погледам животу у очи. Они су беспомоћно лежали док је чак бела светлост била гласна, тишина. Један од малишана очигледно је био мртав још при рођењу. Њега се не могу ни сетити у потпуности, док другог памтим. Прецизно. Лице му је, иако сићушно, било дефинисно и деловало одрасло. Као да је разумео. Док сам непомично сведочила животу, у ком ни мајка није хтела да их види, осетила сам. Реч која је постојала. Како у мени тако и у простору, то је било име једног од њих, по ком га знам и називам. Које му припада. Нестало је присуство других посредовањем мог ума и остали смо само нас двоје, а он је тешко приметно раздвојио танке му, а дефинисане усне. И видела сам, реаговала телом како и гласом, видела сам да дише! Одговор који сам добила био је јасан, ништа није могло да

се уради. Тренутак после, сви су изашли из просторије. Наставили су привидно неометано са уобичајени животима. Размишљала сам шта је исправно урадити? Осетила један од највећих ми страхова, самоћу. Нисам желела да умру сами, размишљајући да су вероватно збуњени. Нагло им је одузето оно на шта су имали право самим постојањем. Остала сам док нисам осетила да су спремни да наставе даље, где се већ иде после смрти. Надам се да се нису плашили, колико ја јесам, да су свесни да им је биће уважено од стране живота. Да су осетили топлину коју би добили да су остали још са нама. И да су насмејано наставили даље, на место вечног им постојања.

Десило се још дивних рођења, али дубоко у мени приступ им је промењен. И даље стоји питање у позадини. Зашто неко добија шансу, а неко не? И да ли су људи свесни да се живот не подразумева? Како га олако схватају, и одакле им право? Искуство и свест која ми је откривена дају другачије разумевање. Дисања. Колико је сваки удах драгоцен.

Зато, морамо покушати да постанемо најбољи.

Што можемо у околностима какве јесу и времену које нам је дато. Не постоји тачно одређена и испитана формула успешног и смисленог живота. Начина је колико и људи.

Ја сам данас овде да вас сетим да животу дате смисао. То вам у аманет остављају они који нису имали прилику да бирају свој. Чији се смисао огледа управо и само у помагању вама. На њима је било да осете само тежину живота да бисмо ми могли да разумемо његове лепоте.

Магдалена Николић
Медицинска школа *Београд*, Београд
Ментор: проф. Драган Самарџић

VOLJA I USTRAJNOST

Smatram da svako od nas ima različita shvatanja uspjeha. Zašto? Zato što nečiji hrabro postavljeni visoki cilj i poriv za uspjehom može proizaći iz različitih interesa, bilo to iz ljubavi prema određenom sportu, iz interesa na poslovnom području i tome sl. (nametnuto, roditelji)? Svi bismo se složili da kako bi uopće postigli svojevrstan uspjeh, moramo dati sve od sebe, te uložiti puno truda. Misleći da si na najboljem mogućem putu ka uspjehu moguće je da će nam te okolnosti kakve jesu priuštiti mnoge prepreke.

Mišljenja sam da prvi korak, prema ostvarenju najboljeg mogućeg jeste vjera u samoga sebe, no prevelika očekivanja su ta koji zaustavljaju napredak. Mislim da glas naših sposobnosti jeste naša mašta. Primjerice, pojedinac mašta da pjeva u operi, a nema ni glas ni sluh, teško ću dospjeti u operu. Međutim, ako mašta o nečemu što je više u skladu s njegovim sposobnostima, ostvariće svoje snove prilično brzo. Jedan od najbogatijih ljudi današnjice, Bill Gates, vjeruje kako kapitalizam treba samo okrenuti u svoju korist, te također tvrdi za svoje pogreške ne treba kriviti roditelje i svijet, već na njima učiti. Razmatrajući što mladi misle o svojim mogućim ciljevima, sproveli smo anketu u našoj gimnaziji, te smo propitali učenike 3. i 4. razreda. Na pitanje jesu li mišljenja da njihov uspjeh ovisi samo o njima samima, 50% učenika odgovorilo je: ”Da, uspjeh ovisi samo o meni.” Dok ostalih 50% učenika vjeruju da njihov uspjeh ne ovisi o njima samima te na potpitanje o čemu onda ovisi, najčešći odgovori su bili: ovisi o mojim profesorima, o podršci i mogućnostima moje obitelji, o predrasudama koje vode moje okruženje te o mjestu stanovanja. Također, propitali smo ih još nekoliko pitanja te na temelju odgovora dobili informaciju da 85% učenika smatra da bi imali veće mogućnosti ako žive u nekoj razvijenijoj državi. Jednaki udio učenika stoji iza mišljenja da nema jednake mogućnosti za uspjeh kao osoba u nekoj drugoj državi. I ja bih se također složila s većinom, no bezobzira na to najbitnija je volja i ustrajnost, ne znamo kuda će nas odvesti.

Da su volja i ustarjanost najbitniji činioci uspjeha dokazala je 56-godišnja Jenifer Figge, prva žena koja je preplivala Atlantski ocean, te ostvarila svoj san koji sljeduje od tinejdžerskih dana. Također, Nick Vujičić, rođen bez ruku i nogu, svoje tjelesne nedostatke pretvorio je u zadivljujuće prednosti te zarađuje kao motivacijski govornik.

OGLEDALO

Htjela bih zaključiti ovu temu svojim mišljenjem, u početku sve se čini neizvodljivo, ali ja ne vjerujem u nemoguće. Ne odustajte od svojih ideja samo zato što je netko nametnuo svoje mišljenje tako što je vaš određeni cilj proglasio nemogućim. Postavite sebi visoke ciljeve koji će od vas zahtijevati da pružite svoj maksimum. Neka vam uzor budu oni koji su dokazali da se može uspjeti. Odrastanje u prosječnoj obitelji često je izazov jer se morate žestoko boriti, ali mnogi uspješni ljudi su počeli od nule. Prema američkom filozofu i pjesniku iz 19. stoljeća Ralphu W. Emersonu, definicija uspjeha u životu glasi: "Postići uspjeh znači smijati se češće, zaslužiti poštovanje mudrih i pametnih, pridobiti naklonost djece, postići da vas cijene čestiti ljudi, izdržati izdaju lažnih prijatelja, naučiti cijeniti ljepotu i znati pronaći najbolje u drugima, te ostaviti svijet poslije sebe barem malo boljim".

Paola Broznić
Gimnazija *Andrija Mohorovčić*, Rijeka
Mentor: prof. Leonila Marač

ПЛИВАЧ У МРТВОМ МОРУ

У данашњем свету глобализације и свеопште доступности, за успех је, чини се, једино потребан мотив. С друге стране, баш та доступност учинила је преовлађујућу већину апатичном, незаинтересованом, у крајњем случају – неспособном и несврсисходном. Човековој несхватљивој и непроменљивој суштини потребна је патња, борба и напор, од којих пак тај исти човек бежи и задовољава се духовном хибернацијом коју пружа модерно друштво. „Духовна патња издваја, она оплемењује", сматрао је Фридрих Ниче.

Одавно су људи уочили како бетон при деловању јаких сила у фази припреме постаје чврШћии и бољи, и баш се такав бетон користи при градњи мостова и уопште грађевина код којих конструкција трпи јаке силе и издржава их вековима. Овај принцип у грађевинарству се зове – пренапрегнути бетон.

Али човеку, тој аномалији природе, било је лакше одгонетнути и објаснити, па чак поставити и законе понашања свих честица у универзуму, него макар и наслутити циљ свога битисања!

Како друштво превазилази све околности и потешкоће које се пред њим намећу, све више поткопава темељ на којем стоји и оставља све лагоднији живот, али и све већу шупљину у свом темељу, млађим генерацијама.

Тако смо и ми сведоци друштва које стреми да у вртлогу збивања 21. века склизне у гробницу коју само себи, ево, годинама копа.

Навешћу крајње баналан, али шокантан пример.

У истраживању спроведеном прошле године у Великој Британији, само 20 одсто деце узраста од 6 до 12 година, обухваћене експериментом, знало је да „очита" време са аналогног сата. Тек свако пето! ! ! Истовремено, већина није чак ни разумела начин рада аналогног сата!

Из наше перспективе, овај податак, мада неочекиван, није претерано страшан, поготово када се зна да готово сва деца непогрешиво „очитавају" време са дигиталних часовника. Међутим, настави ли се у овом маниру, деца ускоро неће умети да сабирају,

можда ни да пишу. За стотину година нико неће поседовати никакву вештину, нити капацитете за разумевање научних модела по којима функционишу машине које нас данас „мењају".

Постајемо друштво универзалних знања, тј. универзалних незнања. Човек одвајкада настоји да превазиђе и предупреди околности у које га провиђење баци. Али како мења и прилагођава околности својим потребама, постаје све јасније да су баш те неповољне околности које покушава да елиминише – кључ људских сналажљивости и проницљивости из којих се касније рађају други квалитети као што су интелигенција и мудрост.

Човек је кроз историју мењао околности, али у истој мери су и околности мењале човека.

Наши преци борили су се са немаштином, ратовима, епидемијама, општим незнањем…, а данашњи мислиоци осуђени су на борбу против недостатка било какве околности, било каквог трзаја у друштву, који би иницирао нова схватања и нове мисли. Пливајући довека бесциљно и држећи своје сјајне идеје изнад површине овог Мртвог мора…

Не дозволимо да иза нас остане трошна грађевина. Гурајмо се у нове интелектуалне напоре, иако нам се можда чини да у новом светском поретку образовање и интелект не играју значајну улогу.

Једино тако ћемо стварати генерације које ће поседовати заборављене особине, као што су свест и критичко мишљење.

Вукашин Михајловић
Математичка гимназија, Београд
Ментор: проф. Радивоје Благојевић

НИКОЛА ТЕСЛА И ВАН ГОГ НИСУ ЧЕКАЛИ ИДЕАЛНЕ УСЛОВЕ

Више пута умирало је човечанство, јер су се људи, онакви какви-ма их познајемо и ви и ја, замерили творцима. Тако говоре све митологије. И хришћански и сумерски и хеленски бог послали су потоп да униште све људе, али се увек налазио понеки праведник који је био спасен или који је спасао. Ако је веровати легенди, захваљујући таквима постојимо.

Време у којем живимо није по мери благородних душа. Да останем у митолошком регистру, све ми личи на приближавање потопа и последњу библијску књигу која ће се кад-тад остварити. Али, како „ничег новог нема под сунцем", верујем да су моје осећање делиле и благородне душе миленијумима удаљене од нас, па су опет некако опстајале. Можемо ли да се надамо?

Ништа ми није потаман: ни породица, ни школа, ни љубавни живот. Рађају се невоље једна за другом, патим, плачем, гневим се, љутим на све око себе, па опет некако устанем из изгужване постеље и натерам себе да набацим осмех, задивим понеко биће или саблазним оне конзервативне – а то волим више него хлеба да једем! И видим, живе људи – иако нема много истинске радости. А да ли заиста живе? Када би скинули маске, ко зна шта би се указало нашим погледима!

Мислим да свако може да спасе своју душу чинећи најбоље што може у околностима које нису идеалне. Ево, ја ћу почистити своју скромну кућу, спремићу презентацију из историје, научићу све о Риги од Фере и физиологији, урадићу 10 зелених задатака из математике и нећу побећи са теста из биологије. Прочитаћу и лектиру! Објаснићу свом бившем зашто ме не заслужује и трудићу се да ни у сутон, ни када чујем нашу песму на журци – не помислим на њега. Затим ћу отићи у школу глуме и радити оно што највише волим. Зар је то тешко? Најлакше је кукати. Замислите Николу Теслу или Ван Гога који су чекали идеалне услове да створе оно што нас чини

поноснима и бољима? Или, да се вратим на почетак – да су творци чекали да се човек побољша? „Не липши, магарче, до зелене траве!”

Људи, преокретали су се резултати утакмица и битака, јер лузери нису прихватали да буду лузери! Скините прашину незадовољства околностима и нађите савршенство у себи! Не смем да кажем да нада последња умире, јер ће ми професорка у ваздуху црвеном оловком написати „ФРАЗА!” , па ћу вас подсетити шта је последње изашло из Пандорине кутије. Имајте то у виду.

Милица Стошић
Шеста београдска гимназија, Београд
Ментор: проф. Олгица Рајић

ДИВЕЋИ СЕ НАЈБОЉИМА, СЕБЕ ОБЕСХРАБРУЈЕМО

Суштина сваког људског бића крије се у тежњи ка савршенству. Често смо незадовољни тренутним и желимо више, боље, узвишеније. Осврћући се на наше претке, можемо доћи до оног првог пара - Адама и Еве. Обузела их је жеља за божанским, савршеним, и тај „себичлук" их је коштао, а сви ми добро знамо да то није једини пример у ком је тежња идеалном била фатална.

Ипак, нећемо говорити о материјалним, површним чежњама заснованим на поседовању моћи и утицаја. Овде је реч о исконској потреби човека за напредовањем и самоусавршавањем. На том путу нема места за страх од „висине" или „летења". Сам Салвадор Дали је имао обичај да каже да не треба страховати од савршенства, јер је оно недостижно. Као такво, не треба да нам постане опсесија, да нам окује умове и учини их својим робовима. Треба да нас мотивише и охрабри на више. Више емпатије, више савести, више искрености, више марљивог труда, рада, одговорности према својој средини, другима, самима себи.

Рад на себи није само дугачак, мукотрпан процес пун одрицања. Он је нешто неопходно и пожељно. Апсурдно је очекивати толико од живота, а не дати ништа заузврат. Један од највећих грчких филозофа, Платон, веровао је да независно од пролазног, материјалног и несавршеног света, постоји један вечни, узорни и оригинални свет идеја. Да бисмо закорачили из једног у други, потребно је да уложимо напор духа, одрекнемо се чулних варки и окренемо се чувствима ума. По цену да не будемо схваћени, по цену обезвређивања и неповерења, дужни смо остати доследни истини. Стога је охрабривао идеалисте и смеле истраживаче да се запитају где греше и да коригују своје недостатке."Желите ли створити нешто велико, уложите у то цели живот", говорио би. Његове мудре речи су подстицале људе да на несавршенство не гледају као на нешто негативно, већ као на сазнајну степеницу, коју можемо савладати и критички сагледати, при том се фокусирајући на оно што је суштински битно и непролазно.

Знање је основни покретач свих људских бића. Искуствена и научна путања подразумева и наш лични преображај. Променом

сазнајне оптике мења се и слика света. Никад га нећемо познавати у потпуности. Има ли шта инспиративније од његовог истраживања? Никад нисмо довољно информисани, начитани. , осетљиви. Сама помисао да знамо довољно је толико сујетна и горда. Често је потребно са критичке дистанце процењивати научне резултате. Сетимо се само примера физичара Келвина, чији је допринос науци невероватан, то је неоспорно. Ипак, тврдио је својевремено да нема у физици више шта да се открије. Преминуо је 1907. године и није доживео да чује Ајнштајнову револуционарну теорију релативности, која је заувек променила физику коју су Келвин и његови савременици познавали. Демантована је његова прека изјава. Зато треба стрпљиво, без много буке, постављати темеље, на које ћемо зидати, циглу по циглу, изоштравајући своје видике и проширујући своје знање.

Није једноставно и увек изводљиво бити полетан и оран за нове изазове, посебно када нам тренуци и околности нису наклоњени. Али не смемо живети у ирационалном страху од грешке, у сигурној и конфорној зони, у којој нам се ништа не дешава. Уљуљкани у тај лажни осећај сигурности, можемо пропустити повољан тренутак за промену. Често су баш неприлике и животни теснаци оно што доноси визију напретка. Ситуациона нестабилност рађа чврсте карактере, веће зналце и квалитетније људе. На том пољу настаје поучно искуство, стиче се нова вештина и шири знање. Хајде онда да се опробамо у научном, уметничком и културном стваралаштву! Те мале, ситне победе над собом су као делићи који се слажу и формирају разнобојни, раскошни мозаик!

Људи су феноменална бића, створена за велике домете. Склони смо да то заборавимо и да нам у седењу и маштању о несагледивим висинама прође живот. Док се дивимо најбољима, себе обесхрабрујемо. Превиђамо да су они били на нашем месту, колебали се, стрепели, улагали последњи атом снаге не би ли остварили своје амбиције и жеље. То је стална потрага за крајњом, коначном сврхом, која је толико узбудљива, која храни сва наша осећања и имагинацију, чинећи живот испуњеним и срећним. Важно је да нас вера у крајњи циљ не напусти док континуирано напредујемо…

Снага воље, бистрина ума и полет духа могу одгонетнути тајне универзума, усмерити стихије природе и преобразити изазове постојања. Ту се завршава историја околности и почиње повест слободе. Размислите о томе?!

Маша Тиосављевић
Математичка гимназија, Београд
Ментор: проф. Синиша Митрић

SLOVENŠČINA

BREZ MEJA

Učbenik za samostojno učenje z rešitvami

Milica Poletanović

ПОВЕРЕЊЕ ЈЕ ПОСЕБНО ОЧЕКИВАЊЕ

Дејвид Хокни: *Већи пљусак* (1964)
Тејт галерије, Лондон, Велика Британија

ЈОШ СМО ДУЖНИ - ТИ ОДУЖИ!

Прва награда 7. БЕОПС-а

Било је то пре само сто година. Један мали народ борио се у Великом рату. Једна шајкача није дала да је друштво хиром лако замени. Овај почетак као да је увео у бајку. Најкрвавија, најужаснија, најскупља бајка слободе. Војници! Јунаци! Коме у овом тренутку да се обратим тако? Не, данас смо даме и господа. Слободни грађани и грађанке, која је била наша цена? Колико су нас скупо платили, а ми, за кога се задужујемо?

Пре само сто година. Пробијен је Солунски фронт, отето је враћено. Цео свет писао је :„Мало војника се тукло онако како се тукао српски војник. Он је умирао тамо где му је било наређено да се држи." Данас, Србија је демократска земља, од малих ногу деца се уче својим правима. Онда обувају канађанке, а униформу и чизме нека носи ко жели да гине за туђе интересе. Војници нам не требају, војни рок није обавезан. Кажу - новца нема, уверавају - млади не желе, усађују - нема ко и нема за шта.

Момчило Гаврић. Свих времена најмлађи поднаредник. Сироче живота кратког и жртве велике који је кренуо за српском војском, пут Цера, пут Албаније. Чини се да је осмогодишње дете тада боље разумело суштинско схватање државе него ми данас : она је дужност, она је дуг, а не право. Ту је и Змај који у својим *Светлим гробовима* подсећа како је кроз векове, деда унуку, отац сину, борац борцу говорио:

„Где ја стадох — ти ћеш поћи!"
„Што не могох — ти ћеш моћи!"
„Куд ја нисам — ти ћеш доћи!"
„Што ја почех — ти продужи!"
„Још смо дужни — ти одужи!"

У демократији коју свакодневно удишемо присутан је велик и значајан појам за сваку жену, сваку девојку : ФЕМИНИЗАМ. Дичимо се - право то је наше. Позивамо на глас, на равноправност.

ОГЛЕДАЛО

На пушку и бомбу право је Милунке Савић. На девет рана, дванаест одликовања, тридесеторо ишколоване деце и један заборав свог народа.

И свака генерација остави иза себе понеког генија, неки изум и протрашене животе небитних имена. Ова је оставила генија до генија, гроб до гроба, имена знана и незнана – СЕБЕ оставила је.

Само сто година. Поднаредник Гаврић – дете мајке голготе и једног топа. Милунка – жена са највише одликовања у историји ратовања. Дивови идеала или жртве морања? Да ли су те албанске зиме најбезбрижнија места једног осмогодишњег детињства? Да ли је бомба најлепше што девојка носи на себи? Младост по рововима? Нису и не треба никад да буду! То је наша цена. Зима, бомба, младост – МИ смо. И хиљаде под водом и хиљаде под снегом – све МИ смо.

Ми – даме, садашње и неке будуће Саре, Мије, Тее, Лене не желим вам Милункино одрење; господо – не желим вам ни чин најмлађег каплара, ни поднаредника! Даме и господо, борите се за ваша права! Али право на заборав немате!

Милица Мољски
Гимназија *Јован Јовановић Змај*, Нови Сад
Ментор: проф. Александар Турукало

ДЕГУСТИРАЊЕ НОВИТЕТА ИНСТАНТ ПОВЕРЕЊА

Живели сте у заблуди. Очекивали сте да се поверење не стиче тако лако? Мислили сте да оно представља врхунац везе две особе, продукт емпатије међу људима? Е, па грдно сте се преварили!

Каријерна психологија 21. века каже да тајна лежи у задобијању поверења других, остваривању квалитетног односа и каснијем манипулисању овог људског ресурса. Више о овоме можете прочитати у генијалном штиву Дејла Карнегија који ће вам на одличан начин дати рецепт за самоусавршавање док користите поверење као главно средство личног бенефита. Овакво размишљање поверење, као највиши ступањ везе међу људима, било да она почива на филији или еросу, претвара у оружје и тактику постизања сопственог циља. Алави предатори заслепљени успехом ће се препустити овом ужитку док привидним осећајем супериорности гледају на остатак света као на заморчиће сопствене користи. Занемарите све лепо и истинско што у поверењу постоји и послужите се овим принципом! Abinitio. У шта, у ствари, верујемо када поверујемо?

Такође, научници са Харварда су дошли до закључка да је само једна реченица довољна да нам људи апсолутни верују! Није ли то очаравајуће?! Раније, како сам слушао из прича својих најрођенијих, поверење се градило временом и искуством, то је била сакрална стега пријатељства две особе, нешто највредније што се могло остварити у међуљудском односу. Али данас, у 21. веку, како кажу научна истраживања и експерименти извођени на железничкој станици, реченица „Жао ми је" улива апсолутно поверење људима и тиме показујете колико сте осећајни. Како се чини, поверење је постало инстант супа из кесице, спремна за 10 минута, а ваше је само да загрејете воду неком слатком реченицом. Тако утичете на људску комплексну психу и код њих се ствара осећај поверења док мисле и очекују да су развили дубљи однос са вама. У ситничарницама крупних залога људских поверења данас се купују топли огртачи за ушушкане статусе посебних очекивања.

А када је већ реч о очекивањима, не знам да ли сте били упознати са овом чињеницом, али у нашем телу постоји хормон који стимулише процес стварања поверења. Окситоцин. Експеримент је спроведен међу апсолутним странцима како би се измерила количина поверења које имају једно у друго. Да ли знате које је било средство коришћено за мерење поверења? Новац. Мислим, данас је новац свакако главни друштвени фактор који покреће свет, зашто га не бисмо користили за мерење поверења? Експеримент је био базиран као игра, док ова два странца трансферују новац један другом, на одређени начин, како би обојица били на добитку. Међутим, морали су да се одрекну дела почетног капитала у самом старту и да очекују да ће исто урадити и њихов саиграч као сигнал поверења, што се и догодило. Као што видите, поверење се може остварити и између две особе које немају апсолутно никакву заједничку историју. Овим можемо срушити мит о блискости као предуслову да особе могу веровати једна другој. Све је ионако до хормона и новца.

Након завршеног експеримента, неуроекономисти су дошли до закључка да када су странци стекли поверење једно у друго само на основу трансфера капитала, у крви им је скочио ниво окситоцина и он се данас третира као хормон поверења.

За све будуће бизнисмене - препоручио бих вам да се добро распитате који хемијски раствори или супстанце подстичу лучење окситоцина, можете сутра да их искористите и сипате у пиће свог потенцијалног пословног партнера како бисте остварили што бољу и плоднију сарадњу. Од истант супе, лучења окситоцина и сливања новца – поверење заиста постаје посебно очекивање.

Не знам за вас, али ја, искрено, једва чекам да почне мерење интензитета љубави и емпатије, а можда неко открије и хормон који стимулише поштење пред лицем другог.

Гете је рекао: „Љубав се испрва назива поверењем". Значи ли то да ми на један готово шаблонски и формулативан начин можемо доћи до среће и љубави? Ако и занемаримо Шагала који нам поручује да нема љубави док коза не засвира виолину, јер ко њу није видео, никада није ни волео, не можемо занемарити чињеницу да поверење условљено очекивањем куша најуспелије људске односе и пробија дубоко, до артерије, до кости, до коначне човекове празнине. И док свет дегустира новитете инстант поверења, ја ћу логосом попунити празнину изричајем само две речи:

Реци душа на српском језику. Колико је даха истекло кроз дуго „у" и колико даха истовремено чека да уђе преко дугог „а" док се формира реч на месту упражњености! Колико даха ми можемо једно другом дати и то сваког часа – док дословно гледамо поверење у очи.

А сада реци „поверење” – и већ све се затворило, и то на начин отворености која заједништво потискује напред.

Abovo. Без очекивања, шта чујеш када заиста поверујеш?

Петар Витковић
Филолошка гимназија, Београд
Ментор: проф. Виолета Јелачић Србуљ

ТАЈНА, ЗАСЛУГА, РАЗОЧАРАЊЕ И РЕПУТАЦИЈА

Још као мала девојчица, волела сам да слушам одрасле како причају о озбиљним стварима. Тада сам се осећала важном. Седела сам поред маме и тате и слушала шта причају са својим пријатељима. Али, опет сам била дете и наравно да сам волела да се на рођенданима и сличним прославама играм са другом децом. Кад бих се вратила да слушам, мама би ме само у неким случајевима, док се причало тихо и озбиљно, значајно погледала. Тај поглед је значио да сам и даље превише мала да бих слушала такве разговоре. Разумела сам то, па сам у таквим случајевима настављала да се играм са другом децом. Како су пролазиле године, било је све мање и мање таквих погледа. Полако ми је указивано поверење и све више се веровало у моју зрелост. Наравно, свесна сам тога да одрасли нађу начин да разговарају у четири ока кад треба, али можда је тако понекад и најбоље.

Постоје различите врсте поверења. Прича коју сам малочас испричала је био начин на који сам хтела да вам кажем како сам се ја упознала са овим појмом. Како сам расла и сазревала, одрасли су очекивали од мене да се не изланем о њиховим поверљивим причама, да не одам неку тајну коју сам можда њиховом намером, а можда случајно, чула. Очекивали су од мене да не кажем млађој браћи и сестрама да им је маца угинула, већ да је отишла на ранч, или на село. Искрено, и мени су рекли да је маца отишла у Дизниленд. После сам и заборавила на њу. Тек сам се у дванаестој години сетила да питам, па су ми кроз шалу рекли шта се догодило. Тада су веровали да сам зрела и да ми истина неће тешко пасти.

Дакле, поверење долази са годинама, али не код свакога. Да ли ћете имати поверења у клептомана ако вам каже да никада више ништа неће украсти? Тешко? Да ли ћете веровати бившем мужу који већ годинама није плаћао алиментацију да ће све исплатити следећег месеца? Вероватно, не. Да ли ћете уложити новац и упустити се у озбиљан посао са комшијом пијанцем, који је изгубио већ два посла, јер га је шеф затекао пијаног? Не! Уколико особа очекује

поверење, мора га заслужити. Мора бити одговорна, пожртвована и неискварена. Треба да брине не само о својој већ и о туђој добробити. Та особа прво мора знати да сме да рачуна на себе саму, пре него што неко рачуна на њену помоћ.

Управо зато, човек у данашњем свету мора имати поверења највише у себе самог. Да зна да неће планути кад не треба, или потонути кад наиђе поплава, или се разочарати уколико га је неко коме је указао поверење издао.

Мени се поверење у блиским круговима људи указује зато што се од мене очекује да будем то што јесам. Да будем добро дете, да не бежим из школе, да понекад причувам браћу и сестре. Поверење највише зависи од репутације коју сами постављамо. То је посебно очекивање. На сваком коме је дато је да га испуни или не. Сами бирамо да ли ће нам се у животу веровати. Сами бирамо своје путеве и сами сносимо њихове последице.

Магдалена Сувачки
Земунска гимназија, Београд
Ментор: проф. Милана Сувачаров

ТЕМА IX

ПРЕДРАСУДАМА НИКАД КРАЈА ЈЕР ОНЕ ПОТИЧУ ИЗ НЕЗНАЊА И ЖЕЉЕ ДА НАМ СВЕ БУДЕ ПОЗНАТО И БЛИСКО

Дејвид Хокни: *без назива (цртеж на Ајпеду) (2010)*

БОЉЕ ГРАДИТИ МОСТОВЕ, НЕГО МЕЂЕ

Трећа награда 7. БЕОПС-а

Ви, ја, сви ми смо сачињени од снова, жеља, размишљања, надања. У нас је уткана наша породица, али и наши пријатељи. Прошло и тренутно окружење. Кроз одрастање и сазревање градимо однос према свету, пријатељству и непријатељству. Колико размишљамо о свакодневним поступцима, о ономе што чинимо и не чинимо? Да ли постоје неки ставови које су толико дубоко усађени у нас, да их нисмо ни свесни, а притом су веома погрешни?

Чињеница са којом сви можемо да се сложимо, без обзира какав нам је поглед на свет, јесте да су сви људи различити, а фактори по којима се разликују – бројни. Неки од њих су: висина, боја коже, религија, култура и обичаји. У крајњој линији – поглед на свет и оно што га чини. Истина је да смо и ви и ја посебни и никада се више неће родити неко као ми, а управо у том диверзитету је лепота. Међутим, уместо да се све те разлике пригрле и да се из њих нешто научи, настају предрасуде које изазивају мржњу и нетрпељивост.

Енглески писац Колтон рекао је:„Највећи пријатељ истине је време, њен највећи непријатељ је предрасуда, а њен стални пратилац је понизност”.

Шта су то ПРЕДРАСУДЕ? Како их дефинисати? То су мишљења стечена на основу туђих лоших искустава и поступака одређених појединаца. Базиране су на генерализацији некоректних поступака једне личности или мањег дела одређене друштвене заједнице. Поступак усвајања туђег мишљења није релевантан, јер ствара зидове међу људима, а сви знамо да је боље градити мостове него међе. У том смислу, занимљиво је да је у доба Шекспира реч „Грк” у „Европи” значила – покварењак.

Као константна појава модерног друштва, предрасуде се јављају као слика различитих, најчешће негативних, и по правилу неоснованих осуда припадника неке друштвене целине. Најзаступљеније

су етничко-религијске и полне предрасуде, а ништа мање има оних које се тичу социјално-материјалних разлика.

Да ли је истина да су Црногорци лењи, Пироћанци шкрти, Босанци глупи, Бугари превртљиви? Да ми, Срби, лако презремо друге, да су црнци насилни, или можда Јевреји владају светом? Да ли су жене заиста лошији возачи од мушкараца и да ли заиста нису компететне да буду на високим пословним позицијама? Да треба да буду мање плаћене и да се једино од њих очекује да буду добре мајке и домаћице?

Да ли треба имати право на венчавање из љубави, а не из социјалних и економских разлога? Да ли је особа у скупим патикама бољи човек од оне која их нема, или су пак они богатији и образованији пријатнији за дружење? Да ли је битно какав неко телефон има и носи ли скупу одећу?

Пре него што дамо одговор на ова питања, треба да се запитамо, нисмо ли одговоре сами конструисали, или их пак усвојили из неког устаљеног става? Ако је у питању ово прво, на добром смо путу да превазиђемо предрасуде. Но, ако је узрок ово друго, треба да ставимо прст на чело и размислимо – да ли се мишљења која усвајамо слажу са оним што нам срце говори?

Не чинимо другима неправду коју никако не бисмо желели да сами осетимо.

Лука Невајда
Коаутор текста: **Матија Божовић**
Математичка гимназија, Београд
Ментор: проф. Радивоје Благојевић

СВИ СУ ОНИ ИСТИ

Предрасуде су свеприсутна појава и постоје у свим друштвима на свијету. Сви смо ми креатори, жртве или потенцијалне жртве предрасуда, стереотипа или дискриминације. Како бих доказала да су доиста неизбјежна појава, анализираћу њихове узроке. Постоји неколико објашњења зашто се људи понашају на овај или онај начин у ситуацијама које укључују неку другу скупину људи. Било на основуетничке припадности, религије, пола, националне припадности, сексуалне оријентације, инвалидитета или нечег другог. Најкраће бисмо могли рећи да се људи боје нечега што не познају, нечег другачијег и на темељу тога развијају се предрасуде.

Прву и темељну подлогу за стварање предрасуда чини наша емоционална основа. Већина се психолога слаже да се предрасуде могу научити, те да су нека стереотипна вјеровања укорињена у друштву и често их се аутоматски присјетимо, без свјесне воље. Елиот Аронсон наводи да су истраживања показала неколико главних фактора који утичу на стварање предрасуда, а као једног од њих наводи нашу жељу да се уклопимо у друштво. Укратко, култура и одгој нам намећу одређене погледе на свијет: ставове о нечему. Наш став се састоји од три саставнице: емоционалне, когнитивне и бихевиоралне. Дакле, на неки начин, саму предрасуду можемо дефинисати као емоционалну саставницу нашег става, јер њоме вреднујемо људе, објекте или идеје. Осим оних ставова укорињених у друштву, људи сами процјењују оно што виде и на то имају позитивне или негативне реакције. Технички постоје позитивне и негативне предрасуде јер можемо имати позитивне и негативне емоционалне реакције према неком објекту.

Како бисмо протумачили„позитивну" страну предрасуда, као њихов други фактор издвојила бих наше мисаоне процесе. Према Аронсону, једно објашњење подразумијева предрасуде као пропратну појаву начина на који људи организују и групишу информације. Такав начин размишљања називамо економизацијом ресурса. Живимо у свијету у којем смо пренатрпани информацијама па нам такав „штедљив" начин размишљања скраћује вријеме потребно за свладавање одређених искустава. Ријечима Е. Б. Њхитеа„Предрасуде штеде пуно времена. Можете формирати мишљење без потребе за чињеницама. " Такође, важно је напоменути да су људи склони социјалној категоризацији, односно сврставању људи у властиту или ванску скупину – ми насупрот њима. Такав познат принцип у

социјалној психологији назива се ингроуп - оутгроуп: остали који дијеле наше 'специјалне' квалитете сврставамо у ингроуп те према тој властитој скупини имамо позитивне осјећаје и мишљење. С друге стране, они који не дијеле те исте квалитете спадају у оутгроуп те према тој ваљској скупини развијамо негативне осјећаје.

Ваљску скупину сматрамо хомогеном – сви су они исти. Слично томе, стереотипи су дио оне когнитивне саставнице става. То су, заправо, менталне слике те физичке и психичке карактеризације које приписујемо свим члановима групе, независно од стварних варијација међу члановима. Стереотипизирање нам најчешће служи како бисмо симплицифирали свијет око нас, те га стога не сматрамо нужно негативним. Међутим, оно може довести до дискриминације; о томе нам говори теорија о подјели ресурса, према којој људи у тежим ситуацијама имају већу потребу своје фрустрације и агресију усмјерити према некој већ неомиљеној групи коју сматрају немоћном. Стога је, како би се избјегло такво неоправдано насилно понашање, потребно и покушати смањити предрасуде и стереотипе.

Има ли предрасудама краја? Када? Будући да се предрасуде дијелом заснивају на погрешним информацијама, вјеровало се да када би се људе образовали, смањиле би се и предрасуде. Исправно образовање може нам помоћи да разумијемо што су главни узроци предрасуда, да објективније сагледамо своје ставове и да мудрије реагујемо ако смо жртве предрасуда. Међутим, због емоционалне основе предрасуда и мисаоних процеса, образовање није довољно. Стереотипе засноване на погрешним информацијама тешко је промијенити једноставним пружањем тачних информација. Временом и напретком образовања предрасуде се нису смањиле, ако ништа, можемо их назвати тек прикривеним. Стога можемо закључити да предрасуде доиста јесу свеприсутне, биле прикривене или брутално отворене. Алберт Ајнштајн је рекао: "Лакше је разбити атом него предрасуде. " За крај бих истакла да предрасуде доиста нису нешто што се може само тако искоријенити из друштва, али свакако сматрам да је корисно радити на себи и погледати на свијет другим очима.

Миа Челап
Гимназија *Андрија Мохоровчић*, Ријека
Ментор: проф. Давид Карасман

УШТЕДЕ НА ВРЕМЕНУ, НАУШТРБ ИСТИНЕ

Ми, људи овакви какви јесмо, несигурни и помало глупи, од давнина се плашимо непознатог и новог. Бојажљиво лутамо ходницима за које не знамо куда воде, јер прва претпоставка је да је на крају тунела нешто лоше, а не светло. Плашимо се „зла", али непознато није „зло", истраживање непознатог представља ново искуство које не може и никада неће бити лоше. Овај страх нас ограничава, држи нас на повоцу. Овај страх нам не дозвољава да бојимо изван линија и будемо слободни. А како га превазилазимо? Очигледно само привидно попуњавамо рупе у нашем знању. И то баш предрасудама. Не искуством. Већ предрасудама!

„Страх је главни извор предрасуде и један од главних извора окрутности", рекао је Бертнард Расел. Ја се слажем. Кроз историју, предрасуде и стереотипи били су главни разлози за дискриминацију, која звучи банално у поређењу са ратовима, геноцидом или масовним покољима. Ето колико су заправо те наше рупе у знању кобне. Колико нас кошта недостатак радозналости, а страх нас кошта ценом живота. Сви смо припадници неке групе. Делимо се по боји коже, вери, националности или полу, на пример. Имамо предрасуде према другим групама. Не волимо их, можда их мрзимо, али углавном без било какве представе о њима. Знамо само за своје мишљење и ничије више. Апсурдно, с обзиром на то да смо несвесно груписани, углавном и врло често не утичемо на то.

Ето, међу најбројнијим жртвама предрасуда баш су и жене. Наше баке, сестре, мајке. До пре скоро сто година жене нису имале ни право гласа. Сматрало се да не треба да се образују, па су ни криве ни дужне седеле код куће и бринуле о деци, те домаћинству. Наметнута им је улога коју можда нису желеле. Нису могле да бирају. Гледајући све то, сада закључујемо да смо се ипак ослободили неких предрасуда, ма колико то скидање окова трајало, дошло је до напретка, до неке равноправности. Изборили смо се са тим, упорношћу! Кажете: „Тако је одувек било" или „Свуда је тако у свету", али мени то не звучи као ваљан аргумент. То само показује колико су нам се предрасуде увукле под кожу. Дубоко су укорењене. Нисмо их ни свесни, а то је најопасније. Ми смо њихови робови, а оне пале ватру међу нама.

ОГЛЕДАЛО

То су непоткрепљена мишљења! Унапред донесена без икакве валидне основе. Јављају се када нам недостаје лични став. Ту су можда да нам уштеде време? Али зар по цену истине? Ускраћују нам много тога. И љубав, и пријатељство, и нова познанства и искуства. Ускраћују наш лични напредак и развитак. Сужавају наше могућности. Мислимо да нас штите, али због њих доста губимо. Можда су некад заслужне за нечији успех, али су чешће криве за нечији неуспех. Колико људи буде примљено на неки посао само зато што су мушкарци, беле пути и из неке имућније породице? А колико људи не добије ни прилику да напредује или чак ради, јер припадају некој националној мањини или можда имају тетоважу или пирсинг на језику?

Објекат предрасуда је увек био и физички изглед, сада можда и најучесталија жртва. Колико успешних плавуша је потребно да људи схвате да боја косе нема везе са интелигенцијом? Како објаснити људима да ни године немају толике везе са знањем? Да црна одећа и хардметал музика не значе да сам у секти? Да прва клупа и наочаре не означавају штребера итд. , а не желим ни да говорим о другим баналним примерима предрасуда и стереотипа.

Као што се ми плашимо непознатог, предрасуде се плаше радозналости и знатижеље, свесних људи, уопштено плаше се знања. Зато што њима заправо баш незнање крчи пут. Оне су отров који је наше скептично друштво навикло да гута. Као дрога, тешко је престати да их конзумираш, али није немогуће. Можда би њихово одсуство донело бар мало правде у овај незадовољан и несигуран свет!

Јана Стевановић
Гимназија *Бора Станковић*, Ниш
Ментор: проф. Милена Богдановић

КРАДЉИВЦИ СУ СВИ ПОШТЕНИ, А ПОШТЕНИЈИ СУ ЛОПОВИ

Трећа награда 7. БЕОПС-а

Предрасуде су свуда око нас, мада некада
нисмо тога ни свесни.
Оне нас држе у оковима; ланци су веома тесни.
Укорењене су толико дубоко у окружењу нашем
да се често због тога разочарам и плачем…
Некада ми се учини да им нема краја,
а онда схватим да заиста иду до бескраја.
Запитам се често ко их је уопште и смислио,
да ли је тај икада у животу ишта мислио.
Да ли је знао да се из предрасуда мржња рађа,
да дете просјака презире и неретко га и гађа?
Да ли је знао да ће црна раса постати роб
и да ће многима тако ископати гроб?
Али, неки ће рећи да је све то природно;
а ја бих им одговорила да је то без љубави, хладно…
Нису на продају ако сужути, црни…
Жила у врату ми због расправа око тога трни,
јер не подносим да се потцењује било који човек.
Зар ће потцењивање постојати довек?
Постојаће ако не предузмемо нешто,
нешто паметно, вешто.
Знајте да у учењу јесте и биће наш спас,
али колико нас сме то да изговори наглас.
Све лоше од незнања потиче,

док незнање све оно што је добро само спотиче.
Осећам неку мучнину и празнину због многих речи лоших
које ме пробадају као да идем по трњу ногу босих.
Када бисмо се бар мало освестили, прогледали,
запазили бисмо лепоту различитости; лепоту бисмо сагледали!
Али, разлике нас веома плаше
и као да се тада о нас разбијају кристалне чаше;
ручно рађене, вредне пажње чаше,
пуцају на комадиће, постају ништа и свега се плаше.
А тако и оне нас повреде и ожиљци нам остану,
уместо да смо их пажљиво ухватили и рекли им да могу
мирне да постану.
Ово схватање на више примера могу да објасним.
Има ли кога да жели да ме послуша, да му појасним?
Лопови су сви поштени, радници прави, а поштени су лопови,
за ове прве су прави само затворски копови.
За образоване људе се често каже да су лудаци,
док онима што то кажу фале у образовању многи кораци.
Роме често исмевају сви,
али запитају ли се онда ти
како је Ромима тад,
ионако их поред људских шамара вребју и несаница, глад…
Неки воле туђег Бога да вређају стално,
а заборављају да је Он један стварно.
Некада инвалидима нису давали ни да живе,
тада су то биле одлуке праве, а сада су недопустиве, криве.
„Такве је Бог обележио, требало би их избегавати", чух.
Не, већ онима који то кажу не би требало за јело дати ни крух!
Неки друге исмевају због боје коже,
а заборављају да их казна брзо стићи може.
Други због изгледа свог страхују, плачу,
уместо да се радују животу, да им је свеједно шта они други,
злобни, у гласине претачу.
Зашто избеглице називатисилецијама, псима бесним?
Шутирамо их, а онда њих називамо обесним.
Кажу за навијаче једног клуба да су виша раса,
само они су краљевићи„, вечна класа"…
Морам ли стално да слушам„Усташесу Хрвати сви"! Хеј!
Хрват је? Буди човек, причајте, заједно са њим се смеј!
Хоћемо да нам све буде блиско, добро познато,
хајде онда да учимо о туђој религији, култури и да нам знање
буде заиста богато!

Хајде да заборавимо речи као што су„предрасуде”,
јер ће оне, ако остану, да нас доиста излуде.
Како да ти буде нешто познато баш
ако га само овлаш знаш?
Предрасуде увек из нас самих потичу,
али као вода оне не отичу,
већ се сакупљају у нама стално,
па стварају осећање мржње болно.
Предрасуде је теже разбити него атом,
оне су као да се сладимо пуким ратом…
Ставимо се у кожу свих оних које смо икада пожелели да
увредимо, што пре,
јер ако са предрасудама и вређањима наставимо овако,
нада у трену мре!
Могу ја сатима да причам, да набрајам овако,
али нам свима истиче време полако.
Зато се сви пробудимо одмах,
а овако вас све сад позвах
да учимо о свему и поштујемо све, јер ту је спас;
спас за њих, али и за нас!
Ма, сви смо ми само честица која је на гостовању овде,
то схватимо,
влашћу, лепотом, богатством душу не можемо да искупимо,
платимо…
Управо њом, душом, прогледајмо одмах
и тако побољшајмо живот свих!
И ако променим беседом овом једну лошу душу бар,
то је за мене победа, од Бога дар!

Сара Петковић
Гимназија Чачак
Ментор: проф. Наташа Васиљевић

ПИШЕ ПЕСМЕ, КУВА, А ПЛАВУША

Пироћанци су шкрти. Хомосексуалци су болесни. Плавуше су глупе. Сретнеш несебичног човека који с тобом подели последњи залогај и – одакле је? Из Пирота!

Упознаш дечка који те о животу научи више него што ћеш икада сазнати. Савет који ти даје мења твоју причу набоље, радујеш му се као што се живо биће радује сунцу. Причате о свему. Дечко је геј! Па шта?!

Најобразованија жена која је игром случаја ушла у твој живот је – плавуша. Смеје се вицевима о плавушама, не дотичу је подсмешљиве опаске на њен изглед. Нуклеарну физику има у малом прсту, препоручује ти филмове, књиге и представе, анализирајући их попут најумнијег ренесансног бића. Свира клавир. Пише песме. Кува! А плавуша!

У Пироту се ткају најлепши ћилими. У Пироту се једу најлепши сиреви и пуњене паприке. У Пироту се певају најлепше песме и расту дивни младићи и девојке. Ботичелијева Венера, рођена из морске пене – плавокоса је, а аутор моје омиљене љубавне песме, Одн, био је геј. Знате ту песму: „Он је био мој север, мој југ, исток и запад…"

Човек може бити дебео, мршав, плав, црн, жут, може бити мушкарац, жена, дете, хермафродит, геј, може да фрфља док говори, може да муца, жмури на једно око, трепће ко сврака на југовину… Може да се облачи у црно, да буде сав истетовиран, прекривен пирсинзима, офарбан у зелено. Да носи смешне шешире, једе само салату, слуша само народњаке, чита само љубавне викенд романе. Може да дуби на глави, хода на прстима, користи очајан парфем и шиша се нађелаво. Да верује у Христа, Алаха, Буду… Може да једе само месо, слуша само рок и чита само класике. Или да не чита ништа. Један ће нам се свидети, други не; са једним ћемо причати, певати, јести, шетати, радије него са другим. Али чему судити онима који нису као ми? Када би цео свет био ја – зар не би било досадно?

У Нојеву барку ушле су животиње чисте и нечисте, све врсте биљака и неколицина људи од којих ће се намножити човечанство, шарено попут заветне дуге. Да је хтео другачије, Бог би спасао само једну врсту свега, само један пол.

Није лако бити човек, како каже Андрић, „рођен без свог знања и воље, бачен у океан постојања. Морати пливати. Носити идентитет. Издржати атмосферски притисак свега око себе, све сударе, непредвидиве и непредвиђене поступке, своје и туђе, који најчешће нису по мери наших снага. А поврх свега, треба још издржати своју мисао о свему томе. Укратко: бити човек."

А та нам је чаша свима заједничка.

Петра Маравић
Шеста београдска гимназија, Београд
Ментор: проф. Олгица Рајић

ЗДРАВО ЗА ГОТОВО

Предрасуде су унапред донесен суд или став о нечему што се довољно не познаје и о чему смо стекли мишљење без неког претходног искуства. Обично је то унапред постављен стеротип заснован на тврдњама које не можемо доказати и који највише зависи од начина нашег васпитања, те средине која нас окружује.

Из жеље да му је све познато, човек има унапред постављена мерила која носи из најранијих година свог живота. У раном периоду одрастања дете усваја ставове и вредности родитеља или других ауторитета. Међутим, предрасуде се могу јавити и у каснијем периоду и представљају личну и менталну потребу прихватања информација „здраво за готово".

„Здрав разум само је прегршт предрасуда које смо усвојили до осамнаесте", рекао је Алберт Ајнштајн. Ова реченица једног од највећих научника света и сама нам говори да предрасуде стечене у најранијим годинама нашег одрастања, па све до адолесцентског периода остављају највећи печат у нашем мозгу. Иако се обично везују за нешто лоше, постоје стереотипи који су од користи људској заједници. На пример, кроз историју били су потребни ради очувања људства када је требало стећи правично мишљење о непријатељу или подићи борбени морал. Постоје и добри национални стереотипи и предрасуде, на пример, Италијани имају најбољу храну, Немци су познати по својој прецизности, Латиноамериканци најбоље плешу итд. Међутим, цело човечанство пуно је ужасних и застрашујућих догађаја, ратова који су настали управо због стереотипа. Чињеница која је поражавајућа јесте да су предрасуде непроменљиве особине друштва, и да ће тако остати заувек.

Свака наша жеља за осудом потиче из страха да и сами не будемо осуђени. Највећи стереотипи који су били и који ће остати заснивају се на верској, расној, националној и сексуалној основи. Вера је нешто око чега су се кроз историју дешавали највећи немири и водили најсуровији ратови. У прошлости то је било погубно за неке од припадника мањих верских покрета.

Незнање о нечему, тера људе да раде најстрашније ствари. Уместо потребе да човек своје знање непрестано проширује и надограђује, он настоји да је већ најпаметнији, да му је све познато и да о свему већ доста зна, што доводи до стварања стеротипа о довољно непроученој теми. Предрасуде на расној основи, по мом

су мишљењу, једне од најнеоснованијих, јер су засноване само на страху и жељи за моћи. Људи унапред закључују да сваки припадник друге расе аутоматски поседује одређене непожељне навике, карактерне црте или ставове. Нико није рођен са расним предрасудама, оне се стичу у првом реду кроз контакт с другим људима. Неки покушавају да оправдају своје мишљење тврдећи да је Бог проклео црну расу. Међутим, тако нешто није записано ни у једној светој књизи. Стереотипи на националној основи настали су из чисте љубоморе и сујете једног народа према другом. Жеља једног народа да буде супериорнији над другим доводи до стварања лоших предрасуда углавном на основу физичког изгледа и понашања.

Предрасуде настају када наш инстинкт одбране и страх од непознатог проради. Тада се водимо ониме што видимо и шта се не поклапа са данашњим нормама. Уколико видимо, на пример, истетовирану особу или неког ко је обучен у црну одећу, дуже косе, слуша хеви метал и пуши, одмах помислимо да је та особа чудна и непожељна. Помоћу првог утиска ми даље стварамо мишљење о тој особи само на основу његовог физичког изгледа и тренутног понашања. Што је већа примитивност средине, то је јаче стереотипно мишљење и понашање.

На крају, можемо закључити да предрасуде не можемо спречити, постојале су у прошлости, а највероватније ће их бити и у будућности. Можемо их прихватити, а и сами се трудити да о својим предсрасудама о другима не говоримо често, јер као што би наш познати књижевник Јован Дучић рекао : „Можда је права срећа што поједини људи не знају како о њима мисли остали свет. Човек живи целог живота и у обманама о себи, и у предрасудама о другима, а то можда чини суму његове среће на овој земљи. Један велики део света живи на тај начин спокојно у својој лажи као свилена буба у својој свиленој чаури".

Ана Илић
Гимназија *Бора Станковић*, Ниш
Ментор: проф. Милена Богдановић

ВРЕЛА ЛЕТЊА ВЕЧЕ ИЛИ ХЛАДНА КОШАВА У ПОЗНУ ЈЕСЕН

Предрасуде су наша свакодневница. Присутне су и неизбежне, попут инсеката у врелој летњој вечери или хладне кошаве током позне јесени. Они који мисле супротно, само не желе да их уоче упркос њиховој очигледности. Уско су повезане са осудом које, сложићете се, не мањка. Водећи се својим досадашњим искуством препознајем их као параван за људску тежњу ка познавању материје и самоодбрану од непознатог.

Ми, као средњошколци, стичемо предрасуде на основу мање релевантних животних појава. Етикетирамо једни друге по маркама одеће коју носимо, жанру музике коју слушамо и сличним тривијалним сегментима живота.

Јесмо ли компетентни за то? Не питамо се.

Из непосредног искуства знам да старији стичу исте, називајући их мишљењем, на основу понашања детета одређене особе, посла којим се она бави, изгледу места у којем живи, одабиру пријатеља, партнера и слично. Оне су најчешће, али не и нужно повезане са особама.

Наиме, у стању смо да стичемо предрасуде на основу самог назива предела, места или установе. Узмимо за пример реку Мртвицу, чије име је довољно да одврати одређене појединце од намере да је посете.

У књижевности, у судбинама Чича Горија и Ане Карењине препознајемо последице предрасуда које су оформљене на основу изгледа и понашања које одудара од укорењених, али најпре примитивних, ставова околине.

Приметићете да, објашњавајући појам предрасуда, користим израз „на основу". Он није најприкладнији јер се предрасуде формирају без конкретне основе. Удела у томе имају страх, лично незадовољство и незнање.

Међутим, сви смо им подређени. Оне, тако надмоћне најчешће нас наводе на негативна предубеђења. Неки ће категорички тврдити да су отвореног схватања и да су их лишени.

Јесу ли? Јесте ли?

Управо у овом тренутку, док завршавам свој говор ви употпуњујете свој утисак о мени који је највероватније пропраћен предрасудама.

Поимање онога што говорим, шта сам обукла и колико сам у себе сигурна док презентујем сопствено размишљање притом користећи котрљајући сонант утиче на, више или мање, истините закључке.

Сара Панић
Земунска гимназија, Београд
Ментор: проф. Милана Сувачаров

СТРАХ И БОЛ, СРЕЋА И РАДОСТ

Не познајући све и свакога на овом свету, човек то незнање у глави попуњава лажним сликама. Предрасуде, мишљења о ономе о чему не знамо ништа, само нам служе да нас заварају и заробе у ништавилу незнања. Људи су таква бића да желе да знају све и познају свакога, зато брзим и грубим покретима цртају портрете какве они желе.

Времелети и не стаје, смењују се генерације, али без ове особине нико не долази. Многе се ствари мењају, ипак, нека људска размишљања никада се не мењају, али због чега? Зато што та особина не зависи од разумног размишљања, већ од емоција којима човек не влада. Када данас сретнемо некога на улици, а уопште га не познајемо, његов изглед ће нам дати довољно информација да створимо слику о тој особи. Ако видимо на улици човека који нам се допада за њега се одмах везују позитивне особине : леп, паметан, вредан. Шта би било када бисмо видели некога ко нам се не свиђа? За ту би се особу лепиле потпуно супротне особине.

Данас као да је забрањено да неко буде другачије обучен, јер би једноставно био предмет шале за остатак друштва. Судити људима по изгледу и различитостима је нешто против чега сви знамо да говоримо, а нико да се против тога бори. Данас, када човек који је лепо обучен и срећен тражи помоћ, сви су ту, а ако тражи сиромах у поцепаној мајици и исфлеканој тренерци, прљаве косе и несређене браде, нико неће хтети да помогне. Шта ту пресуди код човека? Пресуди страх да прихватимо нешто ново и другачије, да се упустимо у нешто о чему ништа не знамо, прихватамо само оно слично нама, а опет све то због страха. Да ли код свакога предрасуде стварају емоције? Ако је тако, то значи да можемо да видимо страх, удахнемо бол и додирнемо срећу. Када год упознајемо неку особу коју смо видели у пролазу, приступамо јој са неким ставом.

Имамо став о некоме, о коме ништа не знамо и није нас срамота због тога, већ мислимо да смо управу. Човек није предмет да његова лепота и величина зависе од физичког изгледа, то је душа пуна страха и среће, боли и радости. Данас живимо у таквом свету где је чудно и страно да неко у јавности изражава емоције, а унутрашња лепота остаје у сенци физичког изгледа. Због тога данас многи стављају

маске, праве се да су оно што нису и постају само кап у океану. Други, који покушавају да буду оно што јесу и да се не мењају, буду изоловани, одбачени и постају црне овце свог друштва. Друштво је као мртво море, не дозвољава промене, живи у својој заосталости и осуди непознато као да га зна цео живот.

Наш народ каже: „Не суди књизи по корицама", па тако би требало да књигу прочитамо, а ако нам се не свиди да је оставимо са стране и не дирамо је. Не треба о њој да говоримо лоше, већ да је препоручимо јер се некоме можда свиди. И поред тога што знамо све проблеме данашњег друштва, предрасуде су стално присутне свуда око нас и само нам се обијају о главу. Почнимо од себе. Да ли постоји неко ко никада није говорио о некоме или о нечему, о чему појма нема? Постоји можда неко, а то су мала деца која још имају пуно поверење у људе и нису осетила људску хладноћу и грубост. Предрасуде не морају бити само према људима, већ и према животињама. Сматрамо да је довољан разлог да пса каменом гађамо то што је другачији од онаквих на какве смо навикли и то што смо се уплашили. Особина да стварамо предрасуде се не стиче, већ се са њом рађамо. То је нешто од чега ћемо тешко побећи и од чега се не можемо сакрити.

Оно што ми зовемо предрасудом је уствари наша заштита од непознатог и смишљање познатог. То је једна од ствари које нас чине људима и разликују од свега осталог. Колико год то била негативна ствар, баш као и све има и своју светлу страну

Лука Дамјановић
Гимназија Чачак
Ментор: проф. Александра Мишић

галерија
КУЛОАР
математичка гимназија београд

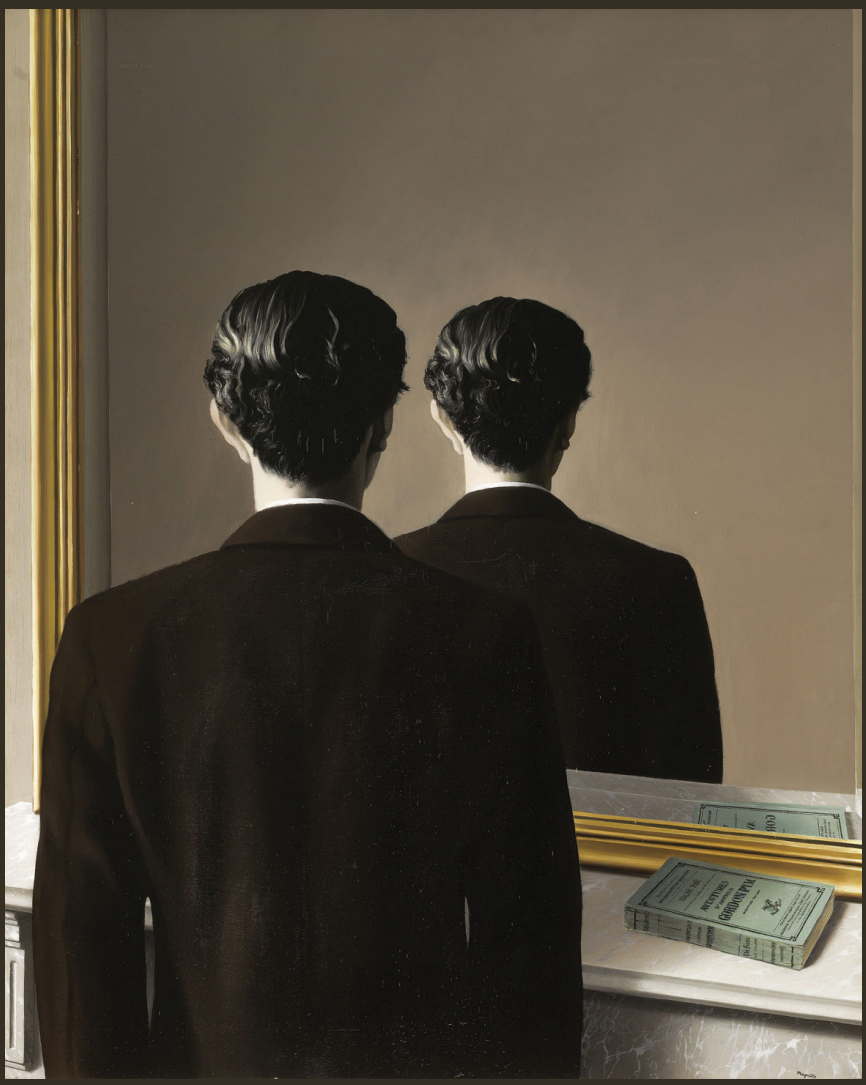

7. БЕОПС

БЕОГРАДСКО БЕСЕДНИШТВО
СРЕДЊОШКОЛАЦА

23. 11. 2018

7. БЕОПС

БЕОГРАДСКО БЕСЕДНИШТВО
СРЕДЊОШКОЛАЦА

Математичка гимназија Београд

Директор:
мр Срђан Огњановић

Уредник галерије КУЛОАР и селектор БЕОПС-а:
Радивоје Благојевић

Сарадници:
Јелена Нововић
Душица Атанасковић
Синиша Митрић
Предраг Ђукнић
Александар Куновац

Дизајн:
Лука Тилингер

ЖИРИ

Проф. др Сима Аврамовић
професор реторике на Правном факултету, Београд

Проф др. Милан Распоповић
физичар и филозоф

Анђела Плакаловић
професорка српског језика

Проф. др Драган Раденовић
вајар и филозоф

Проф. др Милољуб Албијанић
математичар и књижевник

ТЕМЕ

1. Поверење је посебно очекивање
2. Морамо покушати да постигнемо најбоље у околностима какве јесу
3. Предрасудама никад краја, јер оне потичу из незнања и жеље да нам све буде познато и блиско

ТЕМА X

ТЕЗА
АНТИТЕЗА
СИНТЕЗА

Дејвид Хокни: *Поља пшенице надомак Фрајдејторпа* (2005)

„ЗАЛУД ЈЕ МРЕЖУ БАЦАТИ НА СВЕ ШТО КРИЛА ИМА"

Сведоци смо све више дискусија о техничким припрема за час у којима се строго води рачуна о временској организацији часа, о јасно наведеним циљевима часа, о исходима часа, стандардима и сл. Не могу се отети утиску да неко баца мрежу на крила професора. Тачно је да тај технички део представља одређени методички образац, али веома ретко или готово никако не помињемо наш лични приступ наставној јединици, и емотивни и мисаони, једноставније речено – етички приступ.

Неоспорно је да без обзира на то шта доносе реформе, од нас наставника се увек тражи да раширимо крила што више можемо, да ширимо видике и учимо децу да виде више и лепше. Ако водимо рачуна само о практичности, препорукама, прецизности, поштовању форме… тешко да ћемо се винути високо, одакле се све боље види.

Дакле, ширити крила можемо по вертикали, али и по хоризонтали. Сваки прави педагог мора бити за вертикалу, за духовност која нема димензију практичности и укалупљивања, већ димензију изазова. Управо због тога, припрема за час не сме се свести само на формалност – да је имамо. Можемо да је имамо и да часови буду бледи и досадни, а сатница испоштована, стандарди исписани. Ако нема ватре у нама, ако нема ентузијазма, креативности, воље… час је „мртав" и пропао. Воља је покретач свега.

Осећај креативне сигурности никад не потиче само од оног што је написано и унапред претпостављено. Он умногоме зависи од наше унутрашње емоционалне слике као покретачког импулса од кога зависи контакт ученика и нас и који одређује ток часа. Од тог унутрашњег импулса зависи са каквим осећањем ћемо изаћи са часа и у каквом расположењу ћемо оставити ученике након часа.

Оно што је у нашем послу најлепше, то је тај посебан осећај да стојите пред 30-ак ученика који од вас очекују нешто. То НЕШТО не можемо свести под организациони - технички део часа. То НЕШТО стоји између нас и ученика од почетка до краја часа. Тај почетни психолошко-мотивациони тренутак је највећи „енерџајзер",

како се то сада популарно назива. То је тај тренутак када станете пред ученике и одлучите да ви будете окидач који ће изазвати њихову пре свега емоционалну, а затим и интелектуалну заинтересованост. Данас је то веома тешко, с обзиром на то да им се нуде разни занимљиви садржаји са интернета и свих друштвених мрежа. Ипак, ако је наша реч јасна и лепа, провучена кроз живот, ништа је не може заменити. „И камен би речима померио".

Ми трагамо за лепотом, истином и правдом, за човеколикошћу и усмеравамо ученике да ходе тим путевима кроз живот. Али, професор књижевности је данас више него икад разапет између етике професије и живота, између етичких принципа који треба да испуњавају живот и живота који исте те принципе занемарује.

Тешка времена кроз која пролазимо и бројне реформе које смо прошли, а још увек не знамо куда нас воде, гасе у нама креативни дух, ентузијазам се троши, а до тога нам је свакако стало. Та креативност и ентузијазам је суштина нашег рада. Она је персонификација личности наставника и педагошког стила који негује. Увек морамо имати на уму да „речи привлаче, а примери уче" и да смо ми васпитачи кроз чији рад млади треба да стекну слику о себи и о узорима који треба да их воде кроз живот. Тако ће ученици схватити да суштина бављења књижевним делом није репродуковање чињеница, већ разумевање догађаја, појава, осећања…

На нама, наставницима књижевности је да својим радом усмеравамо младе људе ка висинама духовности, ка лепоти, доброти, племенитости и људскости, па да и њих усрећује лепота наше народне поезије и свеукупне књижевне баштине.

Поштујући књижевну баштину нашег народа у коју је уткана духовност, ум и срце једног народа, ученици се уче да поштују и своје родитеље и своје наставнике, и своје претке и своју историју. То су васпитни задаци које ниједна реформа не сме запоставити.

Весна Пругић Милеуснић
професорка српског језика и књижевности
Електротехничка школа *Михајло Пупин*,
Нови Сад

„ТЩЕТНО НАБРАСЫВАТЬ СЕТЬ НА ТО, ЧТО КРЫЛАТО"

На наших глазах разворачиваются дискуссии о технической подготовке к уроку, которая включает в себя скрупулёзное распределение времени, чёткую постановку целей, планирование итогов, следование стандартам и тд. Складывается впечатление, что кто-то хочет накинуть сеть на крылья преподавателя. Техническая часть, действительно, служит для нас определённым методическим образцом, но при этом мы оставляем на втором плане или вовсе выносим за рамки индивидуальный подход к уроку – эмоциональный, интеллектуальный: проще говоря, этический подход.

Разумеется, что бы ни предлагали реформы, от нас, учителей, всегда требуется, чтобы мы как можно шире простирали крылья, держались широких горизонтов и учили наших подопечных видеть больше и лучше. Но если нас будет волновать только практическая сторона дела: следование рекомендациям, соблюдение формы – едва ли мы воспарим в вышину свободного познания.

К тому же простирать крылья можно не только по вертикали, но и по горизонтали. А каждый настоящий педагог должен служить вертикалью – в измерении духовности, которая не знает рамок практицизма, но всегда бросает нам вызов. Именно поэтому подготовку к уроку нельзя сводить к формальности – „чтобы было". Как часто бывает, что конспекты написаны, время распланировано по минутам, соблюдены все стандарты, а урок получается тусклым, скучным, неживым. Если в нас не горит огонь, если нет энтузиазма, творческого порыва, воли – урок пропал. Добрая воля педагога – вот что движет учебным процессом.

Чувство творческой уверенности никогда не исходит из написанного и распланированного заранее. Оно во многом зависит от нашего внутреннего эмоционального состояния, порождающего импульс, от которого зависит контакт преподавателя и ученика. Именно он, этот импульс, определяет, с каким чувством мы выйдем из класса и в каком настроении оставим учеников после урока.

Что прекрасней всего в нашей работе? Ни с чем не сравнимое ощущение, когда вы стоите перед тремя десятками учеников, которые

чего-то от вас ожидают. Это „что-то" невозможно свести к организационному или техническому компоненту урока. Это „что-то" связывает учителя и учеников от начала до конца урока. Момент, когда преподаватель входит в класс и встаёт перед учениками, – мощнейший психологический энергетик. Именно в этот миг вы принимаете на себя роль переключателя, который запустит в аудитории сначала эмоциональный, а затем и интеллектуальный интерес. В наши дни, когда ученики увлечены легкодоступными развлекательными материалами из интернета, включая социальные сети, это очень непросто. Однако, если наше слово понятно и прекрасно, если оно исходит из самой жизни, ничто не сможет его заменить. „И камень можно словом сдвинуть".

Мы ищем красоты, правды и справедливости, мы взыскуем человечности и направляем наших учеников на тот же путь. Сегодня учитель литературы более, чем когда-либо, распят между этикой профессии и жизни, между этическими принципами, которые должны наполнять жизнь, и самой жизнью, которая этими принципами пренебрегает.

Непростое время, в которое мы живём, и многочисленные реформы, выпавшие на нашу долю и непонятно куда ведущие, гасят в нас творческий дух, опустошают запасы энтузиазма – а без него наш труд невозможен. Более того: творческий дух и энтузиазм и есть основа нашей работы. В них раскрывается личность педагога и стиль его преподавания. Нельзя забывать, что „слова манят, а примеры учат": мы занимаемся воспитанием, и в нашем труде воспитанники должны осознать себя, увидеть самих себя и положительные примеры, которые пронесут через всю жизнь. Так наши ученики поймут, что сущность изучения литературы – это не воспроизведение чужих слов, а глубинное понимание событий, явлений, чувств.

На нас, преподавателей литературы, возложена обязанность направлять юное поколение к высотам нравственности, к прекрасному, доброму, человечному, чтобы разделить с ними красоту нашей народной поэзии и богатого литературного наследия.

Уважение к родной литературе, вобравшей в себя духовность, разум и сердце нашего народа, пробуждает в учениках почтение к родителям и наставникам, к предкам и истории. Решению этой воспитательной задачи не должна помешать ни одна реформа.

Весна Пругич Милеуснич
Перевод с сербского языка: **Софья Алемпиевич**

КОНВЕРТИТИ И МОРАЛНИ СУНОВРАТ

Мислио сам да је с папцима и прелетачима у политици додирнуто морално дно, али није! Кад крене морално пропадање, нема дна. Провалија је бескрајна!

Ових дана медији објелодањују најновије примјере политичког бешчашћа. Двоје кандидата за посланичке мандате (Нина Букејловић и Горан Опсеница) промијенили су националност да би ушли у изборну политичку комбинаторику. Нина Букејловић се од Српкиње преко ноћи преобратила у Бошњакињу, а Опсеница од Хрвата у Србина. И једно и друго конвертитство досад је могло постојати у комедијама и добрим вицевима. Али, живот је поново показао да је највећи комедијант.

У државама владавине права које почива на моралу, овакве појаве би се третирале као психијатријски случајеви. Код нас ће, по свему судећи, бити третирани као људско право и сасвим нормална ствар. Биће то још један доказ моралног суноврата и политике и људских права. И човјекове подлости и покварености. „Набујао шљам и разврат и пороци, подиго се трули задах пропадања…", написао је Владислав Петковић Дис прије више од сто година. (Треба прочитати његову пјесму „Наши дани" или погледати истоимену представу у Народном позоришту).

Није само политика мјесто човјековог моралног пада. Треба се само мало замислити над феноменима свакодневног живота па видјети да је готово све у моралном расулу. Када се тинејџер ујутру пробуди и јави мајци да се не осјећа добро и да неће ићи у школу, брижна мајка ће одмах назвати свог породичног љекара и замолити за оправдање изостанка свог сина. Зна мајка да син не говори истину и да сигурно има неки контролни за који није спреман. Зна и породични љекар да мајка не говори истину, али ће завести њеног сина у медицински протокол са дијагнозом сезонске прехладе и написати оправдање. Син ће однијети оправдање разредном старјешини, који ће изостанак оправдати иако зна да то што ученик прича, а љекар потврђује, није истина. Неће постављати питања јер и други

професори око оправдања не постављају питања. Зашто би он правио од тога проблем? На крају године наставници ће обавијестити директора о броју оправданих изостанака у својим разредима. Ни директор неће постављати питања, иако зна да ученици просјечно "оправдано" одсуствују два мјесеца у току школске године. Зашто би само он од своје школе правио случај? И директор ће извјештај доставити министру просвјете, који ће, иако зна да извјештај није истинит, влади предложити да се извјештај усвоји. Тако лаж и превара постају модус вивенди овог друштва.

Недавно је дисциплински тужилац Високог судског и тужилачког савјета (ВСТС) послао допис некој радној групи за стратешко планирање, у коме их обавјештава да је у посљедње три године поднио 11 дисциплинских тужби, а ове године још пет, против судија који су неправилно исказали завршеним 1. 270 судских предмета. Ради се о лажном приказивању радне норме. Незавршене предмете судије су приказивале као завршене да би имале што већу остварену норму! Шта да каже човјек о моралности таквих судија? Судијска професија је одувијек важила за примјер поштења и моралности. Шта се догодило с људима који су учени да примјењују правду? Да ли су и васпитани да буду часни и поштени?

Не треба превише мудровати над човјековом моралном трагедијом. И данашњи судија је, вјероватно, носио у школу лажна оправдања својих изостанака и био саучесник многих превара које су му доносиле ситну корист. Ако су му и родитељи којим случајем учествовали у изборним преварама као папци, прелетачи или конвертити, шта би од њих човјек могао друго и очекивати.

Нисам случајно почео причу о преварама с политиком. Огољена неморалност коју производи и шири политика преноси се на државну власт и постаје друштвени образац понашања. Зараза коју шири болесна политика је тихи убица часних и моралних људи. Морални геноцид је најстрашнији злочин данашње политике.

Развојни пут нашег моралног пропадања по свему подсјећа на пропаст Рима, који се од Патополиса (града болести), преко Психопатополиса, с Нероном и Калигулом, у намјери да се спаси од пропадања, претворио у Тиранополис, да би на крају постао Некрополис (град мртвих).

Бранко Перић
судија Суда БиХ
Независне, Бања Лука
(Преузето са портала БУКА 8. новембра 2018)

ВЛАДИСЛАВ
ПЕТКОВИЋ ДИС

НАШИ ДАНИ

Развило се црно време опадања,
Набујао шљам и разврат и пороци,
Подиг'о се трули задах пропадања,
Умрли су сви хероји и пророци.
Развило се црно време опадања.

Прогледале све јазбине и канали,
На високо подигли се сутерени,
Сви подмукли, сви проклети и сви мали
Постали су данас наши суверени.
Прогледале све јазбине и канали.

Покрадени сви храмови и ћивоти,
Исмејане све врлине и поштење,
Понижени сви гробови и животи,
Упрљано и опело и крштење.
Покрадени сви храмови и ћивоти.

Закована петвековна звона буне,
Побегао дух јединства и бог рата;
Обесимо све празнике и трибуне,
Гојимо се од грехова и од блата.
Закована петвековна звона буне.

Од пандура створили смо великаше,
Достојанства поделише идиоти,
Лопови нам израђују богаташе
Мрачне душе назваше се патриоти.
Од пандура створили смо великаше.

Своју мудрост расточисмо на изборе,
Своју храброст на подвале и обеде,
Будућности затровасмо све изворе,
А поразе прогласисмо за победе.
Своју мудрост расточисмо на изборе.

Место светле историје и гробова
Васкрсли смо све пигмеје и репове;
Од несрећне браће наше, од робова,
Затворисмо своје очи и џепове.
Место светле историје и гробова

Остала нам још прашина на хартији
К'о једина успомена на џинове;
Сад сву славу пронађосмо у партији,
Пир поруге дохватио све синове.
Остала нам још прашина на хартији.

Под срамотом живи наше поколење,
Не чују се ни протести ни јауци;
Под срамотом живи наше јавно мнење,
Нараштаји, који сишу к'о пауци.
Под срамотом живи на ше поколење.

Помрчина притиснула наше дане,
Не види се јадна наша земља худа;
Ал' кад пожар подухвати на све стране,
Куда ћемо од светлости и од суда!
Помрчина притиснула наше дане.

---

http://www.rasen.rs

ЧОВЕК

Узми бритку сабљу
и отеши себи врата
да имаш чиме да
затвориш провалију утробе.

Јер, кад крену црне мисли
да се натоварују и гомилају пред прагом
ти имај црни калауз да их забравиш.

А, онда, шта ти остаје
тако затвореном у тој провалији
са вратима – само бездан
и дрвени довратак до света.

Седи ту на унутрашњи праг и цвили
ичекај да се бездан душе твори
и затрпа љуте ковитлаце.

Е, моја душо!
У шта си се денула?
У шта си се претворила?
А, умивала сам те чистом љубављу.
Појила росом снова.
Чешљала трозупцем надања.

Где сам погрешила?
О кога се огрешила?
Кога сам раменом очешала?

А, можда си ти од таквих несретних
што верују у судбину
па мисле да су ништавне и мале
па је ни велики снови
ни велике љубави
не могу покренути.

Узми бритку сабљу
и отеши себи врата
да имаш чиме
да затвориш провалију утробе.

Драгана Петровић
професорка српскога језика
и књижевности
Девета гимназија
Михаило Петровић Алас,
Београд

ФИЛОЗОФСКА ПЕСМА

Умност је знање о незнању,
мишљење мисли, рефлексија,
љубав је бити у другом стању –
од ребра створити пријатеља.
Машта је лептир на платну,
слободна игра, похвала духу –
филозоф на Фукоовом клатну,
жена у звезданом руху.
Песник је гласник небеса,
албатрос на палуби брода,
човек од крви и меса
што месечевом путањом хода.
И ја што песму пишем,
а речима животом схватам,
тешко у градском сивилу дишем –
планински ваздух сећањем хватам.
И Њен поглед на земљу пао,
свилени плесач кога тражи,
оно су што нам је Бог дао –
зову нас децом космичке ражи.
Целина измиче пољупцу стиха,
не може у њ цела да стане,
утихне и јутарња прича тиха –
кад зора озари и сунце гране.
Тада шапат најдубљих жица
говори оно што речи неће,
погледи сродни озаре лица –
у малом лепота гради највеће.

Синиша Митрић
професор филозофије
ГХМШ *Милутин Миланковић*
и Математичка гимназија,
Београд

ЉУБАВИ

Твоју слику немам,
твоје презиме не знам,
твоје име изговарам само у Храму.
Пратим те по киши,
додирујем једино крајеве твог капута…
Гледам те крајичком ока…
Ретко ми се јављаш.
Не могу да ти пишем.
Поклоне не примаш,
обећања понекад дајеш…
Појавиш се на кратко,
у предвечерје ил' у освит дана…
само ми ослушнеш срце и
оставиш мирис на јастуку.
Не даш ми да те љубим,
нити да о љубави причам.
Тражиш да другде будем
и да се не сматрам важним.
Нестваран кажеш да сам и зовеш
песником лажним.
Нечујно ме дозиваш.
Скриваш речи међу стварима,
и прећуткујеш у реченицама…
Прогониш ме из прамалеђа,
летњем сунцу да сија не даш,
јесени крадеш листове свеле,
само да заувек одепоета…
Ипак можда кад застуди,
и кад се у дневи увуче тама-
појавићу се изненада,
да са снегом не будеш сама!?

Синиша Митрић
професор филозофије
ГХМШ *Милутин Миланковић*
и Математичка гимназија,
Београд

„ПО ВРЛИНИ ЖИВЕТИ И ДИСАТИ **СПАСОНОСНОМ РЕЧЈУ**"

(БЕСЕДА ПОВОДОМ СВЕТОГ САВЕ)

Састали смо се лепим поводом и ове године, да прославимо Светог Саву, нашу славу и дело светитеља који је био и више него светитељ. Наш омиљени светац, заштитник и познати, драги лик са фреске или иконе у свакој цркви или школи, и ван граница Србије, превазишао је давно само верске оквире и ушао у историју, легенду, поезију.

Принц, трећи брат, трећерођени син, предодређен је био за велика дела, баш као што је то увек најмлађе од троје деце у бајкама – најмудрији, најхрабрији, најстрпљивији. Тај трећи брат је добар, сажаљив, дарежљив. Он прашта, помаже, сусреће, неуморан је, упоран, има свој пут, али и другима указује на њега.

Тренутак када је принц Растко своје хаљине и пострижене власи спустио крај ногу и први пут изговорио жељено име, Сава, представља почетак и раст српског народа. То је оно зрно пшенице о којем говори јеванђелиста Јован, а Достојевски га наводи као мото романа „Браћа Карамазови". Видео је овај живот као „метежан и пролазан", као „дим и варку", а видљиве лепоте и обиље живота као сенку и одлучио да „Христом напасе душу своју, јелену сличну". Али, Савине келије, колико су биле за ћутање и молитве сузама окупане, биле су и за учење, лечење, читање, писање и превођење. Његови топли хлебови у пустињи и богоговорљива уста, лечење раслабљених и болесних, учинили су га присним и блиским, јер је свој народ, с великом љубављу, сматрао живом црквом у коју улази да би помогао. А та помоћ била је – суштинска.

Борба за слободу цркве, државе и културе у основи су напретка сваког народа. „Син диван оцем, а отац хваљен сином", како о Сави и Симеону говори Теодосије, представљају саму суштину те борбе.

Кодекси Савини, манастирски типици, најплеменитији су закони на праву и правди засновани, који би могли као идеални општи закони послужити. „Гладне хранити и души давати" основни је закон свих закона. „Јер ако човек и сав свет стече, а душу изгуби, каква је корист?" Његов Медицински типик садржи преведено дело Хипократа и Галена и део је светске медицинске ризнице. Његово Житије Светог Симеона прва је српска биографија. А уверење да „српска држава не треба да иде докле мач може сећи, већ да мач може сећи до граница отачаства" закаснели је ехо у потоњим вековима страдања народа.

Према сведочењу монаха Доментијана, стогодишњи старци јерусалимски дивили су се Савиној мудрости и благости, сматрајући га „земаљским анђелом и небеским човеком".

Савино завештање припада српском народу више од његовог земаљског живота (јер „дим је живот наш, пара, земља и прах" и „сви ћемо поћи одакле изиђосмо" каже у Карејском типику). Његову смрт победило је светосавље.

Како разумемо светосавље данас?

Са унижењем говорећи о себи, у Хиландарском типику Свети Сава помиње боравак у манастиру Пресвете Владичице Богородице Наставнице. Хиландарци Богородицу Одигитрију којој је манастир посвећен зову Наставницом, Путеводитељком. А Сава је „духовни отац освештаног стада и наставник смеран". Он је учитељ, целим својим бићем и животом, али и ученик. „По врлини живети и дисати спасоносном речју" његова је наставничка мисија. Он данонoћно чита својим ученицима јеванђељске речи о добру и злу, о вери која спасава једино љубављу делујући, о властели која треба да се богати само добрим делима…

Гледајући врлине великих људи, видимо колико заостајемо за њима, али већ самим признањем чинимо корак да их достигнемо. Много је посла пред нама, ако се сматрамо настављачима Савиног завештања. Бити наставник није лако, о томе говори и ова племенита етимологија. Стога, помолимо се и поновимо у себи, још једном: „По врлини живети и дисати спасоносном речју!"

Олгица Рајић
професор српског језика и књижевности
Шеста београдска гимназија, Београд

„БЕЗ НЕБА НАД НАМА ГУБИ СЕ **И ТЛО ПОД НОГАМА**”

Истински надахнути и скрушени, пишемо беседу у спомен и славу светитеља, са осећањем недостојности пред тим темељем српског духовног бића. Пред спознајом да се, заиста, у смислу духовности, све што је постојало пре Светога Саве, уклопило у његов културни програм, а све што је настало после њега – ослања се на тај непорециви темељ и угаони камен целе зграде српске културе и духовности. Слављење тог темеља у школи, нашој школи, одувек је деловало дирљиво, безазлено и чисто, о чему сведочи помисао на дечје гласиће који изводе Химну Светом Сави и рецитују „Ко удара тако позно…” а ручице окрећу колач, гурајући се око свештеника који служи, разнежен овим призором.

А како заиста изгледа прослава Светог Саве данас?

Сала је пуна. У првом реду седе неки људи чија су темена једнака, налик теменима оних који су спремно узвикивали: „Нека се разапне!” Девојке у мини сукњама и дугачким чизмама, службенице из Кабинета, у шпалиру стоје крај зида. Неке од наставница тихо негодују, забезекнуте над приказаним дрес кодом, непримереном прилици. Дебели свештеник завршава обред брзо, а затим, понесен атмосфером присуства – нипошто нечега светог – држи дугачак говор са безброј рукаваца и без повратка у матицу. А онда на сцену ступа он – који нас је удостојио присуства, изашао из Кабинета и још довео свиту са собом – п(р)ојави се, изрекне две-три пригодне реченице, засевају блицеви, проломи се захвалност салом, изађе он, затим свита у дугачким чизмицама и кратким сукњама, испрати их почаствовани домаћин, па дебели свештеник са црном акт-ташном, а остајемо ми – боранија која ће одслушати „Ко удара тако позно” и уписати се на списак присуства на сопственој слави или писати изјаву правдања зашто имена на списку нема.

ОГЛЕДАЛО

Опрости нам, Свети Саво, што подривамо саму идеју духовности и уместо тебе славимо позлаћене идоле, инстант-кумире у истим оделима и са истим потиљцима, у првим редовима. Тобоже, у име твоје. Што учествујемо у тој светковини која није ни паганска ни иноверна и још се потписујемо, остављајући доказ властите срамоте. Слово срама. Моје речи прихвати, иако анахроно и грубо штрче и „прскају као жабице у бари". И не напуштај нас, грешне.

О. Р.

СЛУЖБЕНИ
ГЛАСНИК

РТС
ИЗДАВАШТВО

ЗАВОД ЗА
УЏБЕНИКЕ
Кућа знања

Интернет продаја
www.zavod.co.yu
e-mail: prodaja@zavod.co.rs

CLIO
CLIO

ТЕМА XI

ФОРМА:
ПРЕДМЕТ ДУХОВНОГ ИНТЕРЕСА

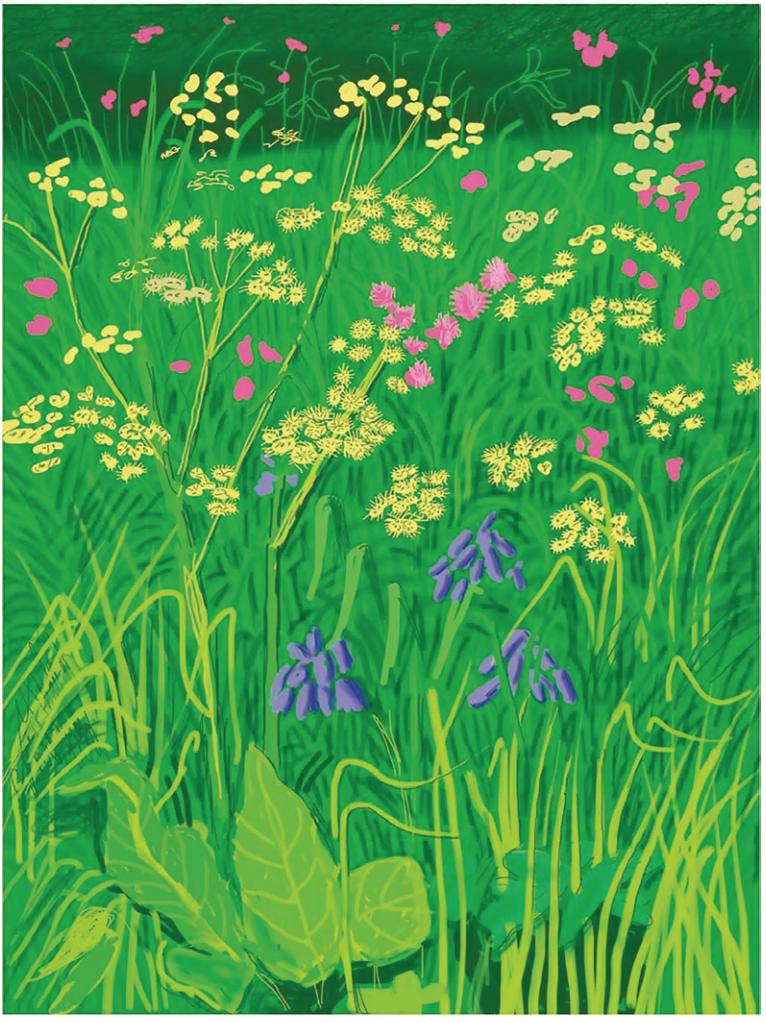

Дејвид Хокни: *17. мај 2011 / Долазак пролећа (2011)*
цртеж на Ајпеду

ВРЕМЕ НАШЕГ ДОБА

Трагедија постојања у нашој епохи укинула је постојање трагедије. Из сазвучја слојевитих и супротних тежњи поново се драстично издвајају разлике култура као јединствени рукопис нашег времена. Утопија уметности открива једину препознатљиву перспективу за свет.

На измаку XX и протеклим делом XXI века сведоци смо рађањаи и доминације антиљудске уметности нереда и дисонанци у безнадежној хипертрофији стварности видљивих последица живљења људског бића обележеног његовом пролазношћу и крхкошћу. Општа несигурност у атмосфери подсмеха и цинизма властодржаца, заробила је и духовно утамничила егоцентрично људско биће изгубљено бригом о самом себи. Дах наде у траговима интуиције као видљив излаз из безнађа назире се у уметности, која се поново окреће суштини и узроцима реалне стварности.

А

Нилс Бор, физичар, у свом делу „Квантна механика и физичка реалност" (1935), проследио је мисли Фјодора Михајловича Достојевског о дегенерацији друштва описаним у догађајима из његовог дневника „Записи из подземља". Некако истовремено свет се са нескривеним одушевљењем упознао са револуционарним идејама филозофске мисли Жана Жака Русоа, које су развиле успавани нагон за сазнањем реалности вишег степеном и тако су створени услови за појаву модернизма као културног обрасца на темељима петсто година владања модерне. У почетку се политички модернизам непријатељски односио према модернизму у уметности, јер је његова тежња била да на власт доведе „истинске ствараоце" – градитеље материјалних добара (радничку класу), а да елиминише паразитске слојеве у служби отуђене реалности.

Револуцијом у култури модернизам је желео да утврди безусловност бића: живот у ничеанству, либидо и несвесно у фројдизму, материју и економију у друштвеној стварности, ток свести код Виљема Џејмса и Џемса Џојса, стваралачки нагон код Бергсона,

егзистенцијално поимање егзистенцијализма и т. д. Доминација културне парадигме модернизма етаблирала се на илузији „последње истине" на путу до чисте реалности. Са циљем да што више залази у дубину те реалности човек је све дубље западао у сопствену свест, у псеудореалност.

Таква реалност без референтних одредница је суштински празна иако су теоретичари феномен назвали хипер реалношћу. Префикс је постао господар појавних облика стварности : а) хиперегзистенцијалности као кванта филозофске егзистенције, која је апстракција самоопредмећивања, б) сексуалне револуције као потке хиперсексуалности која је одвојила секс од импулса природне сексуалне потребе и уз огромно ограничење због појаве AIDS-а убрзала планетарни регрес у постсексуално друштво, у којем је sex превасходно језик са изгубљеном везом са непосредном несемантичком реалношћу. Секс је постао пуста метафора културе, ц) хиперсоцијалности која се одражавала у симулацији бројних покрета са именитељем једнакости, а резултирала је скупинама уплшених самотњака, који се крију пред култом личности или налазе азил у малим групама физички удаљеним од непосредног утицаја закономерне моћи мултинационалних корпорација. Овај пример где људска заједница тражи будућност у прошлости и данас је актуелан д) хиперматеријалност је дефинисала материју као последњу реалност, која се налази у основи свега, заборављајући да су елементи физичког света у нераскидивој вези са психолошким елементима опажања света.

Хиперреволуционарност се по логици наметнула као део револуције, као начин стварања хипер феномена. Парадоксално је да је управо револуција са одређењем хипер претворена у своју супротност, од инсистирања на чистој реалности, на хипер вредностима, она симулира сопствено својство, односно фалсификује себе.

Модернизам, кога су обележила „хипер" или „супер" својства, имао је за циљ проналажење чисте или апсолутне реалности. Трагајући за овом реалношћу модернизам је трасирао пут до постмодернизма и омогућио прихватање „псеудо" реалности. Сама псеудо реалност постала је иронија реалности или њена илузија. Сада је видљиво да је свако супер открило своје наличје исцрпљујући до крајности феномен хипер, као илузорни покушај одређења целовитости културе XX века. Постмодернизам се није појавио као супротност модернизму, он је његова последица и наставак, његова друга реалност.

Хипер нормализација је последњи познати стадијум декаденције глобалног социосмисла – демократије. Највиши домет њеног стваралаштва је хомосексуалност као потреба за кориговањем међуљудских односа у циљу превазилажења грешака природних закономерности, насталих непоштовањем космичке рационал-

ности, како утврђују масе геј популације. Елите „пуних стомака" и материјалног благостања одбациле су моралне обзире и законе и афирмисале су фашизам, који је меандрирајући чекао шансу да поново постане главни ток планетарних догађања. Сви слојеви друштва изван политичких и финансијских елита сада су жртве хипер-нормализације, јер не учествују у одређивању општих нити личних правила живљења. Они су под непрекидним утицајем стварности, тако да и њихова подсвест постаје њихов непријатељ, пошто је брзина информација неухватљиво већа од могућности формирања одбрамбених механизама човека. Поражавајуће је да је утамничен бунт свести и у уметности, као последица појаве уметничких грана и дела, која су преплавила свако знање, таленат и вештину, а апсолутно не завређују да буду уметност.

Б

Постмодернизам је актуелна стварност. Можда је зато исправно представити његову реалност полазећи од последњих догађаја, који у себи носе ембрион драстичне измене света у којем траје људска заједница. Судбина свега око нас зависи од информација на које ми објективно немамо утицаја, јер група која контролише глобалне процесе успостављања апсолутну контролу. Чип под кожом десне шаке траба да представља конкретног човека у потпуности. То је и замена за постојећи новац и друге вредности, јер ће ускоро све то нестати. Остаје чип. Тако су владе најразвијенијих држава Европе и света одлучиле у августу месецу 2016. године… У једном свом коментару професор Синиша Боровић каже „… постоји константа нечега што се само мења у кретању кроз време. Да није тога и свет и живот би били дигитални, дакле немогући, јер у ствари све је ипак аналогно".

Време културних форми карактеристичних црта као што је рефлексивност, иронија и мешавина популарних и узвишених уметничких израза, шездесетих година прошлог века, добило је назив постмодернизам. Тада је, не превише храбро, започео период естетичког еклектизма. Тај нови феномен свео је на нулу авангардне претензије ма ког уметничког стила ка разумевању више реалности. Уметнички ефекат постмодернизам је настао свесним мешањем историјски неспојивих стилова и покрета.

У друштвеној стварности постмедернистички замајац окретања у круг по истој кружници, симулирао је све идеологије; од античке демократије у полису, католичког средњег века, трагичног Ничеовог оптимизма, Толстојевог психологизма, до совјетских пројеката преображаја природе, Татљиновог жара славе и идеја свих футуриста. Цитантност, намерно понављање, оријентисало је ствараоце

Драган Раденовић: *Никола Тесла*

на туђу оригиналност тако да резултати немају конкретног аутора, већ припадају свима… Дело постмодернисте у ма којој уметничкој области има за циљ да избрише опозицију између елитистичке и масовне културе.

Постмодернизам је достигао сопствени врхунац заустављајући историјско време, стварајући постисторијски простор. Тај свој подвиг он представља доприносом стварању антиутопијског или постутопијског односа према стварности. Бесциљност бескрајног кружења постмодернисти тумаче заустављањем и нестанком временске димензије и будућност виде у вечитој садашњости. У таквим околностима теоретичари уметности, они који су безрезервни заступници концептуалне уметности и уметности пост концептуалног таласа и данас сматрају најважнијим актуелизацију проблема универзалног, као услова ширег хоризонта света.

Деведесетих година прошлог века постмодернизам је постао једина жива чињеница цивилизацијске стварности у читавом свету. Постмодернизам није имао претензије на улогу још једног правца у плуралистичком збиру, он је свеобухватним фронтом у читавој култури, као диктат мањине постигао потпуну доминацију. Истовремено је због користи владајуће мањине потврдио и потврђује нејединство лажним и негативним јединством, које апсорбује своје саставне елементе у капиталну празнину.

На другој страни феномен свејединства - синергије отвара металогосно подручје бића с оне стране каузалности, односно логичких закона, у смеру тајанствене дубине бића. Филозофија космоса као целине представља синергију свих начела јединства и мноштва. Универзалност је садржана у конкретним манифестацијама, јер човечанство није збир изолованих индивидуа већ органска целина, која постоји кроз индивидуе и у њима. Надмени постмодернизам заборавља да над светом постоји свејединство у праначелу сваког знања. Тај врховни ауторитет из перспективе савремености антиципира потпуно решење свих антиномија. Човек као хармонијско јединство временог и вечног, индивидуалног и надиндивидуалног, материјалног и духовног, као појава и као суштина и твар и личност, предмет је и сврха и њему су подређени сви битни сегменти живота.

Деструкција као принцип и стварност постмодернизма у примерима активног и свеобухватног тероризма и општи светски рат који је на помолу, пројектовани су у реалности којој недостају емоције, чији се саджаној налази у делу виртуелне реалности и археологији милитантног - рушилачког искуства. Према примерима из богатог наслеђа стварности човечанство се мора рационално односити, јер необуздани оптимизам и идеолопоклонске заблуде свакодневице прете самоуништењем.

Ц

У таквој ситуацији уметност као присутно свејединство чији је идеја бивствовања ДОБРО у ИСТИНИ представе коју ствара ум, а што се остварује у ЛЕПОТИ, открива човечанству перспективу, која налази аргументе у вери, макар се она заснивала на ирационалним убеђењима. Дакле, после смрти утопије у лику постмодернизма, наступа препород утопије, који нема претензије да мења свет већ да отвори нове хоризонте свести. Ново доба за разлику од целосног јуче, отвара се према могућој будућности, која није унапред предвиђена у перспективи нових теорија које настају и мудрости неминовних прогностичара, научника, мислилаца и уметника чија „првостворена" и „оригинална" дела искреношћу и субјективном сентименталношћу представљају прогрес у неизбежну будућност. То је нови модел футуроцентризма као културе будућности. Оне будућности која је апсолутна тајна и одакле стиже Логос. Овај концентрат логоцентризма представља архетип другог доласка, где је друго за разлику од досадашњег другог као "туђег" претпоставка коначно новог, али и очекиваног.

Др Драган Раденовић, вајар
Београд

SLUČAJ – NEPREDVIĐEN GOST

1. Stvarnost nije samo kosmos, to jest uređen svet, nego i haos, to jest odsustvo reda. Slučaj(nost) se upravo određuje kao odstupanje ili ugrožavanje toga reda ili poretka, kao poigravanje zakonima nauke. Ludvig Vitgenštajn bi rekao: „Svet je sve što je slučaj".

2. Ove suprotnosti reda i nereda nauka teži da ukine u ime reda, ali umetnost ih ostavlja, kako bi uverila svet da bi život bio jednoličan, osiromašen, a možda i nemoguć, bez njih. Samo dogmatik i fanatik veruju da se i slučaj mora naučno objasniti i razumeti. Zato nauka nastoji da odbaci slučajnost u ime sigurnog znanja kao nešto iznenadno, nepredviđeno, neobrazloženo, bezuzročno, bezrazložno, „konstruiše slučaj kako ništa ne bi prepustila slučaju". Ali slučaj nije samo stvar književnosti i fantastike, nego i problem nauke i filozofije, posebno ontologije.

3. Slučaj se takoreći javlja gde hoće i kad hoće, i ne traži dozvolu od logike – to je nepredviđen gost, „najstariji bog na svetu", koji se ne uklapa u vozni red nauke. Slučaj uvek iznenadi, ne javlja se iz očekivanog toka događaja, već iskrsne kao slobodan strelac, iskoči izvan dnevnog reda. „Jedanaesti septembar je kao oštar nož koji proseca vreme. Posle toga se sve promenilo" (Rut Ozeki, Priča za biće vremena, Booka, Beograd, 2015, str. 304). Drugi primer: posle niza dugih godina zadivljujućeg i ohrabrujućeg mira u zajednici, odjednom iskrsne krvavi sukob među onima koje smo smatrali svojim bližnjim, braćom po poreklu, veri, jeziku, moralu itd. – Niko ne može reći šta se i zašto se to desilo. Može se samo pričati, obmanjivati, varati sami sebe.

4. Rat je jedna od onih pojava koje unose nered, ne samo u pravni poredak, nego i u ritualni i moralni red: on je đavolova delatnost (đavo i znači onaj ko remeti, unosi nered u red), jer izaziva gubitak poverenja u red i smisao sveta i života u njemu. „Da takav rat izbije u vreme kada nije bilo nikakvog tlačenja, nikakvog ekonomskog očaja, već je svuda bilo samo prosperiteta, u tome ja ne mogu da vidim ništa drugo doli revoluciju duše protiv reda; u nekim razdobljima ona vodi religioznom, u drugom ratničkom zanosu" (Robert Muzil, Eseji, Svetovi, Novi Sad, 1993, str. 109). Isti pisac

nastavlja „Vozili smo se kao u spavaćim kolima sve dok nas nije probudio sudar… Naše vreme čini čuda, ali ih više ne oseća" (Robert Muzil, op. cit. , str. 108).

5. Istina je da naše znanje o svetu raste, ali je istina da i neznanje raste mnogo brže: istraživač reši jedan problem, a otvori deset novih! Valja se podsetiti na značajne filozofske, epistemološke, teološke i psihološke granice saznanja bez obzira da li je ono lično ili kolektivno. „Kažem značajnim zato što je fokus na retkim događajima od znatnog uticaja, pošto naše znanje, i empirijski i teorijski, posustaje upravo pred takvim događajima" (N. N. Taleb, Crni labud, Heliks, Smederevo, 2016, str. 328). „Neznanje nije čuvar bezazlenosti", primetio je Peter Esterhazi.

6. Merlo Ponti je upozorio svet da je 20. vek više od svih vekova pre podsetio ljude na to koliko su slučajni njihovi životi – koliko su izloženi na milost i nemilost istorijskim događajima i drugim promenama koje su izvan njihove kontrole. (O ovome šire: Sara Bejkvel, U egzistencijalističkom kafeu, Službeni glasnik, Beograd, 2018, str. 201.)Drugi pisac dodaje da su to istinske žrtve povijesti koje ćute. (Videti šire knjigu Peter Nadas, Knjiga sjećanja, Fraktura, Zagreb, 2015, str. 559–560.) Slučaj potvrđuje da je istorija otvoren sistem. Zato se slučaj često izjednačava sa slobodnom odlukom koja se ne može sigurno predvideti i planirati, jer onda ne bi bila slobodna odluka. Slučaj se kocka sa našim životom, ruši sve naše proračune, izbacuje iz igre predviđene ishode (igra slučajnosti). Pravilnost i odstupanja od opšteg obrasca ljudskog mišljenja, verovanja i delanja sačinjavaju ljudski život i čine ga napetim.

7. Slučaj je protivnik sigurnog znanja, izuzetak koji ne potvrđuje pravilo. Ova izdvojena, pojedinačna, neobična, interesantna i jedinstvena pojava, koja odstupa od opšteg reda i pravila, jeste nešto više od pukog slučaja opšteg. Slučaj se toliko puta poigrao teorijom, da bi se moglo reći kako i sam teži nekom sistemu. Zato Pol Valeri ima pravo da kaže: „Izvući korist iz srećnog slučaja". Uočiti problem podjednako je važno kao i rešiti ga. Jer slučaj upućuje na alternativu, na drukčiji i novi način osećanja, mišljenja, verovanja, vrednovanja, delovanja. Ovde podsećam na Hristovu poruku da se dobro seme ne odvaja do kukolja sve do kraja. „Ostavite neka raste oboje zajedno do žetve" (Jevanđelje po Mateju, 13, 30). Ali čuje se i glas koji se ne slaže, glas opreza: „Uistinu, nema razloga ne biti brutalan, jer bi onda zaista bila negacija reda ako kukolj ima ista prava kao žito" (Rože Kajoa, Mit i čovek, Prosveta, Niš, 2002, str. 152).

8. Karl Jaspers kaže da „povest države prati povest izdajnika, povest crkve prati povest jeretika, a povest braka prati povest ljubavnika". Izuzetak (ličnost, događaj, misao) se korenito razlikuje od mase

istovetnih ili prosečnih, što govori o granici za uopštavanje. Džon Toš: „Istorija je popis alternativa". O jednom te istom događaju (pojavi) mogu se ispričati najmanje dve priče, bar dva glasa u igri razlika (zvanična i nezvanična istina, istorija, kultura). Pri tome bi trebalo da se ispriča ne samo o onome što se stvarno desilo, nego i o onome što se nije desilo, ali se moglo desiti, da neka slučajnost, inat ili volja, kao i sve druge trice i kučine, nisu upleli svoje prste. Jer ono što se moglo desiti, a ipak se nije desilo, omogućava dublji uvid u duh vremena i baca snop svetlosti na mogućnosti koje su bile nadohvat ruke učesnicima događaja: promašene mogućnosti! Na jednu ostvarenu mogućnost dolazi više neostvarenih. Zato se ne slažem sa dva velika, obožavana uma, Fernanom Brodelom i Ivom Andrićem, koji misle da nema smisla raspravljati o onome što se nije dogodilo a moglo se dogoditi. „Šta bi bilo da je bilo nešto što nije bilo" – to pitanje, misle oni, treba zaobići.

9. Mi osećamo potrebu za redom, za logikom, pravilima i obrascima, kako bismo složenu stvarnost sveli, saželi na određenu meru, isključili nasumičnost odnosno slučajnost, uveli po-red-ak u haos. Uopštavajući i stvarajući obrasce branimo se od nereda: jer niko nije kadar da opiše, objasni i razume sve pojedinosti sa kojima se srećemo u prirodnom, društvenom i kulturnom okruženju. Zato mit, ep, roman, filozofsko i naučno delo štite od nereda i gubitka kontrole nad svetom oko nas i u nama. „Ako pronađete obrazac, logiku niza, vi ne mora sve da pamtite. Samo memorišete obrazac" (N. N. Taleb, Crni Labud, str. 68). Ako čak i veći broj slučajnosti ima neku zajedničku, opštu crtu ili obeležje, onda se može govoriti o zakonomernosti. Slučajnost kao da nije slučajna, pogotovo ako se ponavlja.

10. Slučaj ne bi trebalo razumeti samo kao rupu u uzročnom lancu. Slučaj nije đavolski ugovor sa naukom, ili neka nelagoda u nauci. Iako deluje kao čudo u racionalno uređenom svetu, slučaj nas ne oslobađa svake odgovornosti prema mišljenju i zaključivanju, ne ruši nam zgradi duha. On svedoči da se „čudo ne protivi prirodi, nego se protivi onome što mi znamo o prirodi: znamenja nadi na Egiptom su potpuno prirodne pojave, ali se tumače kao čuda!" Karl Gustav Jung zapisao je da je slučajnost „princip povezivanja bez uzroka". Slučajnosti se javljaju kao „znakovi pored puta", upućuju i na neki nepoznati put. Slučaj pristiže spolja, dok intuicija deluje iznutra. Slučaj se suprotstavlja sudbini, jer ova isključuje slobodu delovanja ljudskog bića, slobodnu odluku.

Prof. dr Đuro Šušnjić
sociolog, Beograd

ФИЗИКА И МЕДИЦИНА

На основу одлуке Скупштине Српске развојне академије – РАС, одржане 19. 5. 2018. године, урађен је елаборат НАСТАВА ФИЗИКЕ НА МЕДИЦИНСКОМ ФАКУЛТЕТУ, Београд 12. 6. 2018.

Медицина је тесно повезана са физиком и техником која је изграђена на основама ове основне природне науке. Та веза има дубоки историјски корен.

Крајем XIII века почела је израда и примена наочара (Венеција). Први термометар је конструисао и у својим огледима применио Г. Галилеј 1597. године, да би убрзо нашао широку примену у медицини (мерење телесне температуре).

Оптички инструменти су почетком XVI века прво конструисани у лабораторијама физике, а потом се користе у медицини. Они постају моћно оружје у откривању узрока разних обољења (изазваних бактеријама и вирусима).

Рендгенске (икс) зраке открио је В. Рендген при крају XIX века (1895). Затим се израђују рендгенски апарати којима се по први пут снимају човекови унутрашњи органи (плућа, кости и други). На основу тих снимака утврђује се здравствено стање и предузимају се одговарајуће мере лечења. Велики допринос проучавању рендгенских зрака дали су наши и светски великани физике Михајло Пупин и Никола Тесла, посебно када је реч о основним својствима, техници добијања, примени и заштити од овог опасног јонизујућег зрачења.

Радиоактивни изотоп кобалта који емитује гама зраке користи се за „убијање" ћелија рака. У употреби су и други радиоактивни изотопи (јода, стронцијума итд.) којима се лече малигна обољења. Осим тога, радиоактивни изотопи користе се и за стерилисање медицинских инструмената, опреме и слично. У новије време, неки радиоактивни елементи примењују се у покушајима да се успори процес човековог старења.

Технологија прављења вештачких човекових органа заснива се углавном на законима физике: удови, вештачки бубрези, апарати „срце – плућа", делови скелета, уређаји за храњење крви кисеоником под повишеним притиском, апарати за прављење вештачких крвних судова… Теслине високонапонске и високофреквентне струје примењују се за лечење разних нервних обољења. Електрошоковима активира се рад мишића и проток крви кроз крвне судове итд.

Примена ласера у медицини постаје све разноврснија и успешнија. Ласерска хирургија користи се за сложене и осетљиве операције без озбиљних повређивања. То су операције на срцу, крвним судовима, очима, на мозгу итд.

Ултразвучни апарати употребљавају се за откривање цисти које су џепови течности у јетри, жљезадама, на јајницима, грудима… Ултразвук је посебно погодан за детекцију камена у жучној кеси, бубрезима итд. Честа примена ултразвука је и током одржавања трудноће за проверу развоја фетуса. Прати се величина плода, напредовање, провера рада срца, као и остали проблеми на путу порођаја.

Провера трудноће помоћу ултразвучног апарата

Гама нож – користи се за операцију на мозгу без сечења коже, мишића и лобање. У њему се користи радиоактивни извор кобалт за озрачавање гама зрацима тумора у мозгу и других обољења.

Најсавременији скенер и нуклеарна магнетна резонанца, такође су изграђени и функционишу на основу сазнања о физици и њеним законима (слика 1. 11).

Сила мишића. – Потпуније схватање улоге и функције силе мишића човечијег тела, органа и скелета (као сложеног система полуга) није могуће без познавања физике.

Дијагностичке информације о функционисању мишића могу се добити мерењем његове електричне активности.

Електромиограм (EMG) – је снимак промене електричног потенцијала мишића у току контракције и релаксације.

Срце је врста електричног дипола. Може се казати да је срце динамички електрични дипол.

Електрични сигнали мозга – електроенцефалограм, зависно од фреквенције: делта-таласи, тета-таласи, алфа-, бета- и гама- таласи.

Компјутеризована томографија остварује се комбинацијом икс-зрачења и компјутерске технологије, обезбеђује увид у слојевиту слику тела или ткива у хоризонталној или вертикалној равни.

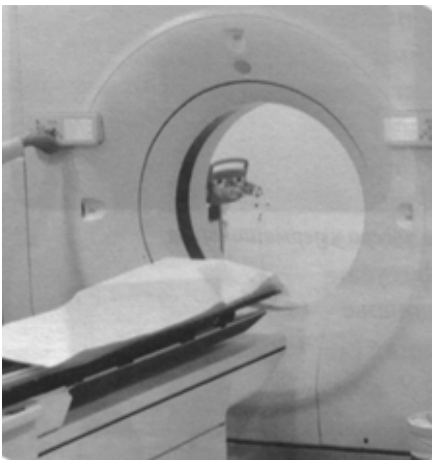

Апарат за прецизно снимање ткива у унутрашњости организма (скенер)

Доплеров ефекат – манифестује се као промена фреквенције звука проузрокована релативним кретањем извора и пријемника. У савременој медицини се примењује за преглед крвних судова, мерење брзине крви у срцу итд.

Раније, а и у данашње време, често се у САД препоручује кандидатима за студије медицинских наука прво да заврше неку од природних наука, најчешће физике. То има и своје традиционално оправдање. У историји науке је познато да су многи лекари знатно допринели развоју физике. Истичемо Р. Мајера (1814–1878) који је међу првима учествовао у откривању фундаменталног закона природе – **Закона одржања енергије** (око 1840. године). Интересантан је пример немачког научника Хелмхолца (1821–1894). После завршеног војно медицинског факултета постао је професор физиологије а нешто касније и професор физике на Берлинском универзитету. Радни век је завршио као директор физичко-техничког института.

Хелмхолцова истраживања у физици била су у области акустике, електромагнетизма, оптике, топлоте и хидромеханике. Генерализовао је закон одржања енергије, додајући му и квантитативну интерпретацију (1847). Први је одредио брзину простирања нервних узбуђења у човечијем организму. Код овог познатог немачког лекара, касније светског научника (пре свега физичара) своју докторску тезу је одбранио и наш велики Михајло Пупин (1888).

Повезаност физике и медицине постојала је и на нашем Универзитету у Београду.

После Другог светског рата, шеф одсека за физику на природно-математичком факултету у Београду био је професор доктор

Холмхолц (1821–1894)

Драги Јовановић, који је дуго радио са Иреном Кири у Паризу.

Нама, његовим студентима, професор Јовановић, често је говорио, да су знања из физике значајнија и потребнија студентима медицина него нама физичарима.

Интересантан је и податак да је Медицински факултет у Београду опремљен електронским микроскопом (производ физике) најмање 20 година пре него што су студенти физике имали прилику да користе ово савремено наставно средство.

Пре 2014. године наставе физике у средњим медицинским школама била је заступљена у свим разредима (по два часа недељно). Од 2014. године физика је заступљена само у првом и другом разреду. Поставља се питање како користити технолошки софистициране апарате у нуклеарној и квантној медицини, рендген дијагностици и радиотерапијску опрему, ласере, ултразвучне скенере, спектрокардиографе, електроенцефалографе, магнетну резонанцу и сву осталу опрему модерне медицине без основног знања природних наука, пре свих физике.

Невероватна је и чињеница, да је укинут пријемни испит из физике приликом уписа на Медицински факултет у Београду. Физика се не изучава ни у току студија медицине.

Међутим, у Новом Саду, на Медицинском факултету физика се полаже приликом уписа и у току студија се редовно одржава. Од Београда до Новог Сада је око 80 километара. Питамо се откуд толика разлика у наставном плану и програму између ова два медицинска факултета.

Узимајући у обзир све наведено, предлажемо:

– да се настава физике у средњим медицинским школама врати на стање које је постојало пре 2014. године, односно да буде заступљена физика у сва четири разреда по два часа недељно.

– Од школске 2018/19. године, да с уведе пријемни испит за све кандидате приликом уписа студија медицине.

– Да се уведе настава физике у току студија медицине.

Проф. др Милан О. Распоповић
Физичар и филозоф, Београд

МАТЕМАТИЧКО СВЕДОЧАНСТВО

(Анализа са алгебром 1&2 и Анализа са алгебром 3&4 Др Милољуб Албијанић и Др Добрило Тошић)

Две управо изашле књиге стављају кров на здање Математичке гимназије– читалац решавајући или, пак, само листајући задатке, може стећи представу шта се учи из предмета Анализа са алгебром током четири године. Четири уџбеника из Анализе са алгебром, са ове две књиге, чине целину, потпуни приказ најва жнијег и најзахтевнијег предмета у четворогодишњем образовању ученика Математичке гимназије.

Свака промоција књиге је свечани догађај, а из математике је и свечан и редак догађај. У Математичкој гимназији у Београду се управо такав догађај одиграо: промовисане су књиге Милољуба Албијанића и Добрила Тошића Анализа са алгебром – Зборник решених задатака и проблема 1, 2 и Анали за са алгебром – Зборник решених задатака и проблема 3, 4.

Свака књига има свој природни круг читалаца, а поготово уџбеник или збирка. Аутори су написали две књиге које су намењене, пре свега, ученици- ма Математичке гимназије. Те књиге садрже задатке са завршних писмених испита и задатке са матурских испита у Математичкој гимназији. Ученик који се припрема за завршни писмени задатак или за матурски испит ће, користећи ове књиге, увидети који ниво знања и вештина се очекује од њега, провежба- ти одговарајуће теме и, што је веома важно, моћи ће да провери своја решења и сам поступак решавања.

Међутим, ове књиге ће имати знатно ширу публику. Аутори су одлучили да задатке не групишу хронолошки, по завршним писменим или матурским испитима, већ по областима. Тиме су себи отежали посао, али су зато понудили знатно више од пуке компилације задатака. Стога су ове књиге истовре- мено и материјал за припрему пријемних испита на факултете природних и техничких наука, јер садрже градиво тематски груписано, а служе и за продубљивање знања из средњошколске математике јер је тежина задатака изнад средњошколског просека.

Користиће и наставницима математике средњих школа који желе да на свом часу прикажу захтевнији задатак. То следи управо

из тежине задатака која је изнад просека, али ипак није „олимпијског" карактера. Коначно, свако ко је заинтересован за елементарну математику пронаћи ће интересантан задатак, необично решење, занимљиву формулацију случајним листањем.

Прво што пада у очи јесте смелост аутора да дословце реше сваки од око 1. 800 задатака. Тај посао захтева огромно време, концентрацију и осећај за детаље. Још захтевнији и деликатнији задатак јесте да се та решења изложе јасно, што је ауторима потпуно успело. Рецимо, задаци из комбинаторике траже један начин писања и објашњавања решења, а задаци из неједначина сасвим други; аутори су успешно решили методичке проблеме који настају, стално имајући у виду средњошколца који користи књигу. Већ по томе се она разликује од многих збирки, где се често дају само одговори (који су понекад и погрешни), без поступка решавања.

Енергија и ентузијазам аутора се огледају у чињеници да се даје више решења када је то методички, а често и естетски, оправдано. Рецимо, једно решење је добијено коришћењем алгебре, тј. израчунавањем, а друго гео- метризацијом проблема. Ту је битну улогу одиграла чињеница да је збирка дело два аутора, па је свако решење, по казивању аутора, било предмет дија- лога (а и полемике) о начину излагања. Приметан је осећај мере при излагању решења – који су кораци очигледни, шта се може препустити ученику да сам закључи и изведе; другим речима када је дозвољено рећи оно чувено „Лако се види, израчунава, закључује…"

Аутори су решења снабдели и цртежима када они олакшавају праћење текста, што је од велике помоћи за разумевање и подстиче навику код уче- ника да, рецимо, када се тражи максимална вредност неке величине, нацртају одговарајући графикон функције. Чак је и класификација задатака по облас- тима нетривијалан посао, што не би био случај да је реч о обичној збирци, збирци задатака просечне тежине. Рецимо, нека једначина се решава тако што се докаже прво релевантна неједначина, која се претвара у једнакост само за једну вредност променљиве.

Аутори су одолели искушењу да дају упутства тиме што би тај задатак, који почиње речима „Решити једначину", сврстали у област „Неједначине", већ стављају ученика у реалну ситуацију, као на завршном писменом испиту. То је једно од многих места где се види колико су труда аутори уложили не само да дају задатке и њихова решења, већ и да организују материјал који нуде читаоцу. Није им важно само шта ће написати, већ и којим редоследом.

Много пута ће читалац помислити: „Како је ово елегантно" или „како се неко може сетити оваквог трика?" . То ће вероватно бити она места на којима је аутор ових редова, читајући текст у својству рецензента, на маргини ко- ментарисао „лепо!" или „браво!" или „смајли". Истовремено, заслугу за ква- литет књига аутори деле с

многобројним професорима Математичке гимна- зије који су одабирали задатке уврштене у ове две књиге. Аутори и читаоци ових књига дугују и њима захвалност.

И то нас доводи до спознаје да писање књига јесте индивидуални чин, али уткан у време у којем настаје. Тако је ова књига сведочанство о Матема- тичкој гимназији, нивоу захтева који се поставља пред ученике ове елитне средње сколе. При томе је реч о нивоу знања за редовну наставу, која се одр- жава на доследно високом нивоу захваљујући управо инсистирањем на за- вршним писменим испитима, истим за целу генерацију. Политика Школе је да такав заједнички завршни писмени у свакој години да реалну процену знања ученика, и читалац ових књига ће свакако приметити да је ниво ових задатака осетно изнад оних који се дају у другим гимназијама. Ученик који се припрема за завршни писмени испит у четвртој години Математичке гимна- зије се тако припрема и за упис на факултет.

М. Албијанић је непосредно укључен у рад Математичке гимназије као дугогодишњи професор Анализе са алгебром, а Д. Тошић је легендарни про- фесор математике на Електротехничком факултету, који је већ писао књиге намењене талентованим средњошколцима у време када је таква литература на српском језику била оскудна.

Аутор ових редова је завршио Математичку гимназију у време када није постојао ниједан уџбеник из математичких предмета. Професори су преда- вали користећи своје белешке, одломке рукописа, страну литературу. Посеб- но су биле популарне књиге на руском језику. (Сећа ли се неко мале књижаре у улици Маршала Толбухина код Чубурског парка где су се продавале по не- вероватно ниској цени?). Постепено је, ентузијазмом професора и без подрш- ке државе, почео процес писања уџбеника за математичке предмете и за фи- зику. Последица тог процеса јесте да сам као професор у МГ почетком овог века већ имао уџбенике из Анализе са алгебром (1, 2, 3 и 4). Данас је тај процес окончан, па ученици имају уџбенике из свих математичких предмета.

Две управо изашле књиге стављају кров на ово здање – читалац решавајући или, пак, само листајући задатке, може стећи представу шта се учи из предмета Анализа са алгебром током четири године. Четири уџбеника из Анализе са алгебром, са ове две књиге, чине целину, потпуни су приказ нај- важнијег и најзахтевнијег предмета у четворогодишњем образовању ученика Математичке гимназије.

Проф. др Милош Арсеновић
Математички факултет Београд
(Из књиге Проф. др Милан О. Распоповић
Математичка гимназија - од сна до јаве,
Школски сервис *Гајић*, Београд, 2018)

ПЕТ НАЈВАЖНИЈИХ САВЕТА **КАКО ДА ПРИДОБИЈЕМО АУДИТОРИЈУМ**

Пошто се усвоји идеја да је анализа аудиторијума увек незаобилазна, и када се о томе почне да води рачуна, макар и на кратко, искуство ће сваком говорнику показати шта је у односу према слушаоцима најважније. Ипак, овде препоручујемо следеће:

1. Идентификујте се са аудиторијумом. Говор је интеракција, комуникација са слушаоцима, а не једносмерни канал. Да би тај „дијалог" био што успешнији, поред непосредног увлачења слушалаца у комуникацију питањима, макар и реторским (која су императив), неопходно је стећи њихово поверење и симпатије, како би били спремни на интеракцију и интелектуалну сарадњу. Прави пут за то је поистовећивање. У ком правцу оно може да иде, показаће анализа аудиторијума. У говору студентима или радницима у штрајку, умесно је присетити се свог евентуалног учешћа у неким демонстрацијама или младалачког незадовољства, и тако исказати разумевање према слушаоцима кроз лично искуство; у обраћању новинарима или некој другој групи, није згорег показати свест о недаћама које прате њихов посао и присетити се евентуалних сопствених искустава, искуства неког блиског члана своје породице или пријатеља; разговор о неком политичком проблему који је окупио слушаоце најбоље је започети сећањем или истицањем да је то проблем који је и сам говорник имао или има. Важна је порука: „Ја сам део вас, ја вас разумем из свог искуства, имамо исте циљеве." Уколико је она искрена и истинита, па се на такав начин и саопшти, пут ка срцима слушалаца је много отворенији.

2. Идентификујте аудиторијум са проблемом. Од самог почетка говора, покушајте да увучете слушаоце у причу. Упитајте их како они доживљавају одређени проблем, како би се они осећали у некој ситуацији, шта би урадили у конкретном случају, како би поступили да су на вашем месту. Учините им тему интере-

сантном, али покажите им и интерес да о њој сазнају нешто више. Само присуство слушалаца – ако није реч о „невољном", натераном, доведеном аудиторијуму – говори да у њима пламти барем трачак интересовања. Разбудите га указивањем на интерес.

3. Респектујте публику. Цео говор мора да прати поштовање публике као целине и појединаца у слушалишту. Али, то се не постиже удварањем слушаоцима, како често помисле и чине неки говорници. Комплиментирање аудиторијуму, поготово када је претерано, неспретно, експлицитно, неумесно, публика може с правом доживети као знак потцењивања њихове интелигенције. Исто толико је недозвољен и приступ: „Ја сам ту да говорим, а ви да слушате". Наметање ставова са позиције силе у било ком облику неће донети добре резултате, осим можда сасвим краткорочних. И никада се немојте свађати са публиком. Разлике се најлакше превазилазе добрим аргументима, а не емоцијама. Слушаоци не воре доцирање, говор са висине, осионо супротстављање. Они ће много дубље и искреније усвојити поруку за коју им се учини да су је и сами имали у глави, а да је беседник само успео да је формулише на прави начин. Због тога и беседништво представља вештину уверавања, а не наметања

4. Водите рачуна о очекивању слушалаца. Добар говорник се неће само формално идентификовати са слушаоцима, него ће озбиљно размислити и о томе шта би он, да је на њиховом месту, желео да чује, и на који начин би најбоље прихватио саопштавање те идеје, макар и неке непријатне истине. Проникнути у психологију неке конкретне групе слушалаца, препознати њихове потребе и очекивања, води ка сигурном успеху.

5. Имајте на уму: публика никад није крива за неуспех говора. *Public speaking* би све поменуте савете свео на две формулације: G*rab your audience* и *Know your audience.*

А на самом крају, ако би све то требало свести само на једну поруку, она би представљала не савет, него императив: пратите реакције слушалаца!

Проф. Др СИМА АВРАМОВИЋ

(Из књиге *RHETORIKE TECHNE*
ВЕШТИНА БЕСЕДНИШТВА И ЈАВНИ НАСТУП,
Правни факултет Београд
Службени гласник Београд
Досије студио, Београд)

ИНФОРМАЦИОНО ДРУШТВО
БЛАГОВЕСТ
ogledalo.blagovest@gmail.com
Телефони: 011 228 1189 ♦ 064 2295 444
Јурија Гагарина 166А/97, 11000 Београд
ogledalo.edu.rs ♦ Матични бр. 28172869
ПИБ: 108971059 ♦ Жиро рачун: 205-220697-22

ПОНУДА ОГЛАСА

ОГЛЕДАЛО

ЧАСОПИС УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА
СРЕДЊИХ ШКОЛА СРБИЈЕ И РЕГИОНА

Ваш оглас учините доступним нашој младој, образованој и перспективној публици која „диктира укус и лансира моду“

Оглашивачима су доступне:

- Последња корична страница (колор): 33 500,00 динара
- Прва страница (колор): 24 500,00 динара
- Прва страница (црно бела): 15 500,00 динара
- Унутрашњ страница (колор): 15 500,00 динара
- Унутрашња страница (црно бела): 9 500,00 динара

Формат часописа је 14 x 24 цм.

Часопис ученика и професора средњих школа Србије, **штампан је на 175 до 195 станице. Има и електронску верзију:** ogledalo.edu.rs

Часопис излази **4 пута током школске године – тромесечно: октобара, децембa, марта и маја.**

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

373. 5(497. 11)

ОГЛЕДАЛО : часопис ученика и професора средњих школа / главни и одговорни уредник Радивоје Благојевић. - 2014/2015, бр. 1-. - Београд : Информационо друштво Благовест, 2015- (Београд : Службени гласник). - 24 cm

Тромесечно. - Текст на више светских језика.
ISSN 2466-2712 = Огледало (Београд)
COBISS. SR-ID 217496332

КАКО ЈЕ ИНТЕРНЕТ ПРОМЕНИО СВЕТ

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК

НОВО!

Посетите Гласникове малопродајне објекте широм Србије, наручите у Служби продаје на тел.: 011 30 60 578, 30 60 589; prodaja@slglasnik.com или on–line: www.slglasnik.com и www.klubglasnik.net